

TEORİde *doğrultu*

7

Mayıs-Haziran

2002

İÇİNDEKİLER

Sunu	2
“Üç Kapı Üç Kilit Açılsın/Ölümler Durdurulsun” Kampanyasının Ardından: Umut ve Başarı İradeden Doğdu	4
Attica İsyanınının 25. Yıldönümü: Mücadelede Bir Parlak An.	10
Avrupa Birliği Çarpışmaları	13
Avrupa Birleşik Devletleri Şiarı Üzerine.....	17
En Büyük Düşüm Ülkeme Geri Dönmek	20
Kapitalizm Ve Ekonomik Kriz.....	25
Karnaval Bitti.....	39
Memurların Sınıfsal Konumu Ve Emekçi Memur Gerçeği.....	44
Nasyonal Sol’un Kuvva-i Milliye Ruhu	54
Neoliberalizm Ve Tarım Politikaları	60
Sola Yeniçeri Operasyonu	68
Sömürgeciliğin Sol Milliyetçi Kolu	73

Sunu

Önce bir özür ve özeleştiriyle başlamak istiyoruz. Dergimizin bu sayısını zamanında sizlere ulaştıramadık. Periyodumuzdan sapmış olmadık ancak çalışma tarzımızdaki sorunların kurbanı olmak, okurlarımıza düştü; Haziran sonunda Mayıs-Haziran sayısını okumak zorundasınız! Sorunlarımızı aşma kararlılığımıza olan inançla çalışmalarımızı ilerletmeyi sürdüreceğiz.

İmzalı yazılar gözünüze çarpmış olmalı. Teoride Doğrultu sayfalarında ihtiyaç duyduğumuz durumlarda imzalı yazılara yer vereceğiz bundan sonra. İmzalı yazılar, marksizmin temel düşünce ve ilkelerine, Teoride Doğrultu'nun yayın çizgisine uygun içerikte olmayı sürdürecektir. Ancak sorumluluk yazarına ait olacak. Teoride Doğrultu'nun kolektif sorumluluğunu taşıdığı yazılar (imzasız) devam ediyor.

"Avrupa Birliği Çarpışmaları" bütün hızıyla sürüyor. Konuyu ele aldığımız yazıda gerek emperyalist merkezler, gerekse de iç gericiliğin temel kuvvetlerinin çarpışmadaki stratejik ve temel taktik pozisyonlarını açığa çıkarmaya çalıştık. ABD-ordu-MHP ve AB-TÜSİAD-ANAP temel saflaşması ekseninde şekillenen politik gerilim, çarpışmadan doğrudan hiçbir çıkarı olmayan ezilen işçi ve emekçi yığınlar üzerinde ideolojik hegemonya kurma kavgasıyla el ele yürütülüyor. Milliyetçilik ve liberalizm, burjuva ideolojisinin farklı zehirleri olarak aynı sıringadan topluma zerk ediliyor. Marksist leninist komünistlerin programında ifadesini bulan tek gerçek alternatifin maddi bir güce dönüştürülmesi mücadelesinin artan önemi yazıda da

belirtildiği gibi acil bir görev olarak yerine getirilmeyi bekliyor.

***

Lenin'in 1915 tarihli "Avrupa Birleşik Devletleri Şiari Üzerine" makalesini hem konunun tarihsel geçmişine ilişkin verileri ortaya koyması hem de güncel boyutuna ışık tutması nedeniyle yararlı gördüğümüz için yayınlıyoruz.

Sol'un devrimcilikten en uzak olduğu nokta kuşkusuz ki onun faşizmle buluştuğu yerdir. Milliyetçilik, bu geçişin taşıyıcı ideolojisi olarak tarihsel rolünü oynamaya devam etmektedir. Tabii ki bu geçiş süreci milliyetçilikten şovenizme ve ırkçılığa doğru koyularak sürüyor. Geçiş derinleştikçe egemen burjuva sınıfların politik çıkarlarının doğrudan savunusu açığa çıkmakta, sol söylem ise en kirli yöntemlerle dejenere edilerek soysuzlaştırmaktadır. "Nasyonal Solun Kuvva-i Milliye Ruhu" başlıklı yazımızda, sol kemalizmin bu tarihsel geçiş serüveni çarpıcı anlatımla ele alınıyor. Yazı, sol milliyetçiliğin (nasyonal solun) bütün güncel versiyonlarını ve karşıdevrimci pozisyonlarını yansıtmak bakımından iyi bir siyassal fotoğraf çekiyor.

Hayfa el-Zibri, Filistinli bir kadın. FHKC'nin (Filistin Halk Kurtuluş Cephesi) katledilen İkinci Genel Sekreteri Abu Ali Mustafa'nın kızı. Emekçi Kadınlar Birliği (EKB) "Kardeşlik Ödülü"ne layık görülen El Zibri'yle yaptığımız söyleşi, Teoride Doğrultu'nun okurlarına Filistin gerçeğini "içeriden" tanıtmayı amaçlıyor. Gerçi El Zibri politik bir sürgün, ancak bütün ruhu ve

eylemiyle Filistin davasının içinde olan FHKC üyesi bir sosyalizm savunucusu.

***

"Memurların Sınıfsal Konumu ve Emekçi Memur Gerçeği" yazısıyla birlikte uzunca bir süredir beklenen teorik ihtiyacı karşılamış oluyoruz. Oldukça derin sayılabilecek kafa karışıklıklarının söz konusu olduğu bu konu, işçi ve memurlar arasında yürütülen devrimci politik çalışmada ciddi yön kaymalarına neden oluyordu. Bu hem ideolojik, hem siyasal hem de örgütsel bakımdan yaşanıyor ve sınıf hareketine müdahalemizin iç dinamizmini zayıflatıyordu. Geliştirilen teorik perspektif ve ulaşılan sonuçların proletaryanın devrimci hareketini yaratma, geliştirme mücadelesinde muhataplarına katkı sağlayacağını umuyoruz.

***

Sokak pratiğinden dersler-deneyler yansıtan "Ankara Çıkartması" kampanyasıyla ilgili hazırlanan yazımız, öncü çıkış anlayışı ve pratiğinin rolünü kendi özgünlüğü içinde yeniden gözler önüne seriyor. Umutsuzluk ideolojik bir hastalıktır ve ancak pratik siyasal eylemin gücüyle tedavi edilebilir. Kampanya başka şeylerin yanı sıra, ama temel olarak bu doğrunun başarıyla test edildiği bir sınav dönemi olmuştur.

"Attica" bize hiç yabancı değil, tersine çok tanıdık. Ülkemizde F tipi zindanlara karşı yürütülen mücadele kadar benziyor Attica'daki siyasi tutsakların isyanı ve direnişi. Sinan Gülen'in çevirisi Amerikan demokrasisi denen burjuva diktatörlüğünde zindanların ne işe yaradığını, özgürlüğün kimin için ve nasıl sağlandığını teşhir eden çarpıcı bir belge niteliği taşıyor.

"Neoliberalizm ve Tarım Politikaları" incelemesi de gösteriyor ki, emperyalistler ve işbirlikçi tekellerin "tarımı ele geçirme" saldırısı, kırd devasa bir sosyal ve sınıfsal yıkım süreci başlatmış bulunuyor. Derinleşeceği kesin olan bu yıkım, kırdaki gelişmenin yönü konusunda devrimci stratejinin etkinlik kapsamını genişletmektedir. İşçi-köylü ittifakının maddi bir gerçeğe dönüşmesi, proletaryanın devrimci stratejisinin görüş açısından, giderek pratik eylemin çözeceği bir sorun haline geliyor.

H. Erdem'in "Solun beyin zarını yumuşatma operasyonu" olarak tanımladığı saldırı gerçekten

önemli. Emperyalist küreselleşme ideolojisi devrim adına ne varsa onu kontrol altında tutmak, yutmak ve yok etmek istiyor. Bu anlamda sol, Türkiye'de de tekelci burjuvazi tarafından hedef tahtasının merkezine yerleştirilmiş bulunuyor. Sol kavramının özünü belirleyen ve içeriğini oluşturan ezilenlerin mücadelesine ait olan ve tarihsel olarak birikmiş bütün değerlerden arındırılmak isteniyor. "Solun devrimsizleştirilmesi" karşıdevrimci planın en net amacı olarak belirginleşiyor. Solun "yeniçeri"leri egemen sınıfların tarihsel birikimi ve deneyiminin icadı olarak bu amaçla devreye sokulmuş bulunuyor.

"Sömürgeciliğin Sol Milliyetçi Kolu", İşçi Partisi (İP) ile yürütülen polemik "Kürt sorunu" üzerine. Diğer bir deyişle karşıdevrimin ideolojik savaş cephesinin bu en demagojik, en kirlili ve haliyle en çürük alanında sol milliyetçiliğin İP'i pazara çıkarılıyor. İP Merkez Komitesi'nin "Kürtçe Eğitim Kampanyasına ilişkin kararı üzerinden yürütülen polemik, komünistlerin soruna teorik, programatik ve pratik-politik yaklaşımlarını da ortaya koyuyor.

Türkiye aydınınının üzerine "Kar" yağıyor. Hem de nasıl! "Karnaval Bitti"de; ideolojik ve politik ufuksuzluğun körleştirdiği bu aydın tipolojisiyle "hesaplaşma" var. O. Altın, Avrupa/Batı uygarlığına hayranlık, birey-bireycilik karmaşası, pasifizme övgü, karamsarlık ve umutsuzluk hastalığı vb. olgular üzerinden Ahmet Kahraman'la polemik yürütüyor. Küçük burjuva aydınınının sınıfsal-ideolojik kimliğinin çözümlenmeye çalışıldığı bu yazı, A. Kahraman'ın Yeni Gündem'de yayımlanan "Dresten'de 1 Mayıs" makalesine dayanıyor.

***

"Kapitalizm ve Ekonomik Kriz" çalışması, esasen ABD, AB ve Japonya (üç rekabet merkezi) emperyalistlerini temel alarak küresel ekonominin konjonktür analizine girişiyor. Üretim, ticaret ve mali-finansal kapsamda sermaye hareketinin ilerleyiş yönünü inceleyen yazar, dünya ekonomisinin henüz yeni bir fazla üretim sürecine girmediğini, ancak "ABD ve Japonya'da ekonominin krizde olmasının dünya ekonomisinin krize doğru gelişmesini etkilemektedir" sonucuna ulaşıyor.

“Üç Kapı Üç Kilit Açılsın/Ölümler Durdurulsun” Kampanyasının Ardından: Umut ve Başarı İradeden Doğdu

Hücre ve tecrit karşıtı mücadelenin politik kitle ayağında genel bir ilerlemenin sağlanamadığı, durgunluk eğiliminin kendiliğindenci karakterinin derinleştiği koşullar altında, iradi bir girişim başlatıldı. Çıtayı yükseltmek, umutları tazelemek ve nihayetinde çözüm gücü olabilme bilincini pratikleştirmeyi amaçlayan bir öncü çıkışı gerçekleşen. Marksist leninist komünistlerin önce kendilerinden başladıkları bu sarsma eylemi, antifaşist kitleleri ve geniş anlamda hücre-tecrit karşıtı güçleri sürece yeniden çekmeyi hedefleyen bir kampanya olarak düşünüldü.

İhtiyaç açıktı. Çünkü devlet, başlattığı ve sürdürdüğü saldırının stratejik amacına bağlı olarak her fırsatı değerlendiriyor, özellikle de ölüm orucu direnişinin politik etkisinin zindan sınırları içinde sıkışarak sönmülenmesini hedefliyordu. Dışarıdaki hareketin yetmezliği, dağınıklığı ve istikrarsızlığı oranında manevralar geliştirerek içeriği yalnızlaştırmayı ve zayıflatmayı hesaplıyordu. Dışarıyı ve kontrol altında tutabildiği oranda sürecin uzayıp gitmesini kendi amaçları bakımından uygun görüyordu.

Nitekim 2001 ortalarına gelindiğinde mücadelenin dışarı ayağı sorunu çözebilme baskısını örgütlemeye zayıf kalmış olmasının baskısı altında derinleşen bir demoralizasyon süreci içinde bulunuyordu. Çaresizlik ve yenilgi psikolojisinin gelişmeye yüz tutan varlığını gözlemleyen (gerçekte bunun koşullarını da bilinçli olarak hazırlayan) devlet, bu hastalığın devrimci yapı

ve kadroları daha derinden ve yaygınca tutması için bütün olanaklarını seferber etmeyi sürdürüyordu. Devrimci kuvvetlerin sürecin çetin zemininde gösterdiği taktik zayıflıklarının da olumsuz etkisiyle dışarıdaki etkinliklerin ve pratik mücadelenin de düzeyi alabildiğine düşük seviyede bulunuyordu.

Duyarlılığın genel zayıflığı nedeniyle ölüm orucu neredeyse antifaşist kitlenin bile pratik gündeminin dışına düşmüş gibiydi. Fakat aynı zamanda sürecin atmosferini değiştirme amaçlı arayışlar da sürdürülüyordu.

“Üç Kapı Üç Kilit Açılsın Ölümler Durdurulsun”

Tecrit karşıtlarının alternatif çözümler aradığı bir dönemde, 20 Kasım 2001 tarihinde, İstanbul, Ankara, Antalya ve İzmir baro başkanları, çözüm yolunu açmak amacıyla gerçekleştirdikleri “Üç kapı üç kilit açılsın” önerisini kamuoyuna deklere ettiler.

Bu dört baro başkanının önerisi iki temel amaçla hizmet ediyordu. En kısa süre içerisinde tecritin -henüz tamamıyla olmasa dahi- kaldırılması ve buna bağlı olarak ölümlerin durdurulması. Projeye göre, cezaevinde aynı koridora bakan üçer kişilik hücrelerin kapıları açıldığında, toplam dokuz kişi günün belli saatlerinde koşulsuz olarak biraraya gelebilecek ve bu adımla birlikte tecritin en temel biçimi kısmen

ortadan kaldırıldığı için zindanlarda süregiden ölüm orucu direnişleri de sonlandırılarak ölümler durdurulacaktı.

Ölüm orucu direnişleri siyasi iktidarın bütün baskı ve engellemelerine, yasal düzenlemelerin ardından getirilen yasaklara, psikolojik teslim alma ve politik tutsakları yalnızlaştırarak direnişi kırma çabasına rağmen devam ediyordu.

19 Aralık F tipi saldırısı ve TV ekranlarına binlinçli olarak yansıtılan terör görüntüleri, akıllara durgunluk verecek kadar gaddarlaştıran katliam gerçeği demokratik kamuoyunu ürkütmüş, kitle ve sokak eylemleri yasal yasakların ardından ciddi bir darbe almıştı.

19 Aralık katliamı, cezaevlerine yönelik olsa da hedefi cezaevleriyle sınırlı değildi. Yaratılan vahşetle işçi ve emekçilere özgürlük ve devrim için mücadele edenlere gözdağı vermek, korku salmak, direnme düşüncesini tahribata uğratmak amaçlıydı. Katliam, cezaevlerinde verilen kahramanca yanıt sokakta verilememiş, terör fırtınası, beyinleri dumura uğratmıştı. Zindanlarda süregiden büyük direnişe rağmen değişmemiş aksine uzun süreli yıpratma savaşı sokak güçlerinde ideolojik erozyona yol açmıştı. Komünistlerin sokak güçleri de aynı boğucu havanın etkisi altındaydı. Mücadele dar bir alana sıkıştırılmış, umutsuzluk yaygın bir ruh hali olmuş, ölüm orucu direnişine karşı duyarsızlık baş göstermişti.

Genel işçi ve emekçi kitle hareketinin durgunluk içinde seyrettiği bu süreçle birlikte, F Tipi hücre, tecrit karşıtı eylemlerde de ciddi bir zayıflama görülüyordu.

Her şeye rağmen özellikle tutsak aileleri dernekleri, insan hakları savunucuları, bazı demokratik kitle örgütleri ve demokratik kadın hareketinin öne çıkan örgütlü güçleri kapsamı dar olsa da, süreklileştirmeyi başardıkları eylemlerle örnek bir duruşu temsil ediyordu.

Sanatçı, yazar ve akademisyen çevrelerden aydınlar bakımından ise istikrarı yakalayamayan, bir yanıp bir sönen, ilişkilene sorununu çözemeyen bir duruş söz konusuydu.

Devrimci kuvvetler ise kitle hareketinden yalıtılmış, örgütsel olarak daralmış ve kendine dönmüştü. Bu koşullarda iddiadan yoksun kimi müdahalelere zaman zaman başvursalar da etkili olamıyorlardı.

Tam da böyle bir süreçte ortaya atılan “Üç kapı üç kilit açılınsın” önerisi, hareketin bu sorunlarını aşmasında bir adım olabilirdi. Ancak bu çıkışın kendisi daha çok, yeni bir çözüm önerisi etrafında fikir olarak birleşmekte ön adım oldu. Özellikle kamuoyunda bir dizi kurumun art arda gerçekleştirdiği basın açıklamaları, toplumsal muhalefet güçleri için süreçle ilişkilenemekte geçerli bir neden halini aldı ve tetikleyici oldu. Aydın çevrelerin, kimi demokratik kitle örgütlerinin, bazı siyasi partilerin ve devrimci kuvvetlerin bu yönlü girişimleri kamuoyu üzerinde olumlu bir etki yarattı.

Ancak ciddi olumsuzluklar ve yetmezliklerle boğuşulduğu gerçeğine bir de Adalet Bakanlığının “Terörizmle pazarlık olmaz” yönlü açıklamaları ve hızlı karşı manevraları eklendi. Adalet Bakanlığı’nın hazırladığı “ölüm orucunu teşvik suçu” tanımının kapsamı o kadar geniş tutuldu ki, tecrit karşıtı genel kitle üzerinde bu, ürkütücü bir etki yarattı.

İddia Ve İrade Kendini Yeniliyor

Dört baro başkanının “Üç kapı üç kilit açılınsın/ölümler durdurulsun” projesi umutları tazelerken sürece belli yanlarıyla kısmi bir hareketlilik kazandırsa da, devletin karşı hamle ve müdahaleleri karşısında öneriyi sahiplenenlerce yeterince gündemleştirilemedi. Bununla umutlanan demokratik kamuoyu ve devrimci kuvvetler, altı dolu olmayan/doldurulamayan bu adımdan ciddi, ancak esasında kendiliğindenci beklentilere kapılınca sonuç beklenenin aksine karamsar bir tablo olarak görüldü. Ve kimi siyasal kuvvetlerin dahi irade kırılmasını pekiştiren, ölüm orucuna karşı yabancılaşmayı derinleştiren bir sonuca yol açmaya başladı.

2001’in son aylarında F tipi hücre tecrit saldırısına karşı direnişin gelişimini ve sorunlarını belli başlı yönleriyle tekrardan inceleyen ve düşünen, marksist leninist komünistler, her şeyden önce süreçle ilişkilene kendi iradelerini yeniden biçimlendirmek, devamında da antifaşist kitlenin duyarlılığını yükselterek sürecin katılımcıları olmalarını sağlamak amacıyla sönmekte olan “Üç kapı üç kilit açılınsın” talebini politik bir kampanyaya dönüştürmeye yöneldiler. Kampanyanın ilk adımı çalışmayı yürütecek kuvvetlerin örgütlenmesi ve psikolojik hazırlığıydı.

İstanbul merkezli hazırlık çalışması için mütevazı bir plan oluşturuldu. Öncelikli olarak; afiş,

bildiri, pul, kuş, kokart vb.'den oluşan yazılı ajitasyon propaganda materyalleri hazırlandı ve yaygın dağıtımına başlandı.

Bununla eş zamanlı olarak, demokratik kitle örgütlerine, sendikalara, siyasi partilere, aydın çevrelere ziyaretler, yoksul semtlerde pazar eylemleri, kahvehane konuşmaları ve sokak eylemleri devreye sokuldu. Kitle duyarlılığını artırmak ve bilgilendirme amacıyla dosya çalışmaları yapıldı.

Kuşkusuz bu çalışmanın yeniden en önemli adımı ve temel basamağı dışarıda da ölüm orucu eyleminin başlatılmasıydı. Bu yalnızca yeni bir siper açmak anlamına gelmiyordu, bundan daha önemlisi, tutsakların zafere kilitlenmiş direniş ruhunu sokakla buluşturma amacını taşımasıydı.

Fikret Lüle ölüm orucunu tahliyeden sonra dışarıda kesintisiz sürdürürken ve aynı günlerde İstanbul'da Deniz Bakır'ın açtığı ölüm orucu direniş siperlerine İzmir'den Tuncay Yıldırım, CebraİL Gündoğdu ve son olarak da Kazım Özer katıldılar. Bu mevzide, Tuncay Yıldırım marksist leninist komünistlerin kararlılık sembolü olarak 21 Mart'ta bayraklaştı.

Ayrıca süreçle başından beri ilişkilendirilmiş olan demokratik kitle örgütlerinden bazılarının moral tazeleyerek yeni adımlar atması daha aktif katılımının sağlanması yönlü çabalar da önemlidir. Bu kapsamda İstanbul'da İHD'nin başlattığı imza metinlerinin sahiplenilmesi, toplam 13 bin 500 imzanın 11 bin 500'ünün bizzat kampanya çalışanlarınca toplanmış olması bu yönelimin sözde kalmadığının ve somuta da yansıtıldığının kanıtlarındandır.

Çalışmanın başarısı için örgütsel hazırlık ve planın önemi ilk günden teslim edilerek buna uygun bir çalışma yapıldı. Yaklaşık 2.5 ay süren eylemli hazırlık çalışması sessiz, ancak ısrarlı ve bütün açık çaba ve yönlendirici girişimlere rağmen dost kuvvetlerin kınlamayan kayıtsızlıkları altında yaşama geçirildi.

Çalışmanın İstanbul'dan sonra Ankara, Adana, İzmir, Bursa, Antep, Malatya, Çanakkale, Eskişehir, Mersin, Hatay, İskenderun, Kocaeli, Zonguldak gibi birçok ile de sıratılmasıyla kampanya merkezleştirildiği gibi ruh birliği yakalanmasında da önemli adımlar atıldı.

Bu 2.5 aylık süreç basına ve kamuoyuna hak ettiği kadar yansımamış olsa da gerçek rolünü

oynamıştır. Bu süreç boyunca aydın çevrelerden yüzlerce kişiyle bir o kadar insan hakları savunucusuyla, onlarca demokratik kitle örgütü ve siyasi parti temsilcisi ve sendika ile görüşülmüş ve sürece dahil edilme perspektifiyle hareket edilmiştir.

Süreç boyunca yüz binlerce yazılı ajitasyon ve propaganda materyalleri dağıtılmış, pazar eylemlerinden kahve konuşmalarına, meşaleli yürüyüşlerden mum yakma etkinlikleri ne kadar birçok yerel eylem gerçekleştirilmiştir.

Sürecin her aşamasında katılımcılarla görüşülerek tartışmalar örgütlendi. Her aşamada yapılan durum değerlendirmesiyle hatalara hızlı müdahale ve geleceği planlamada daha koordineli davranıldı. Hedef önce kendini ve buna bağlı olarak da devrimci kuvvet ve anti faşist kitleleri harekete geçirebilecek birleştirici bir eylem çizgisinde yol almaktı. Bu iddiaya da esas hatlarıyla uygun bir pratik duruş sergilenmiştir.

Birleştiricilik bu kampanyanın önemli bir unsuru ve hedefiydi. Nitekim kampanyanın hazırlık aşamasında demokratik kitle örgütlerinden bazıları da dahil olmak üzere devrimci kuvvetlerin bütünüyle görüşmeler yapılmış ve sürece katılmaları, bizzat örgütleyicisi olmaları yönünde ısrarlı davranılmıştır. Bazı devrimci kuvvetlerin grup çıkarı gözetmeksizin sürecin içerisinde sınırlı güçlerle de olsa yer alma çabası ve katılımcı duruşları önemli bir güç yaratmıştır. Ancak bunun genelleşmemesi sürecin daha etkili bir biçimde gelişmesini de engellemiştir.

Grup çıkarlarının ve adının değil, taleplerin öne çıkması gerekliliğini savunan komünistlerin bu yönlü bütün çabaları kimi devrimci kuvvetlerin gerçeğine çarpmıştır.

Hazırlık süreci ciddi dezavantajlara rağmen başarıyla yürütülmüş, kendi gündemini yaratabilme iddiası başarıyla sonuçlanmıştır.

Evet, tahminlerimizin çok üzerinde bir erezyon yaşandığını açığa çıkartmıştır. Kampanya çalışması. Kimi devrimci kuvvetlerin kendisini ve kitleleri örgütleyememesinin yarattığı kayıtsızlıklar sürecin her aşamasında mücadele unsuru oldu ve büyük bir emeğin de bu kanala akmasına neden oldu.

Bozulan devrimci insan gerçeği, sürekli ve diri bir muhalefet örgütlemenin nesnel zorlukları ve negatif deneyimleri bir bir aşılarak yüründü.

Kendi saflarındaki duyarlılık erezyonu ve irade kırılmasını da tespit eden komünistler bu gerçekle savaşarak ve bunu çalışma içerisinde aşarak yürüdüler.

Kelimenin gerçek anlamıyla yürüyen, yürürken öğrenen, öğrendikçe kendini planlayarak adımlarını sıkılaştıran bir hazırlık ve kampanya geliştirildi.

Siyasi iktidar devrimci kuvvetleri kendince doğru tahlil etmiştir. Taktik ustalık ve manevra kabiliyetinde ve hazırlık ve araç donanımında daha deneyimlidir. Bu ve son iki yılın deneyimleriyle hareketi daraltma girişimlerine rağmen yürümüştür hazırlık süreci.

Komünistler, kopan tutsak aile bağlarını, çaresizlik ve umutsuzluk duygularını, iddia ve cüretteki kırılmaları, önce sıkı bir eleştiri, ardından da eylemin gücüne dayanan devrimci bir pratik özeleştiriyi geliştirerek adım adım aşarak yürüdüler ve çalışmayı yükselttiler.

Bu başarı emek ve iradenin yoğunlaşmış savaşımı ve seferberliğiyle elde edilmiştir. Bu başarı öncünün çözüm gücü olma kararlılığının sonucudur.

Ankara'da Umuda Açılan Kapı

Kampanyanın Ankara ayağı süreç bakımından yeni bir adımdı. Hazırlık ve güç biriktirme amaçlı birinci aşama başarıyla tamamlandıktan sonra, devreye giren "Ankara" projesi ikinci aşamayı oluştuyordu.

Tekrarlamak pahasına özetlersek, kampanyanın birinci aşamasında;

Dağınık olan ve koordine edilmesi hayli güç kuvvetler faaliyet etrafında toplandı ve merkezileştirildi.

Zayıflayan irade ve kararlılık, onarılarak "umutsuzluk" duygusu yerini "çözüm olabilme" yönelim, iddia ve inancına bıraktı.

Ölüm orucu direnişinin oldukça uzun bir süreçte yayılması ve devletin tahliye manevraları ile geriye çekilen aileler sürece yeniden kazanılmış oldu.

Mücadelenin gerisine düşmüş ilerici çevreler sürece duyarlı hale getirildi.

Yalnızlaşmış ancak buna rağmen süreklileştirilmiş eylemlerinden vazgeçmeyen insan hakları örgütleri ve kimi demokratik kitle örgütleri sü-

reç içerisinde desteklenerek moral bulmaları sağlandı.

Dışarıda direniş siperleri açılarak içeriyle dışarı arasındaki derin ruhsal aç farkı daraltılmıştır.

İlk aşamada elde edilen kazanımlara dayanılarak, ikinci aşamada, hücre ve tecrit saldırısına karşı mücadelenin en kararlı kesimleri deyim yerindeyse Ankara'yı kuşatmıştır.

22 Mart günü Ankara'ya giden öncü hazırlık grubu hızla kendini ve yerelin güçlerini örgütleyerek, etki gücünü artırma çalışmasına girişti. Ankara kampanyasına gelecek ailelerin hiçbir boşluk tanımaksızın hemen çalışmalarına başlayabilmesi için randevulardan kimi ön eylemlerin tarihlerine kadar bir dizi adım belirlendi. 8 günlük bir zaman dilimi içerisinde; 80'i aşkın kurum, 20 milletvekili, aydın ve sanatçı girişimi ile yüz yüze görüşmeler yapıldı. Ankara İHD Şubesi'nin süreklileşmiş eylemleri dahil olmak üzere sokakta ve kapalı mekanlarda gerçekleşen bütün demokratik içerikli eylemlere katıldı.

1 Nisan tarihinde İHD İstanbul Şube imza metinlerinin Meclis İnsan Hakları Komisyonu Başkanlığı'na iletilmesinin hemen ardından bağımsız çalışmalara start veren kampanyacılar, Ankara sokaklarını özgürleştirme iddiasıyla yürüdü.

19 Nisan tarihine kadar, Ankara, İstanbul, Adana, İzmir, Antep, Malatya, Bursa, Çanakkale, İskenderun ve Mersin'den toplam 100'e yakın tutsak yakını, 30'a yakın milletvekili, 100'e yakın kurum ve demokratik kitle örgütü, sendika ve siyasi partilerle yeniden görüşmeler yapıldı. Bu süreç zarfında film gösterimlerinden, sokak eylemlerine, Filistin'le dayanışma etkinliklerinden, kurum ziyaretlerine, sokaklarda imza toplamaktan kitle ajitasyonu yapmaya, başbakanlık önünde oturma eyleminden, aydın ve sanatçıların duruşmalarına katılmaya kadar bir dizi pratik eylemlere katıldılar.

Özellikle bu kadar kısa bir süre içerisinde Ankara sokaklarında ve yoksul semtlerinde 8 bin imzayı toplayan güç, 18 Nisan tarihinde Cumhurbaşkanlığı makamına imza dilekçelerini ulaştırarak bir adım daha attı.

Bu iddia ve irade, devrimci kararlılık bir ay gibi kısa bir süre içerisinde F tipi hücre, tecrit saldırısına karşı mücadelenin pratik ufkunu genişletmeyi başardı. Üstelik Filistin'e yapılan

ABD destekli siyonist saldırı, sendika genel merkez kongreleri, kimi siyasi parti kongreleri gibi basın gündeminin ve gözünün farklı yerlerde olduğu bir dönemde burjuva sansürün kısmen de olsa delinebilmiş olması son derece önemlidir.

Kampanyanın Başkentinde Geriye Kalan İzler

* Tecrit saldırısına karşı sürdürülen ölüm orucu direnişini kitlelerden yalıtarak, kendi içerisinde yalnızlaştırarak sönmüştür. Çalışan siyasi iktidarın planları kampanyanın Ankara sürecinde ciddi bir barikatla karşılaşmıştır. Ankara çıkarması F tipi tecrit saldırısı karşısında mücadelenin devam ettiği ve muharebenin dışarı ayağının tetiklendiği bir çıkış olmuştur. Tecrit, karşıtlarının demokratik bir taciz hareketi olarak karşıtlar arasındaki mücadelede cezaevi dışında sokak mevzisinin bir adım daha öne çıkmasını sağlamıştır.

* İç dinamiklerin harekete geçirilmesi için, devrimci kendiliğindencilikle büyük bir mücadele yürütüldü. Öncünün bizzat kendi kuvvetleriyle yürüttüğü bu savaşta ilk adım kendi duyarlılıklarını aşmak, çözüm gücü olma iddiasını pratikleştirmekti. Bu anlamda başarılı bir çalışma yürütülmüştür. Fiilen komünist öncünün kitlelere verdiği özeleştirici olarak da tanımlanabilecek bu süreç, bir yandan yeniden ayağa kalkışın manivelası olurken, diğer yandan da her bakımdan önderlik iddiasının yükseltilmesine hizmet etti.

* “Üç kapı üç kilit açılınsın/ölümler durdurulsun” şiarıyla özdeşleşen kampanya çalışmasında genel olarak hareket rotasını bulmuştur. İddiasızlıkların karşısında tökezleyen, çıkış yolu arayan ailelerin hedefi berraklaşmıştır.

* Kendine seçtiği sembollerle (Anahtar) kitlelerin zihninde dolaylı bir yönlendiricilikte yaratan kampanya, sorunu kitlelerle buluşturma, kitleleri hücre, tecrit saldırısı karşısında seferber edebilme ve süreklileştirilmiş iddialı bir sokak muharebesinin kilitleri açacak anahtar olduğunu göstermiştir. Sorunun sokak ve eylemle çözülebileceği fikri berraklaşmıştır.

* Birleştiricilik bir kampanyanın temel parolası kılınmış ve bu konuda da ciddi adımlar atılmıştır. Üç tutsak yakını örgütü TAYAD, TUYAB, THAY/DER’in birçok toplantı sonrasında ilke

olarak Ankara’daki sürece farklı boyutlarda olsa da birlikte katılımı, mitingde ortak pankart açarak ortak talepleri dillendirmesi azımsanmayacak bir başarıdır. Her ne kadar bu gelişme köklü bir değişime denk düşmese de sürece katılan kuramların ihtiyatlı yaklaşımları sürse de bu adım anlamlıdır.

* Bir yandan birleştirici bir zemin yakalanmasında ısrar eden kampanya çalışanları, diğer yandan ise çalışmanın sekteye uğratılmaksızın sürdürülmesini sağlamıştır. Takılıp kalmama, gerektiğinde duraksamadan kendi başına iş yapabilme iddiasının pratikleştirilmesi de önemli bir adımdır.

* Bir avuç insanın eyleminde öncülük iddiası ve iradesi saklıdır. Bir yandan kitle faaliyetinin önünü açan kampanya diğer yandan da devrimci kitlenin eyleme ne ölçüde aç olduğunu da göstermiştir. Özellikle Ankara’da kalan kitle üzerinde açık bir biçimde gözlenmiştir ki, eylemin arındırıcı ve değiştirici gücü belirleyicidir. Sürece katılanlar bakımından öncelikle komünist öncüye güven tazelenmiş, bununla bağlantılı olarak da bireyin kendine güveni, inisiyatifi ve iddiası büyümüştür.

* Ankara, onlarla yola çıkan öncünün binlere ulaşabileceğini ve alanda binlerce kişiyi birleştiren bir iradeye dönüşebileceğini gösterdi. F tipi hücre, tecrit saldırısına karşı mücadelenin binlere mal edilebileceği iddiasının bir hayal değil, çalışma ve yönelim sorunu olduğunu kanıtladı. Ankara, 1 Mayıs’a bu perspektifle taşındı. Mayıs alanlarında yüz binlerce insanın tecrite karşı öfkesini dile getirmesinde Ankara’nın etkisi inkar edilemez. Nitekim, özellikle de İstanbul 1 Mayıs meydanında Filistin ve F tipi hücre, tecrit saldırısı karşısında gerçekleştirilen geniş işçi ve emekçi kitlesinin destek verdiği oturma eyleminde öncünün rolü yadsınamaz. Alandaki konuşmalarıyla da “Üç kapı üç kilit açılınsın/ölümler durdurulsun” talebini kitlelere yansıtan, kampanya sembollerini taşıyan kitle bu yönlü iddia ve iradesini bir kez daha göstermiştir.

* Ciddi bir emek seferberliği, maddi ve manevi yönelimi de içerisinde barındıran çalışma, devrimci hareketin kimi kuvvetleri, reformist hareketin bütünü ve demokratik kuvvetler bakımından ideolojik kırılmanın had safhaya vardığını göstermiştir. Nitekim, “Bizim cezaevleri diye bir sorunumuz yok. Sosyalizm sorunları diye bir derdimiz var” diyerek süreçten uzak duran TKP

, “Süreçle ilgili umut kalmamıştır. Biz ailelere umut verdiğimiz için yeniden mücadele ediyorlar. Yeni bir umutsuzluk yaşamamaları için katılımcı olmuyoruz” diyen ÖDP’sine, cezaevleri mitinginin tarihini biliyor olmasına ve bizzat kendileri önermelerine rağmen, hem mitinge katılmayan hem de bir sonraki güne Filistin mitingi koyan ve üstüne üstlük “Cezaevleri sorununa yaklaşımımız net. Biz ölüm orucunun karşısındayız. Bu sürecin içerisinde olmayız” diyen EMEP’e kadar, bir dizi yasalıcı reformist kuvve-

tin de maskesini düşüren bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

*HADEP’in ilkesel olarak çalışmayı desteklemesi, bununla ilgili parti meclisinde karar alması, mitinge beklenen kadar olmasa da katılması ve ailelere yakın durmaya çalışması değerlidir. HADEP, safını cezaevleri sorununda devrimcilerden yana belirlerken, kendisine işçi sınıfının önderi payesini yakıştıran bir dizi reformist legal partinin sorundan kaçışı, saplandıkları batağın derinliğini da bir kez daha göstermiştir.

Attica İsyanının 25. Yıldönümü: Mücadelede Bir Parlak An

Judi Cheng

Çeviren: Sinan Gülen

9-13 Eylül 1996 Attica Cezaevi isyanının 25. yıldönümüdür. Bugün bu ülke, cezaevleri ile dolup taşıyor ve cezaevi koşulları her zamankinden daha kötü, -egemen sınıfların daha fazla cezaevleri inşa etmeye girişmesi ile ve gittikçe işçi sınıfından gençleri, özellikle de zencileri, Latin Amerikalıları ve Kızılderilileri cezaevine atması ile- bunlar için Attica'ya dönüp bakmaya değer.

Çünkü D Blok'taki 1500 erkek tutsak, yiğitçe bir isyan eylemiyle Attica Cezaevi'ni teslim alırken, onlar sınıf dayanışmasının, birliğinin ve işçi bilincinin bir örneğini yarattılar ki, bu bugün olduğundan daha ilgilidir. En fazla ezilen, kelimenin tam anlamıyla zincirlenmiş bu işçiler, egemen sınıfları sarsabilme ve sisteme karşı savaşabilme potansiyeline sahip olduklarını gösterdiler. İsyan, patlama dönemi içinde geldi. Zenci Birliği ırkçılığa karşı ayaklanıyordu. Kara Panter Partisi Afrikan Amerikalıları ırkçı egemen sınıfa karşı örgütlüyordu.

Gençler Vietnam savaşını sona erdirmek için savaşıyorlardı. Kadın eşitlik hareketleri başlamıştı.

Sert çatışmalar vardı. Ulusal Muhafızlar 1968-1970 arasında 324 kez çeşitli mücadele ve protestoları bastırmak için çağrıldı.

1970'te ABD'nin Kamboçya'yı bombalamasının protestosunda askerler kitleye ateş açtı ve Jackson ve Kent Devlet Üniversitelerinde öğrencileri öldürdü. Ohio'da silahlı muhafızlar bir Teamster (nakliyet sendikası, çn) grevini durdurdular. Malcolm X ve Martin Luther King'e suikast düzenlendi.

Bütün bunlar ırkçı baskıların en şiddetli meydana geldiği yer olan cezaevlerine yansıdı. Ve tutsakların mücadeleleri dışarıdan gittikçe artan bir destek buluyordu. Kaliforniya'da, Soledad Kardeşler, mücadelelerinde geniş destek kazandılar.

Dayanılmaz Koşullar

Attica Cezaevi'nde tutsakların yüzde 85'i zenci ve Latin Amerikalılardan oluşuyordu. Attica, birçok ABD cezaevi gibi, bir toplama kampını andırıyordu. Bir getto, bir fabrika gibiydi.

Tutsaklar politik tutsaklardı. Ezilmiş ve yoksullardı. Irkçılık ve ayrımcılık tarihinin kurbanlarıydılar.

Tutsaklar asla avukat göremezler. Kendilerini savunmaları engellenir. Onlar tecrit edilir, ırzına geçilir, bezdirilir, katledilir.

Sağlık koşulları berbat. Sağlık koruması hemen hemen yoktu. Mektuplar okunur ve sansürlenirdi.

Cezaevleri koşulları dayanılmaz hale gelmişti.

New York Valisi Nelson Rockefeller, -baronlar içinde en adı çıkmış soyguncunun torunu ve kendisi milyarder egemen sınıfın direkt temsilcisi-devlet cezaevini angarya kampı haline getirdi.

New York'un cezaevlerinde, ülkenin geri kalanında olduğu gibi çalışma hemen hemen bedavadır. Bu, dışarıdaki işçilerin yevmiyelerinin düşük tutulmasını sağlıyordu. Attica, bütün cezaevleri gibi, çalışma şartları çok kötü bir işyeriydi. Şilte, ayakkabı, ruhsat levhaları imalatı için, ortalama günlük ücret 40 sent idi.

Bugün, 25 yıl sonra, bu durum çok fazla yaygınlaştı. 1971'de Attica'da olanlar, doruğa ulaştı.

Tutsaklar hiddetten köpürüyorlardı. Topluluklarının içinde bulunduğu koşullara ve ceza sistemindeki adaletsizliğe karşı kin birikmişti.

Aynı zamanda içerdekiler arasında sosyal bilinç, Kara Panterler, Genç Lordlar ve İslam Devleti gibi gelişmiş gruplar tarafından teşvik ediliyordu. Spor alanlarında tartışmalar ve toplantılar yapılıyordu.

Yetkililer şüpheli liderleri ve "sorun çıkarıcıları" naklederek ve cezalandırarak tepki gösterdiler.

21 Ağustos'ta Kaliforniya'da San Quentin Cezaevinde George Jackson'un öldürüldüğü haberi gelince, Attica'daki tutsaklar açlık grevi başlattılar. Birçoğu siyah kol bandı taktılar.

Jackson, Kara Panter Partisi'nin lideri olarak zamanın en ünlü politik tutsağıydı. Onun "Sole-dad Kardeşler" kitabı Attica içinde bir tutsaktan diğerine dolaşıyordu. Devrimci yazıları tutsakların bilincinde büyük etki yarattı ve ölümü iki hafta kadar sonra gelecek isyana doğrudan önderlik etti.

En sonunda tutsaklar dayanılmaz koşullarda çalışan bir grup işçiyle greve gitmeye karar verdiler. Diğer şeylerin arasında, 8 saatlik iş günü ve sendikal haklar için de mücadele ediyorlardı.

Fakat cezaevinde, işçiler greve gittiklerinde bu doğrudan devlet otoritesine karşı bir isyan olarak görülür.

Tutsaklar Örgütleniyor

9 Eylül'de D Bloktaki tutsaklar Attica'yı teslim aldılar. Taleplerinin devlet tarafından yerine getirilmesini sağlamak amacıyla cezaevi gardiyanlarını yakalayarak rehin aldılar.

Bütün tutsaklar -zenci, Latin ve beyaz- kenetlendiler. Vietnam savaşına karşı olmak suçundan Attica'da bulunan birkaç politik bilinçli beyaz tutsak, zenci ve Latin kardeşlerin liderliklerini tanıyorlardı.

Yasal haklar, baskı, çalışma, yiyecek ve cezaevleriyle ilgili diğer can alıcı konuları içeren 27 maddelik taleplerini sundular.

4 kilit talep isyanın en önemli noktası oldu ve tutsakların yüksek politik bilinçlerini gösterdi.

Cezaevi müdürünün görevden alınmasını talep ettiler. İsyana katılan tüm tutsakların affa uğramalarını talep ettiler.

ABD'nin dışına, anti-emperyalist bir ülkeye güvenlik koridoru talep ettiler.

Hepsi farkettiler ki devlet yetkilileri kurdurulmuştu ve isyanı ezmeye hazırlanıyordu. Bundan dolayı tutsaklar Attica'ya bir gözlemci komitesi çağırdılar. Komite bağımsız örgütlülüklerin temsilcilerinden oluşacaktı. D tarafına gelip tutsak temsilcileriyle New York eyaleti cezaevi yetkilileri arasındaki görüşmeleri takip edeceklerdi.

Attica isyanından önceki yıl, Dünya İşçi Partisi'nin gençlik kolu Savaş ve Faşizm Karşıtı Gençlik tarafından Tutsaklarla Dayanışma Komitesi adında bir grup örgütlendi. TDK New York Auburn'da tutsaklardan gelen yardım isteklerine yanıt olmak için oluşturuldu. Auburn 6 mahkemeye gittiğinde, TDK üyeleri şiddetli tipten rağmen onları desteklemek için gösteri yaptılar.

Attica isyanı patlak verdiğinde TDK para toplamak için çabuk davrandı ve otobüsler kiraladı böylece tutsak yakınları cezaevi avlusuna yeti-şebilecekleri.

D Bloktaki Attica kardeşleri bir gözlemci oluşumu çağrısında bulunduğu, bir TDK temsilcisinin de bunun bir parçası olmasını istediler. Tutsaklar TDK delegesi, Tom Soto'ya, mesajlarını aileleri ve arkadaşlarına ileticeği konusunda güveniyorlardı.

Aynı zamanda gözlemcilerin komitesinde Kara Panter Partisi, Genç Lordlar Partisi, New York Eyaleti Meclis Üyesi Arthur O. Eve, avukat William Kunster ve diğerleri temsil ediliyorlardı.

Katil Rockefeller

TDK, dışarıda diğerleriyle birlikte tutsaklara ve ailelerine yasal destek sağlamak için çalışıyordu. TDK üyeleri tutsakların taleplerinin ses getirmesine yardımcı oldular. Soto, tutsaklarla birlikte içerideyken, bir TDK delegesiyse dışarıda tutsakların taleplerinin koşulsuz desteklenmesi için gösteri düzenliyordu.

Bu süre içerisinde, tutsaklar üzerindeki baskı inanılmaz derecede yüksekti. Hayatlarının tehlikede olduğunu biliyorlardı. Ancak dayanışma ve birlikleri asla gevşemedi. Asla saflarını bozmadılar. Ve asla vazgeçmediler.

12 Eylül'de tutsaklar eğer Rockefeller kendileriyle görüşmeleri başlatırsa anlaşmazlığın barışçıl bir biçimde çözülebileceğini açıkladılar. Bunun yerine Rockefeller Ulusal Muhafızları, devlet askerlerini ve vekalet verilmiş gardiyanları yollayarak, cezaevini kolluk güçleriyle geri aldı.

Saldırı 13 Eylül'de geldi.

Rockefeller cezaevine askeri saldırı emri verdi. Bu öylesine katliamcı bir saldırıydı ki 10 cezaevi gardiyanı da ölmüştü. Bu devletin ve egemen sınıfların büyük menfaatlerini korumak için kabul edilebilir bir bedeldi.

Bin eyalet askeri, şerif yardımcıları ve cezaevi gardiyanları otomatik silahlarla ve gaz bombalarıyla hücum edip cezaevini zaptettiler. 15 dakika sonra, saldırı 22 hektarlık alanda, 28 insanı ölü, yüzlercesini de yaralı biçimde bıraktı.

Eyalet yetkilileri, medya uşakları tarafından desteklendi, ölen 10 gardiyanın tutsaklar tarafından boğazının kesildiği yalanını çıkardılar. Otopside daha sonra, katledilen 18 tutuklu gibi hepsinin, Rockefeller'in emir verdiği eyalet askerlerinin kurşunlarıyla öldürüldüğü ortaya çıktı.

Ne Olabileceğine Bir An İçin Bakmak

Attica'daki tutsaklar ne için savaşıyorlardı? Bütün yoksul ve çalışan insanlar için, baskı yerine

özgürlük için savaşıyorlardı. Talepleri yalın, haklı ve adildi.

Cezaevi yetkilileri tutsakları bölmeye çalıştı, ancak onlar birlikte durdular, ölümün karşısında bile. Ve onların yiğit ayaklanması ülkenin diğer yerlerindeki tutsaklara savaşmaları için ilham verdi.

Cezaevi ayaklanmaları etrafı bir alev gibi sardı. Walpole, Mass, Leavenworth, Texas, Atlanta, Ga. Tere Haute, Ind. Wayne County, Mich. Als Derson, W.Va., Comstock ve Elmira, N:Y.'da.

Bütünüyle, 200 bin kadar tutsak Attica kardeşleriyle dayanışmalarını ve onların savaşma ruhunu anlattı.

Bugün, tutsakların özgürlük için savaşımı işçi sınıfı savaşımının bir parçası olarak devam ediyor. İşsizlik ve ücretlerin düşmesiyle, gittikçe yoksullaşan işçiler cezaevine giriyor.

Tutsaklar bu ırkçı toplumun en fazla baskı altında olan, en fazla hırpalanan, en fazla kabalaştırılmış halkasıdır. Fakat Attica, devrimci insanların dünyayı değiştirebileceğini ispatladı.

1971'de 5 gün, Attica'daki kardeşlerin sayesinde, işçiler ve baskı altındaki insanlar, eğer işçilerin egemen sınıfla mücadeleye girdiğinde, nelerin mümkün olabileceğini bir an için gördüler: İnsanca bir toplum yaratmak için çalışmak, birlik ve sınıf dayanışması, ırkçılığın reddi, ve işçilerin yönetimi.

Tıpkı 14 Haziran Fransa'daki Bastille Günü gibi -1789'de, kitlelerin nefret ettikleri Paris cezaevine saldırdığında, içerdekileri özgürleştirilmesi ve Fransız Devrimi'ni ileriye yönelttiğini anımsarken- Attica isyanı da bu ülkede tanınmalıdır. Bunun yerine, egemen sınıflarsa Attica'yı cezaevinde kötü yönetim için bir ders olarak göstermeye çalıştılar.

Fakat bundan da daha fazlasıydı. Bu işçi sınıfı tarihinin ırkçılığa ve zaptetmeye karşı mücadelesinin parlak bir an'ıydı.

Avrupa Birliği arpışmaları

Egemen sınıfların gündemlerinin merkezinde AB üyeliği sorunun durduğu rahatlıkla söylenebilir. ABD ile AB arasında belirginleşen hegemonya mücadelesinin de konusu olan Türkiye'nin AB üyeliği sorunu, içeride burjuva politikanın aktörleri ve belli başlı güçleri arasında yer yer sert çatışmalara yol açıyor. Bununla birlikte AB üyeliği hedefi, '97'de basma sızdırılan Milli Güvenlik Siyaset Belgesi'nden beri devlet politikası olarak yürütölmektedir. Burjuva devlet burjuvazinin sınıf çıkarlarını gerçekleştirmenin aracı olduğuna göre bunun anlaşılmaz bir yanı yoktur.

İşbirlikçi oligarşinin hegemonyası altında egemen sınıfların AB üyeliği ekseninde bir değişim ve yeniden yapılanma programı uygulamakta olduğu statükocu burjuva bir muhalefetin de belirgin ve yaygın biçimde açığa çıktığı ve esasen reformist güçlerin ister istemez bu iki burjuva cepheden birisine yedeklendiği koşullar altında devrimci politikanın ilkesel ve pratik ayırım çizgilerinin altının tekrardan ve kalınca çizilmesi büyük bir önem taşıyor.

Egemen sınıflar ve burjuva devlet, bütün ideolojik aygıtlarını seferber ederek AB üyeliğini işsizlikten sermaye kıtlığına; işkenceden demokratikleşmeye tüm sorunların çözümleri olarak sunuyor; geniş kitlelerde derin yanılsamalar yaratarak, AB üyeliğini kurtuluş olarak yutturup, kitleleri arkalamaya çalışıyorlar.

Avrupa Birliği'nin oluşum ve kuruluşuna, ilgili ölkelerin egemen sınıfları olarak tekelci burjuvazileri karar vermiştir. AB, tekellerin birliğidir. O halde AB, ilgili tekellerin ve emperyalist devletlerin çıkarlarını gerçekleştiren bir uluslararası ittifakın örgütlenmesinden başka bir şey değildir. Asıl sorun, Alman, Fransız, İngiliz ve diğer emperyalist ölkelerin AB ekseninde hangi çıkarların buluşturduğudur. Bu bakımdan öncelikle şu iki sonuç vurgulanmalıdır: İlk bu birlik, rakip tekellere karşı oluşturulmuştur. Hasımlar bellidir. Başta ABD olmak üzere Japonya ve diğerleri karşısında çıkarlarını koruma ve geliştirmek için mücadele ittifakının konusudur.

İkinci olarak, sınıf karakteri gereği bu ittifak Avrupa ölkeleri proletaryası başta olmak üzere dünya proletaryası ve halklarına karşı örgütlenmiş karşı devrimci ve antikomünist bir birliktir. Avrupa ölkelerindeki burjuva demokrasine alık alık bakıp kendinden geçenler, her şeyden önce bu gerçeğe karşı körelmişlerdir. Avrupa'da burjuva demokrasisi proletaryanın yürüttüğu tarihi büyük sınıf mücadelelerinin bir kazanımıdır, ama aynı zamanda emperyalist tekeller diğer ölkelerden yağmaladıkları muazzam zenginliklerden bir kısmıyla proletaryayı baştan çıkartabildiği içindir ki, ayakta durabilmektedir. Avrupa ölkeleri proletaryası, kazanımlarını AB'nin oluşum sürecinde de koruya-

bildiği içindir ki, bunlar AB standartları olarak kayda geçmiştir.

Türkiye'nin bu emperyalist gerici ittifaka dahil olması, AB üyeliği sürecinin temel gerçeğini oluşturmaktadır. Bu nedendir ki, sermaye oligarşisi ve egemen işbirlikçi tekелci burjuvazinin Türkiye'nin AB üyeliğini program edinmesi, temel ekonomik ve politik sınıf çıkarlarının gereğidir ve eşyanın tabiyatına uygundur.

Burada ne AB'nin ve ne de Türkiye'nin AB üyeliği sürecinin tarihiyle ilgiliyiz. Bir önceki sayımızda sorunun bu yanları üzerinde zaten durulmuştu. Fakat ABD-AB ve ABD-Türkiye ilişkileri, sorunun değinilmesi gereken bir diğer temel boyutunu oluşturuyor. ABD'nin, Türkiye'nin AB üyeliğini desteklemesi nasıl anlaşılmalıdır?

Bu babta ilkin, “soğuk savaş” sonrası dönemde emperyalist paylaşım ilişkilerinin en şiddetli biçimde yaşandığı Balkanlar, Kafkas-ya/Hazar Havzası ve Ortadoğu üçgeninin merkezinde duran Türkiye üzerinde, ABD ve AB arasında süren hegemonya mücadelesine dikkat çekilmelidir. Her iki emperyalist merkez Türkiye'yi kendi yanına çekmeye çalışıyor. Taraflar arasında mücadele sayısız biçimlerde ve esasen ekonomik, politik, askeri, diplomatik vb. tüm alanlarda sürüyor. Son yarım yüzyıllık dönemde Türkiye'nin askeri, siyasi ve diplomatik bakımlardan ABD emperyalizmine bağımlılığının derinleştiği ve '97'den sonra keza ABD-Türkiye-İsrail ittifakının geliştiği gerçeklikleri, ABD ile AB arasında Türkiye üzerine yürütülen hegemonya mücadelesinde tarafların pozisyonlarını farklılaştırıyor.

İkinci olarak, bu durumda, ABD Avrasya stratejisine angaje olmuş ve kendisine bağımlı bir Türkiye'nin AB üyeliğini (İngiltere'yle birlikte) bizzat AB'yi denetlemek için de yararlı buluyor. Birçok durumda gelişmelere müdahale ederek, tıkanıklıkları aşıcı çözüm inisiyatifi geliştirerek ya da ağırlığını koyarak Türkiye'nin AB üyeliği sürecini ilerletiyor.

Üçüncü olarak, AB, üyeliğe kabul sürecinde Türkiye'yi denetleyip kontrol edebilecek hale getirmek istiyor. Diğer bir anlatımla ABD hegemonyasından çıkmış ya da üzerindeki ABD hegemonyası zayıflamış, kendi kontrolü altında bir Türkiye istiyor. ABD hegemonyasının en derin olduğu kuramların AB'nin hedefi olma-

sında bu nedenle anlaşılmaz bir yan yoktur. Keza tersinden bu kuramların AB üyelik sürecindeki statükocu dirençleri de Amerikancı olmalarından kaynaklanıyor.

AB içerisindeki (AB'nin federasyona mı yoksa konfederasyona doğru mu ilerleyeceği gibi) eğilim farklılıkları ve başta Almanya, Fransa ve İngiltere gelmek üzere üyeler arasındaki çıkar farklılıkları da kuşkusuz Türkiye'nin AB üyeliği sürecini etkileyen unsurlardır. Diğer yandan bütün bunlar Türkiye'nin AB üyelik sürecinde hiçbir inisiyatifinin olmadığı anlamına da gelmez. Çünkü öncelikle bu iki emperyalist rekabet merkezi arasındaki hegemonya mücadelesi Türkiye'ye belli bir inisiyatif sağlamaktadır. Coğrafi konumu ve sahip olduğu ordu, dünyanın başlıca petrol bölgelerine ve taşıma yollarına yakınlığı ve kısmen ekonomik potansiyeliyle de emperyalist muhatapları için dikkate alınması gereken belli bir ağırlık oluşturmaktadır.

Egemen işbirlikçi tekелci burjuvazi AB üyeliğine karar vermiştir ve bu onun için gerçekçi ve sınıf bilinçli bir tercihtir. Son yıllar, onun temel tercihlerinin devlet politikaları düzeyine yükselişinin tanığıdır. AB sürecinin hızlandırılması gereğini vurgulayan son MGK toplantısının ardından artık “egemen sınıfın dediği olur” kelamının yerli yerine oturduğu söylenebilir. Fakat bu egemen sınıfın, emperyalist tekellerin işbirlikçisi olduğu ve keza Türkiye kapitalizminin özellikle de Avrupalı emperyalist ülkelere bağımlı geliştiği bir an olsun akıldan çıkartılmamalıdır. Bu bakımdan Türkiye'ye AB üyeliği yolunun emperyalist merkezlerde çizildiği de tamamen doğrudur. Ama işbirlikçi tekелci burjuvazinin AB tercihi onun en başta da ekonomik gelişiminin bütün tarihi tarafından hazırlanmıştır.

Demek ki, esasen Türkiye'nin AB üyeliği ABD, AB ve Türkiye'nin bir bakıma ortak kararıdır. Fakat bu yukarıda dikkat çekildiği gibi tarafların her birinin farklı çıkarları ve amaçları olduğu ve keza taraflar arasında çelişki ve sorunların bulunmadığı anlamına da gelmiyor ve gelmez. Üstelik bütün bunlar süreci etkilemekte, hatta AB-Türkiye ilişkilerinde ya da Türk egemen sınıflar ve temsilcilerinin iç ilişkilerinde zaman zaman aşırıya varan gerilimler ve çatışmalar yaratmaktadır.

Devrimci proletaryanın bakış açısından Türkiye ve Kürdistan birleşik devriminin önündeki en

büyük uluslararası engel dün NATO idiyse, üyeliğin gerçekleşmesinden sonra buna aynı zamanda AB eklenecektir. Neredeyse son yarım yüzyıllık dönem boyunca kendini sürekli devrim tehdidi altında hisseden Türk egemen sınıflarının emperyalist ve gerici AB ittifakına kendini atmak için çırpınması tamamen anlaşılır bir şeydir. Türkiye'nin AB üyeliği, işbirlikçi Türk egemen sınıflarıyla AB arasında birleşik devrimimize karşı kurulmuş gerici bir ittifaktır.

Yenilgiye uğratılan Kürt ulusal devrimi için bu fazlasıyla geçerlidir. Emperyalistler ile sömürgecilerin gerici karşı devrimci ittifakıyla Kürt ulusal devrimi boğulmuştur. İdam, anadil vb. konularda AB-Türkiye ilişkilerinde süren pazarlık ve gerilimler asla yanıltıcı olmamalıdır. Sorun AB'nin demokratlığıyla vb. ilgili değildir. Kürt ulusal devrimi, işbirliği içerisinde boğulmuştur ve burjuva emperyalist "çözüm"le Kürt ulusunun ağzına bir parmak bal sürülerek yatıştırılmak istenmektedir. Kaldı ki, egemen işbirlikçi burjuvazi Kürt ulusal sorununda belli ödünler vermenin kaçınılmazlığını anlamış, geleneksel statükocu güçlerin oluşturduğu direnç ve engeli aşmak için de uluslararası ittifaklarını harekete geçirme yolunu tutmuştur. Hemen değişik bütün siyasal eğilimleriyle Kürt ulusal hareketinin belli başlı siyasal eğilim ve politik partilerinin AB'ci kesilmeleri, denize düşenin yılanı sarılma hikayesidir.

Sermaye oligarşisinin örgütü TÜSİAD AB'ciliğin bayraktarıdır. ANAP, TÜSİAD'ın değişim ve yeniden yapılanma programına tamamen angaje olmuştur. Cumhurbaşkanı'nın yanı sıra safların da farklı bir eğilim bulunsa da MİT de bu cepheye yer almıştır. Bu cephe yargı aygıtı üzerinde baskındır ve etkisi derinleşmektedir.

Karşı cephenin merkezinde militarizm duruyor. MHP onun yakın müttefiki olduğu gibi, bu açıdan siyasal temsilcisi gibi davrandığı da söylenebilir. Bu cephenin kendini "bağımsızlıkçı" sunması kadar büyük bir yalan ve sahtekarlık doğrusu az bulunur. Bunlar da Türkiye'nin AB üyeliğine karar verenler içerisinde yer alırlar, ama bununla birlikte ABD'cidirler.

DSP, Türkiye'nin AB sürecinde bugün için en kritik role sahip burjuva patidir. Çünkü yalnızca koalisyon hükümetinin değil, aynı zamanda, bu iki burjuva işbirlikçi kamp arasındaki çatışmada siyasal rejimin dengesini de sağlamaktadır. AB

üyeliğinden yanadır, son zamanlarda daha belirgin biçimde bu yolda adımlar atılmasını istemektedir, ama bu yolda insiyatif gösterebilecek takattan yoksundur. Hatta adeta ABD ve onun işbirlikçisi statükocu güçler tarafından kuşatılıp teslim alındığı görüntüsü sunmaktadır.

AKP, SP, DYP sürecin etkin aktörleri değildir. Kesin çizgileriyle ayrılmış tarafların bu partileri yedeklemek için çalıştıkları açıktır. AKP, birinci cepheye daha yakındır. DİSK'ten TÜRK-İş'e, TOBB'den Esnaf ve Zanaatkarlar Derneği'ne hemen tüm değişik toplumsal sınıf ve kesimleri yedekleyen TÜSİAD'ın her kandan bu partiler üzerine çalıştığı da açıktır. Bunların da her halükarda MGK kararları doğrultusunda davranacaklarını söylemek kehanet olmaz.

İP, Cumhuriyet çevresi vb, "Türkiye'nin devlet bağımsızlığını", yani olmayan bir şeyi temel alan sol milliyetçiler esasen ikinci cephenin, ABD'ci, statükocu, militarist ve faşist güçlerin yedekleridir. Bağımsız bir çizgi izlemeleri olanağı yoktur. Bağımsız bir çizginin zorunlu ve temel koşulu gerçekten devrimci olması ve devrimci hedeflere yönelebilmesidir.

HADEP ve KADEK'in birinci cepheye yedeklendiği, bunun ötesinde birinci cephe ile işbirliği ve ittifaka teşne olduğu açıktır. Çünkü, TÜSİAD'ın değişim programı ile ideolojik teslimiyetçiliğin karakterize ettiği tasfiyeci reformist İmralı çizgisi bulunmaktadır.

Yasalıcı reformist güçler; ister AB üyeliğine karşı hayırhah bir yandaşlık tavrı içerisindeki ÖDP, isterse AB üyeliğine açıkça karşı çıkan EMEP olsun, esasen izledikleri devletin demokratikleştirilmesi programları nedeniyle birinci cepheye yedeklenmeleri kaçınılmazdır.

Bütün uluslardan ve ulusal topluluklardan Türkiye proletaryasının politik genel kurmayı olarak marksist leninist komünistler, Türkiye'nin AB üyeliğine karşı olduklarını daha baştan ilan ettiler. Bu ittifakın gerici ve emperyalist karakterini açıkladılar, işçi sınıfını ve tüm emekçileri, halklarımızı aydınlatmaya çalıştılar. Bu görev halen de bütün önem ve güncelliğini korumaya devam ediyor. Sırtını Avrupa tekellerine dayayan işbirlikçi burjuvazi tüm güç ve imkanlarını kullanarak işçi sınıfı ve emekçi milyonları değişim ve yeniden yapılanma programına kazanmaya, böylece devlete yığınlar arasında yıkılan

köprüleri yeniden onararak egemenliğinin ve egemenlik aygıtı devletin kitle temelini yenilemeye ve genişletmeye çalışıyor. Doğrusu yorgun geniş yığınları avlamayı da başarıyor. Kapitalist düzenin ve burjuva egemenliğinin güçlendirilmesi, Türkiye'nin emperyalist tekeller ve işbirlikçi tekeller tarafından daha amansızca yağmalanması demek olan AB üyeliğini, geniş işçi ve emekçi yığınlar ve Kürt halkı nezdinde

teşhir etmek, burjuva demokratik yanlısalarla savaşmak, emperyalizme, faşist diktatörlüğe ve kapitalizme karşı özgürlük ve sosyalizm mücadelesini geliştirerek, işbirlikçi burjuvazinin değişim ve yeniden yapılanma programı karşısında proletaryanın devrimci programıyla savaşmak marksist leninist komünistlerin yürüye geldiği güvenilir devrimci yoldur.

Avrupa Birleşik Devletleri Şiarı Üzerine

V. I. Lenin

Türkçe çevirisi Vahap Erdoğan tarafından yapılmış ve "Marx-Engels Marksizm" içinde [s. 236-240] yayınlanmıştır. (Sol Yayınları, İkinci Baskı Mayıs 1990, Birinci Baskı Kasım 1976) Teoride Doğrultu tarafından Lenin, Tüm Eserleri (Almanca) Cilt: 21, s. 342-346'dan karşılaştırılmıştır.

Sosyal-Demokrat'ın 40. sayısında, yurtdışındaki Parti gruplarımızın konferansının "Avrupa Birleşik Devletleri" sloganı sorununu, sorunun ekonomik yanının basında tartışılmasından sonra ertelemeyi kararlaştırdığını haber verdik.

Konferansımızda bu sorun üzerindeki tartışma, tek yanlı siyasal bir niteliğe bürünmüştü. Belki de bu, kısmen, Merkez Komitesi Bildirisi'nin doğrudan bu sloganı siyasal bir slogan olarak formüle etmesi ("ivedi siyasal slogan..." deniyor orada) ve bunu yalnızca cumhuriyetçi bir Avrupa Birleşik Devletleri sloganı olarak ileri sürmekle kalmayıp, bu sloganın "Alman, Avusturya ve Rus monarşilerinin devrimle alaşağı edilmesi olmaksızın" anlamsız ve yanlış olduğu konusunu özellikle vurgulaması yüzündendi.

Sorunun böyle konmasına; bu sloganın siyasal değerlendirmenin çerçevesi içinde konulmasına -örneğin bunun sosyalist devrim sloganını gölgeleyeceği ya da zayıflatacağı gerekçesine dayanarak- karşı çıkmak kesenkes yanlıştır. Gerçekten demokratik bir doğrultudaki siyasal değişimler ve hele de siyasal devrimler, hiçbir

zaman ve hiç bir koşul altında bir sosyalist devrim sloganını gölgeleyemez ya da zayıflatamaz. Tersine sosyalist devrimi yakınlaştırır, tabanını genişletir, küçük-burjuvazinin yeni kesimlerini ve yarı-proleter yığınları sosyalist savaşıma çeker. Öte yandan, siyasal devrimler, tek bir edim olarak değil de, en keskin sınıf savaşımının, iç savaşın, devrimlerin ve karşı-devrimlerin çalkantılı siyasal ve iktisadi altüst oluşların bir dönemi olarak değerlendirilmesi gereken sosyalist devrimin seyri içinde kaçınılmazdır.

Ama, Rusya'nın başı çektiği, Avrupa'nın en gerici üç monarşisinin devrimle alaşağı edilmesine bağlı olarak konan cumhuriyetçi bir Avrupa Birleşik Devletleri sloganı, siyasal bir slogan olarak oldukça sağlam bir slogan olmakla birlikte, gene de bunun ekonomik anlam ve önemi şeklindeki son derece önemli soru ortada durmaktadır. Emperyalizmin ekonomik koşulları, yani sermaye ihracı ve dünyanın "ilerlemiş" ve "uygar" sömürgeci güçler arasında paylaşılmış olması açısından, kapitalizm altında bir Birleşik Avrupa Devletleri ya olanaksızdır ya da gericidir.

Sermaye, uluslararası ve tekeli hale gelmiştir. Dünya, bir avuç büyük güç, yani ulusların büyük yağmasında ve ezilmesinde başarılı olan güçler arasında bölünmüştür. Avrupa'nın dört büyük gücü: İngiltere, Fransa, Rusya ve Almanya, 250 milyondan 300 milyona değişen nüfusları ve 7 milyon kilometrekarelik alanlarıyla,

hemen hemen yarım milyarlık (494 milyon 500 bin) bir nüfusa ve 64 milyon 600 bin kilometrekarelik bir alana, yani yer yüzeyinin (kutup bölgelerini katmazsak 133 milyon kilometrekare) hemen hemen yarısına sahip olan sömürgeleri ellerinde tutmaktadırlar. Buna, bir "kurtuluş" savaşı vermekte olan yağmacılar tarafından, yani Japonya, Rusya, İngiltere ve Fransa tarafından şu sırada parça parça edilmekte olan üç Asya devletini, Çin, Türkiye ve İran'ı ekleyin. Yarı-sömürge (gerçekte bunlar şimdi ondokuz sömürgelerdir) denebilecek bu üç Asya ülkesinin nüfusu 360 milyondur ve alanları 14 milyon 500 bin kilometrekaredir (hemen hemen bütün Avrupa'nın alanının bir-buçuk katı).

Ayrıca, İngiltere, Fransa ve Almanya 70 milyar rubleye varan bir sermayeyi dışarı yatırmışlardır. Bu oldukça büyük miktardan "meşru" bir kârı, yılda 3 milyar rubleyi aşan bir kârı güvenceye alma işlevi, ordularla ve donanmalarla donatılmış ve "hükümdar sermaye"nin sülalesini sömürgelerde ve yarı-sömürgelerde genel vali, konsolos, elçi, her türden resmi memur, papaz ve öteki asalaklar olarak "yerleştiren" hükümet adı verilmiş milyonerlerin ulusal komiteleri tarafından yürütülür.

İşte yeryüzünün yaklaşık bir milyar kadar insanının bir avuç büyük güç tarafından soyulması, kapitalizmin en yüksek gelişme döneminde böyle örgütlenmiştir. Kapitalizm altında başka örgütlenme olanağı yoktur. Sömürgelere, "etki alanlarına", sermaye ihracından vazgeçmek mi? Bunun olanaklı olduğunu düşünmek, her pazar zenginlere hıristiyanlığın yüce ilkelerini vaaz eden ve onlara, yoksullara yılda birkaç milyar değilse de, hiç olmazsa birkaç yüz ruble vermelerini öğütleyen sıradan papazın düzeyine düşmek demektir.

Kapitalizm altındaki bir Avrupa Birleşik Devletleri, sömürgeleri paylaşma anlaşmasıyla aynı anlama gelir. Oysa kapitalizm ortamında kuvvetten başka paylaşma temeli, paylaşma ilkesi yoktur. Bir milyarder, kapitalist bir ülkenin "ulusal gelirini", "yatırılan sermayeye orantılı olarak" paylaşmak dışında (fazladan bir primle birlikte, -ki böylece en büyük sermaye, payı olandan fazlasını alır-) başkasıyla paylaşamaz. Kapitalizm, üretim araçlarında özel mülkiyet ve üretimde anarşidir. Bu temele dayanan "adil" bir gelir bölüşümünü vaaz etmek prudençuluktur, ahmakça darkafalıktır. Bölüşüm,

"güce tekabül etmeksizin" olamaz. Ve güç ilişkileri, ekonomik gelişmenin ilerlemesiyle değişir. 1871'den sonra Almanya, Fransa ve İngiltere'den üç ya da dört kat daha hızlı güçlenmiş; Japonya ise, Rusya'dan hemen hemen on kat daha hızlı güçlenmiştir. Kapitalist bir devletin gerçek gücünün sınanmasında savaştan daha başka bir yol yoktur ve olamaz da. Savaş, özel mülkiyet ilkeleriyle çelişmez. Tersine, bu ilkelerin doğrudan ve kaçınılmaz bir sonucudur. Kapitalizmin koşullarında tek tek işletmelerin ya da tek tek devletlerin eşit ekonomik büyümesi olanak dışıdır. Kapitalizm koşullarında dönemsel olarak bozulan dengenin yeniden kurulmasında, sanayide krizden ve siyasette de savaştan başka bir araç yoktur.

Kuşkusuz, kapitalistler arasında ve güçler arasında geçici olarak anlaşmalar olabilir. Bu anlamda, Avrupa kapitalistleri arasında bir anlaşma olarak, bir Birleşik Avrupa Devletleri olanağı vardır. ... ama ne için bir anlaşma? Yalnızca Avrupa'daki sosyalizmi ortaklaşa ezmek, sömürgelerin bugünkü bölüşülmesinde haklarının yendiğini düşünen ve son yarım yüzyılda, yaşlıktan çürümeye başlayan geri ve monarsist Avrupa'dan çok daha büyük bir hızla güçlenen Japonya ve Amerika'ya karşı sömürge yağmasını ortaklaşa korumak amacıyla. Amerika Birleşik Devletleri'yle kıyaslandığında Avrupa, tüm olarak ekonomik durgunluğu simgeler. Bugünkü ekonomik temel üzerinde, yani kapitalizm koşullarında bir Avrupa Birleşik Devletleri, Amerika'nın daha hızlı gelişmesini geciktirmek için gericiliğin örgütlenmesi anlamını taşır. Demokrasi ve sosyalizm davası denince yalnızca Avrupa'nın akla geldiği dönemler bir daha geri dönmek üzere geçip gitmiştir.

(Yalnız Avrupa değil), bir dünya birleşik devletleri, komünizmin tam zaferi, demokratik devlet de dahil olmak üzere, devletin toptan yok olmasını sağlayana dek, bizim sosyalizme bağladığımız ulusların birliğinin ve özgürlüğünün devlet biçimidir. Ne var ki, ayrı bir slogan olarak bir Dünya Birleşik Devletleri sloganı pek doğru sayılmaz, birincisi, sosyalizmle iç içe geçtiğinden ötürü; ikincisi de, tek bir ülkede sosyalizmin zaferinin olanaksız olduğu anlamında yanlış yorumlara yol açabileceği ve aynı zamanda da, böyle bir ülkenin öteki ülkelerle ilişkileri açısından da yanlış anlamalara neden olabileceğinden ötürü doğru sayılamaz.

Eşitsiz ekonomik ve siyasal gelişme, kapitalizmin mutlak yasasıdır. Bundan çıkan sonuç; sosyalizmin zaferi, önce birkaç, ya da hatta yalnızca bir tek kapitalist ülkede olanaklıdır. Bu ülkenin başarılı proletaryası, kapitalistleri mülksüzleştirdikten ve kendi sosyalist üretimini örgütledikten sonra, öteki ülkelerin ezilen sınıflarını kendi davasına çekerek, bu ülkelerde kapitalistlere karşı ayaklanmalara yol açarak, ve sömürücü sınıflara ve onların devletine, gerektiğinde silahlı kuvvetlere bile karşı koyarak, dünyanın geri kalanının, kapitalist dünyanın karşısına çıkacaktır. Proletaryanın, burjuvaziyi alaşağı ederek zafere kavuşacağı toplumun siyasal biçimi bir demokratik cumhuriyet olacaktır, ki bu, o ulusun ya da ulusların proletaryasının, daha

sosyalizme geçmemiş bulunan devletlere karşı savaşımında güçlerini giderek daha çok merkeziyeleştirecektir. Ezilen sınıfın, proletaryanın diktatörlüğü olmaksızın sınıfların ortadan kaldırılması olanaksızdır. Ulusların sosyalizmde özgürce birleşimi, sosyalist cumhuriyetlerin geri kalmış devletlere karşı az çok uzun ve kararlı bir savaşımı olmaksızın olanaklı değildir.

İşte bu nedenlerden ötürü ve RSDIP'nin yurtdışı bölümlerinin konferansında yinelenen tartışmalarından sonra ve konferanstan sonra, Merkez Organ'ın yazı kurulu, Avrupa Birleşik Devletleri sloganının doğru olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Ağustos, 1915

En Büyük Düşüm Ülkeme Geri Dönmek

Filistin Halk Kurtuluş Cephesi'nin İkinci Genel Sekreteri, ABD-İsrail işbirliğiyle yapılan bir suikast sonucu katledilen Abu Ali Mustafa'nın kızı Hayfa el-Zibri ile Filistin özgürlük mücadelesi üzerine söyleştik. Emekçi Kadınlar Birliği'nin (EKB) bu yılki "Eşitlik, Kardeşlik, Özgürlük" ödülllerinden "Kardeşlik Ödülü"ne layık görülen Hayfa el-Zibri ödülünü almak üzere İstanbul'a geldi. Devrimci bir önderin kızı olarak bütün ömrünü sürgünde geçiren Hayfa, Filistin davasının bütün izlerini üzerinde taşıırken, bu sürecin kadın olarak kendisini de özgürleştirdiğini belirtiyor.

***Kısaca kendinizi tanıtır mısınız?**

Abu Ali Mustafa'nın üçüncü kızıyım. 34 yaşında ve üç çocuk annesiyim. Sosyologum ve Şam Üniversitesi'ne bağlı bir enstitüde öğretmen olarak çalışıyorum. Filistin Halk Kurtuluş Cephesi'nin (FHKC) üyesiyim, ayrıca FHKC'nin Kadın Komitesi'nde de çalışıyorum. Babam 17 yaşında mücadeleye başlamış. Babamın mücadelesine bağlı olarak hayatımız değişti. Mücadele, hayatımızdan birçok yüzü aldı. Bir ülkeden diğer ülkeye taşınmak zorunda kaldık. Babam ilk başta örgütte askeri alanda sorumlu idi. Daha sonra politik alana geçti. Biz çok fazla seyahat ettik çünkü, babam mücadele ediyordu.

Filistinli Her Çocuk Filistin İçin Para Biriktiriyor

***Sürgündeki çocukluk döneminizde neler yaşadın?**

Ürdün'de doğdum. Üç yaşındayken Lübnan'a göç etmek zorunda kalmışız. 11 yıl Lübnan'da yaşadık, ardından Irak'a göç etmek zorunda kaldık. Babam, Ürdün'de beş yıl hapis yattı, mücadelesinden dolayı. Irak'ta 1,5 yıl barınabildik ve tekrar Lübnan'a dönüş yaptık. Çocuklarımız savaş, silah ve bombalarla birlikte yaşıyor

Filistin'de. Çocukken babamın benimle niçin oynamadığını düşünüyordum. Babam hep ciddi ve düşünceliydi. Anneme, babamın niçin böyle olduğunu soruyordum ve annem, "Babamın sadece benim babam olmadığını, Filistin halkı için mücadele ettiğini söyledi. O zamanlar bunu anlayamıyordum. Ama ergen olmaya başladığımda babamı ve mücadelesini daha fazla anlamaya başladım. Almanya'da lise eğitimi aldım. Ardından fizyoterapi eğitimi almaya başladım. Fakat bu konuyu sevmediğim için vazgeçtim. Suriye'ye dönüp Şam Üniversitesi'nde sosyoloji eğitimi aldım. Şu an Şam Üniversitesi'ne bağlı enstitülerden birinde öğretmenlik yapıyorum. Ayrıca FKÖ'ye bağlı bir koroda solist olarak da çalışıyorum. Filistin halkının acılarını ve direnişini şarkılarla tüm dünyaya duyurmaya çalışıyor ve bunu mücadelenin önemli bir parçası olarak görüyorum. En büyük düşüm, ülkeme bir gün geri dönmek. Babamın mezarına gidip, ona "merhaba" ve "güle güle" demek, mücadelesinin devam edeceğini söylemek.

Filistin halkının kültürünü dilini korumak, geliştirmek, yaymak; mücadelenin bir parçasıdır. Örneğin geleneksel kıyafetlerini giyinmek, Filistin aksanı ile Arapça'yı konuşmak, yine mücadelenin bir parçasıdır. Ülkemde olmanın nasıl bir

duygu olduğunu, neye benzediğini bilmiyorum. Babam, Filistin'in özgürlüğü için Halk Cephesi'nin 30 yıl Genel Sekreter vekilliğini yaptı...

Kendi ülkemizde Amerika'daki yerliler gibi olmak istemiyoruz.

Başka ülkelerde de Filistin'i düşünüyoruz. Kendi çocuklarımıza harçlık verdiğimizde, çocuğumuza parasının yarısını Filistin'deki çocuklara ayırması gerektiğini öğretiyoruz. Yani Filistinli her çocuk, Filistin için para biriktiriyor.

*FHKC'nin lideri babanızın, kişiliğinizin oluşması ve mücadelede yer almanızda etkisi ne?

Babam hiçbir zaman, bana sen şunu yapmak zorundasın demedi. Kararları bana bıraktı. Önemli bir hatam olduğunda benimle konuştu, yanlışın ve doğrunun ne olduğunu anlattı. Ama kendi hayatımla ilgili kararları, her zaman ben aldım. Babam, sürekli kadınların özgürlüğü için mücadele etti. Disiplinli, randevularına sadık ve örgütlü bir şekilde yaşadı. Bize saygı duymayı öğretti.

Habbaş, sağlık sorunundan dolayı istifa ettiğinden Genel Sekreter olarak babam seçildi. Sözü nü esirgemeyen bir militandı. Uzlaşmacı güçlerle anlaşamaz, ama dünyadaki tüm ilerici güçlerle çok iyi anlaşırdı. Dünyadaki ilerici güçlerle çalışmayı isterdi. Babam, yaşadığımız sorunların sebebinin aynı olduğunu -emperyalizm- bilirdi. Emperyalizmden dolayı, halklar acı çekiyordu. Dünyadaki ilerici hareketlerin bir koordinasyon içerisinde bulunması onun en büyük düşüydü. Bizler, sosyalistiz. Komünizmden, Marks'tan ve Engels'ten etkilendik. El Fetih bir burjuva örgütüdür. El Fetih'in çizgisine baktığımızda inişlerle çıkışlarla doludur. İdeolojilerimiz El Fetih'le birbirine zıttır. Arafat'tan tek çekinmeyen babamdı, hiç kimseden korkusu yoktu. İdeolojik olarak İsrail devleti ile görüşmeler yapılmasına karşıyız. Arafat Filistin halkı için bir kahramandır ve Arafat finansal güce de sahiptir. Şu an cezaevinde 8 binden fazla tutuklu kadın, çocuk var.

*Filistin deyince bizim aklımıza özgürlüğe sevdalı, kavgayı tutkuyla sürdüren bir halk geliyor. Sizin için Filistin neyi çağırıştırıyor?

Aklıma bir Filistinli olarak Filistin halkı hakkında ilk gelen şey; ülkeme dönmek ve orada özgürce yaşamaktır. Kendi ülkemde olmamın nasıl bir duygu olduğunu bilmiyorum. Ve etrafımdaki insanların hepsinin benimle aynı ulustan, yani Filistinli olmasının nasıl bir duygu

olduğunu bilmiyorum. Ülkemizi özgürleştirmek; aklıma ilk gelen şey bu.

Acıların Özgürlüğe İhtiyacı Var

*Dünyanın en büyük emperyalisti ve teknolojik silah gücüyle on yıllardır süren savaş. Filistin halkı bu gücü nereden alıyor?

Acılarımız bize umut ve mücadele etme gücü veriyor. Acı çekiyoruz ve acılarımızdan kurtulmak için mücadele ediyoruz. Daha çok acı çektikçe daha çok mücadele etme gücünü buluyor sunuz. Ve tek çözümün mücadele etmek olduğunu biliyoruz. Teslim olmayacağız, bırakmayacağız mücadeleyi. Çünkü, mücadeleyi bırakırsak daha fazla acı çekeceğiz. Yüreğimizdeki derin acıların özgürlüğe ihtiyacı var. Herkes gibi bizim de özgürlüğe ihtiyacımız var. Bu nedenle mücadele ediyoruz.

Bu konuda bir örnek vermek istiyorum, nasıl acılarımızın bizi daha güçlü yaptığına dair. Arapça'da bu konuda bir deyim var. Eğer bir kişi seni incitirse, sırtına vurursa, senin sırtın incinmez ve tam tersine sırtın daha güçlü olur. Yani sana zarar verirlerse daha güçlü olursun. Ben babamın ölümünden önce mücadele etmek istiyordum, ama şimdiki güçle değildi. Şimdi ise (babamın ölümünden sonra) çektiğim derin acılar beni daha da güçlendirdi. Hissettim ki mücadele etmek çok önemli ve mücadeleye devam etmek, devam etmek...

Yaşadığım benim için çok zor ve acı dolu idi. Tıpkı Filistin halkı gibi. Her Filistinli aile en az bir kişi kaybetti; siyonizme, emperyalizme karşı savaşta. İşte tüm bunlar Filistin halkının mücadele gücü, sırrıdır.

SSCB'nin Çöküşüyle İslami Hareket Güçlendi

*Burjuva medyada Oslo Anlaşması'na karşı, İkinci İntifadada İslamcı örgütler ön plana çıktı. Gerçek böyle mi?

Oslo kötü bir anlaşma ve Arafat bu anlaşma ile ilgili olarak bireysel davrandı. Mesela diğer örgütlere ne düşündüğünü bile sormadı. Anlaşmaya katılıyor veya katılmıyoruz, dikkate almazdı da. Arafat, Filistin halkı için iyi olacak ve özgürlüğümüzü başarmak için bir adım olacaktı diye düşündü. Biz söyledik; bu yanlış ve çok tehlikeli bir adım. Arafat, bu anlaşma ile İsrail devletini ve onun varlığını kabul etti.

Beş milyon Filistinli Filistin'in dışında yaşamak zorunda bırakıldı. Onların Filistin'e dönmesi çok önemli bir sorundur. Bu bizim talebimizdi ve Oslo'da tartışılmadı bile. Sadece ertelendi. Kudüs'ün Filistin'in başkenti olması diğer talepti. Oslo Anlaşması'nda tartışılan birçok konu vardı, ama bu ikisi en önemlisi idi. Bu talepler 5-6 yıl boyunca ertelendi ve Arafat yönetimi anlamalı ki, İsrail daha fazla vermeyecek ve verdiklerini de alacak. Her zaman daha fazla almak isteyecek. Daha fazla alıyor ve yeniden yeniden işgal ediyor.

Aslında Filistin yönetimi de güçlü değil. İsraililer Filistinli bakanları alıp götürabiliyorlar. Filistin halkı ve biz ısrar ediyoruz ki, Oslo Anlaşması çok tehlikelidir. Şu an Oslo'nun faturasını ödüyoruz. İki devlet önerisine karşıyız. İsrail siyonizmi topraklarımızdan çekilmeli.

Müslüman hareket tüm dünyada güçleniyor. Çünkü dünyada sadece tek bir güç var. O da Amerika, başka bir güç yok. SSCB'nin çöküşünden sonra İslamcı hareket güçlendi. SSCB'nin yıkılışından sonra insanlar hayal kırıklığına uğradı. Psikolojide olduğu gibi karşıt, farklı taraflara gittiler. İslam gibi. İnsanlar sosyalizmin yeteri kadar güçlü olmadığını veya neyin yanlış olduğunu sordular. Dini en iyi çözüm olarak görmeye başladılar. Dine dönmek daha iyi olabilir diye düşündüler. Filistin'de de aynı şey yaşandı.

Dünyadaki tüm ilerici hareketler güçsüzleşmeye başladı. Güçsüz ve desteksiz kaldılar büyük Amerika'ya ve emperyalizme karşı. Dünyayı Filistin'den ayıramayız. Eğer Filistin'i anlamak istiyorsak dünyayı anlamak zorundayız.

İslamcı güçlerin İntifada'da yer almaları bizim açımızdan çok kötü değil. Bizim tek bir amacımız ve hedefimiz var. Birlikte mücadele etmeliyiz, ülkemizi özgürleştirene kadar. Daha sonra birlikte hareket etmekten vazgeçebiliriz. Fakat o an'a kadar birlikte hareket etmenin hiçbir zararı yok. Zaten bir ülke ya da bir devlet üzerine tartışabilmek için önce bir ülkenizin olması gerekir.

*Marksistler işgalcilere karşı ülkede savaşılan tüm güçleri birleştirmeli, bu doğru. Ama yaşanan deneyimlerden görüyoruz ki, bu güçler arasında da iktidar mücadelesi kaçınılmaz. İktidarı alan güçler diğerlerini ezeceklerdir. İran örneği gibi. O yüzden bu sürece önderlik eden güçler gelecek açısından çok önemlidir...

Bizim deneyimlerimiz ve yaşadıklarımız dünyadaki diğer örneklerden farklı. Sınıf mücadelesi, ideoloji önemli. Bizim için şimdi öne çıkan bu değil. Şu an ülkemizin bağımsızlığı öne çıkıyor. Uzun zamandır İsrail'e karşı savaşıyoruz. Bizim ideolojimiz farklı. Şimdi İsrail'e karşı savaşmak zorundayız. Özgürlüğe kavuştuktan sonra herhangi bir iç savaşın ülkemizde yaşanacağını sanmıyoruz. Bizim yaşadıklarımız farklı. Birçok şeyi biliyoruz ve deneyimlerimiz var. Kültürlü ve açık görüşlüyüz. Hep birlikte yaşayabiliriz. İran farklı bir örnek, İran'da bir iktidar savaşı vardı. İran işgal edilmemişti. Şu an biz İsrail ve emperyalizme karşı mücadele ediyoruz. Ve ondan dolayı acı çekiyoruz. Hamas ve Cihad'a sahip olmanın çok tehlikeli olduğunu düşünmüyorum. Şu an bir otorite ya da yönetim için mücadele etmiyoruz. Eğer demokrasi hakkında konuşuyorsak Hamas'a "düşünme" ya da "hareket etme" diyemeyiz. Onların da düşündüklerini söyleme hakkı var, bizim olduğu gibi. Birlikte yaşayabiliriz. Neden olmasın? Tüm söyledikleriniz küçük, çok küçük şeyler. Şu an için önemli olan bir ülkeye sahip olmak ve onu geliştirmektir. Ama tabii ki var olan devletimizin ilerici, sosyalist devlet olmasını isteriz. Filistin sorunu tüm dünyadaki örneklerinden farklı ve özel bir yere sahip.

Filistin'de Para Güç Yapmıyor

*Oslo barışından sonra geçen süre içinde Arafat'ın ekibi ekonomik olarak palazlanmaya başladı. Bundan bir mesaj çıkartılamaz mı? Bunları dikkate alamaz mıyız?

Resmi olarak para güç yapıyor. Fakat Filistin'de para güç yapmıyor. Önemli olan Filistin'e ve halkına ne kadar yakınsınız? Onların problemlerini biliyor ve onlarla birlikte yaşıyorsanız, o zaman güçlü olabilirsiniz Filistin'de. Onların rüyasını gerçekleştirmek için mücadeleyi seçiyorsanız ve ülkenizi çok seviyorsanız bu sizi güçlü yapar Filistin'de.

Fakat parası olan güce sahip. Çünkü onlar Amerika ve İsrail'e bağlı. Fakat bu, tüm yöneticiler için geçerli değil tabii ki. Bu gruplar çıkarlarını kaybetmekten korkuyorlar. Onların çözümünü sevmiyoruz. Bunlar halk tarafından biliniyor. Ve onların parasının temiz olmadığı biliniyor. Çünkü onlar Amerika ve İsrail tarafından destekleniyorlar. Fakat çok fazla değil. Halk onları reddediyor. Bakan ya da benzeri şeyler olamayacaklar gelecekte. Halk onlardan nefret ediyor.

Çünkü onlar Filistin'i unuttular. Filistin davasını kendi finansal çıkarları için kullanıyorlar.

*Arafat Ramallah'ta esir kaldı ve sonra serbest bırakıldı. Arada bir anlaşma var. Bu konuda ne diyeceksiniz?

Arafat'ın devam edecek sabrı yoktu. Ben şehit olmak istiyorum dedi. Fakat şunu biliyorum: Arafat şehit olamazdı, çünkü o çok zayıf. Bilinçli olmak zorundayız. Arafat'ın danışmanı Muhammed Reşit; Amerika ve İsrail'le ilişkileri var. Kötü bir adam, zengin birisi ve hakkında çok fazla şey bilinmiyor. Arafat'ın bırakılması ile ilgili İsrail ve Amerika ile anlaşta. İsrail ve Amerika ile ekonomik çıkarları var. Bu anlaşmanın faturası çok ağır oldu bizim için. Genel Sekreterimiz Ahmet Sedat hapsedildi. Amerikan ve İngiliz askerleri tarafından gözetim altında tutuluyor. Toplam beş kişi (dördü bizden, biri El Fetih'ten) İsrail askerlerine teslim edildi. Bizden olan dört kişi hakkında İsrail Turizm Bakanı'nın öldürülmesi operasyonunu gerçekleştirdikleri iddia ediliyor. Bu operasyon babamın öldürülmesinin intikamı idi. Öldürülen kişi gerçek bir Filistin düşmanı idi.

Bu dört kişi, genel sekreterimiz, El-Fetih'ten bir kişi tutuklandı. Bu ilk bedeldi ödediğimiz.

Şu an cezaevlerinde tutulanlar çok kötü durumda.

İkinci bedel ise; 13 kişi tutuklanarak Avrupa'ya gönderilmesiydi.

Farklı farklı ülkelere. Sanıyorum ki, onlar geri gelemeyecekler bir daha.

Bir başka bedel de, 28 militanımızın tutuklanarak Gazze'ye gönderilmesidir. Aradaki gerçek anlaşmanın ne olduğunu bilmiyoruz. Fakat Arafat'ın bırakılması için verilen bedeller çok ağır. Arafat sadece kendini düşündü. Tüm bunlar öyle bir sonuç verdi ki; İsrail ve Amerika tüm dünyayı Filistin hakkında konuşur hale getirdi. Arafat tutsak olan Filistinlileri unuttu. Bırakılması gereken sadece Arafat değil, tüm tutsaklar.

*Birleşmiş Milletler'in çözüm önerileri ve yaklaşımı ile ilgili neler düşünüyorsunuz? Arap devletleri ve Türk devleti nasıldı bu süreçte?

BM, Amerika tarafından kurulmuş bir örgüttür. BM'de alman kararlar, Amerika'ya aittir. Amerika'nın veto hakkı BM'nin karar sürecini etkilemektedir, Irak'ta olduğu gibi.

Bu süreçte Araplar, Avrupalı'lardan daha kötü

bir tavır aldılar. Çünkü Amerika ile çıkarları var. Arap devletler "Bin Ladin'in bir kopyası" olmamak için özel bir çaba gösterdiler. ABD'yi kızdıracak bir şey dememeye çalıştılar. Çünkü Amerika'nın onları vuracağından korkuyorlardı. Fakat Arap halkı ile Arap devletlerini birbirinden ayırmak gerekir. Türk başbakanı Filistin'le ilgili yaptığı açıklamasından sonra beş defa özür diledi. Türkiye'de Filistin'i destekleyen eylemler gerçekleştirildi. Arap ülkelerinde de, Arap halkları bizleri destekleyen gösteriler gerçekleştirdi.

Ölümü Sevmiyoruz, Teslim Olmayı Asla

*Filistin'deki yaşam koşulları nasıl?

Şu an insanların çalışabileceği bir durum yok. Çünkü her yer ve her şey yıkılmış yok edilmiş durumda. Yolda yürürken, yolda yürüdüğünüz için İsrail askerleri tarafından vurulabilirsiniz. Böylesi bir durumda işten ve çalışmaktan söz etmek mümkün değil. Her şey çok pahalı.

*Yerleşimciler sorunu da var?

Filistin özgürlük hareketini durdurmak için yapılan bir uygulamadır. Bizler, İsraililerin, ülkemizde kendilerini güvende hissetmelerini, özgürce yaşamalarını, dolaşmalarını istemiyoruz. Bizim ülkemizde olmaktan huzursuz olmaları, korkmaları. Yapılan eylemler bunun içindir, ülkemizden gitmeleri içindir. Böylesi bir amaç içerisindeyken, yeni İsraililerin Filistin'e getirilmesi, tabii ki bizim için tehlikeli. İsrail devleti her zaman Arap nüfusunu azaltmayı ve İsraililerin sayısını artırmayı istedi. İsraili yeni yerleşimcilerin getirilmesi onların bu amacına hizmet ediyor.

*Duvar örülüyor, tel örgüler çekiliyor şimdi de?

Bizi durdurmak için yapıyorlar. Ama başarılı olamayacaklar. Bu tel örgünün inşa edildiği yeri İsrail her zaman almak istemiştir...

Amerikan kültürü, tüm dünyaya ve Filistin'e hakim olmaya çalışıyor. Ama biz kendi kültürümüzü yaşatmak için; çocuklarımıza dilimizi, edebiyatımızı, kültürümüzü öğretiyoruz. Amerika'nın kültürü yok, hiçbir medeniyeti yok. Boş bir kültürü var.

Afrika'daki siyahlar gibi olmak istemiyoruz. Çocuklarımıza öğretilmeye çalışıldığı gibi, aslında Amerika'da yaşamının iyi bir şey olmadığını öğretiyoruz. Amerika'da da evsizler ve yoksullar var.

***Çok tartışılan bir konu; neden feda eylemleri?**

Ölümü sevmiyoruz, fakat teslim olmayı hiç sevmiyoruz. Bu yüzden mücadele etmek zorundayız. Kullanmamız gereken tek silahımız bedenimizse, onu da kullanırız. Hiçbir anne çocuğunu ölüme göndermek için yetiştirmez, bizler de çocuklarımızın ölmesini istemeyiz. Ama onlara mücadele etmeyi öğretiriz, özgürleşmek için. Çünkü başka şansımız yok. Bu yolu biz seçmedik, ölüm teslim olmaktan daha iyidir. Biz, onları şehit olarak tanımlıyoruz.

***Örgütünüzün Filistin özgürlük mücadelesinde rolü nedir?**

FKÖ, Filistin’de iki büyük örgüttür. Biz İsrail’le tartışma örgütü değiliz. Babamın öldürülmesi ve son intifadadan sonra örgütümüz daha fazla güçlendi, üye sayısında artış oldu. Fakat medya örgütümüzün rolünü küçültmeye çalışıyor. Mücadele tarihimizde ve şimdiki davamızda da ciddi rolü oldu. Örgütümüz oluşturulan ortak cephede ver alıyor. Perspektif ve ideolojik olarak onlardan farklıyız. Hamas sadece askeri alanda aktif, politik alanda değil.

İşgal Toplumsal Yapıyı Değiştirdi

*Kadınlar Filistin mücadelesinde özel bir yer tutuyor. Kadınların müslüman ve Arap toplumlarındaki yeri biliniyor. Bu nasıl kırıldı?

İşgal toplumsal yapımızı değiştirdi. Çünkü ülkemizi terk etmek ve başka yerlerde yaşamak zorunda kaldık. Tüm bunlar toplumsal yapımızı etkiledi. Bu değişimin başlangıcı idi. Mücadeleye birlikte başlandı. Kadın ve erkek olarak birlikte mücadele edildi, el ele. Böyle bir soruyu birden cevaplandırmak mümkün değil. Özel bir sosyolojik araştırma konusu yapılmalı. Kadın da erkek gibi acı çekiyordu. Erkek mücadele ediyordu ve kadına ihtiyacı vardı. Bu konuda erkek fazlasıyla kadına bağlıydı, mücadelenin kazanılması konusunda.

Kadınlar ve çocuklar da erkekler gibi işgalden etkileniyordu. Kadınlar çocuklara mücadele etmeyi öğretmeliydi. Erkekler kadınlara güvenmek zorundaydı. Erkekler niye evinden dışarı çıktın diye sormakla meşgul değildi. Çünkü mücadeleyi kazanmak için erkeklerin kadınlara

ihtiyacı vardı. Biz kadınlar diyemeyiz ki, sadece erkekler mücadele etsin. Simdi kadınlar birer savaşçı ve birer parti üyesi olarak İsrail’e karşı savaşıyor. Bu sadece bir başlangıç. ileride farklı formlar alarak devam edecektir. Mücadele kadınları özgürleştiriyor. Simdi hemen Leyla’yı hatırlıyorum. Leyla uçak kaçırmıştı, Filistin sorununu dünyaya duyurmak için. İngiltere’de cezaevinde kaldı. Yaşiyor ve mücadelesine devam ediyor. Kadınlar mücadelede çok önemli rol oynadı. Basit ve sade örnekler. Erkekleri cesaretlendirdiler, kızlarımız mücadeleye ve partiye göndermek için. Abu Gazele, Delah Muh-rabi gibi örnekler. 4 aylık kızımız iman, İsraililer tarafından öldürüldü.

*Türkiye’de demokratik kadın mücadelesini örgütleyen EKB tarafından ödüle layık görüldünüz; neler hissediyorsunuz?

Tüm Filistinliler için başka bir ülkeden kadınlarla ilişkiye sahip olmak çok güzel ve hoş. Çok dokunaklı. Sizin kendi acılarınız var. Buna rağmen bizi unutmadınız, düşündünüz. Suriye’ye gittiğimde tüm bunları anlatacağım. Duygularınızı ve sorunlarınızı anlıyorum. Bizi cesaretlendiriyor ve destekliyorsunuz.

*Kadınlara mesajınız var mı?

Kadınların ve işçi kadınların mücadelesi kolay değil. iki kere mücadele etmek zorundayız. Bizi ezen devletlere karşı mücadele etmeliyiz. Toplum yapısını değiştirmek için. Sosyal değişim kolay değil; uzun, zorlu ve zaman alıyor. Fakat bırakmayın, devam edin diyorum. Onları destekliyoruz. Sonucu şimdi göremeye- biliriz ama, kızlarımız görecektir.

*Son olarak söyleyecekleriniz?

Fariz; Filistinli bir oğlan. Her gün İsrail askerlerine tas fırlatıyor. Her gün, ama her gün İsrail tanklarına inatla tas fırlatıyor. Bir gün gene dışarı gidecekti. Gitti ve geri geldi. Annesine “hoşçakal” dedi. Gitti, tekrar eve geldi. Annesi olacakları hissettiğini ve bir daha oğlunu göremeyeceğini düşünüyordu. Ve o gün İsraili askerler Fariz’i öldürdüler. Fariz’i öldüren asker, Fariz’in, onun tankına tas fırlatarak çok kızdırdığım o yüzden onu öldürdüğünü söylüyordu. Fariz, iki yıl boyunca aynı tanka her gün taş fırlattı...

Kapitalizm Ve Ekonomik Kriz

S. Gezen

Bu yazımızda sermayenin ve tekellerin, dünya mali sektöründe, dünya ticareti ve uluslararası üretim ve hizmet sektörü alanlarında nasıl iç içe geçtiklerini ve emperyalist ülkelerde ve bütün dünya ekonomisinde konjonktürel senkronluğa nasıl yol açtıklarını ana hatlarıyla ele alacağız.

Kapitalizmin ve ekonomik krizlerin tarihine baktığımızda bu sefer, küresel olarak krize doğru gidişin veya bazı emperyalist ülkelerde ekonomik krizin patlak vermiş olması durumunun daha önceki dönemlerden farklılıklar arz ettiğini görüyoruz. Krize doğru gidiş, bu sefer dünya ekonomisinin kıyı bölgelerinde; emperyalizme bağımlı “gelişen” ülkelerde veya “yükselen pazarlarda” değil, emperyalist ülkelerde, G-7 devletlerinde başlıyor ve bütün dünya ekonomisini kendi girdabına çekiyor. Bu sefer, hiçbir banka, hiçbir tekel, hiçbir “kötü” yönetim, hiçbir yolsuzluk olayı “günah keçisi” yapılamıyor: “Suçlu”, bizzat kapitalizmin kendisi. Modern kapitalizm veya uluslararasılaşmış kapitalizm, dönemsel ekonomik krizleriyle tanıdığımız eski kapitalizm olduğunu bir daha kanıtlıyor. 1974-75 krizinden bu yana ilk defa, bütün büyük/önemli ekonomilerin farklı dönemlerde değil, aynı dönemde krize doğru inişe geçtiklerini görüyoruz.

Japonya, ‘90’lı yıllardaki sefil durumundan kurtulamadı. Japon ekonomisi adeta dökülüyor. İşsizlik oranı 2001’de yüzde 5’ten yüzde 5,7’ye

çıkıyor (güncel durum). Böylece II. Dünya Savaşı sonrasının rekor seviyesine ulaşmış oluyor. Amerika’da işsizlik oranı 2001 yılı itibariyle yüzde 4,8’den bugün itibariyle yüzde 5,6’ya yükseldi. Sadece 4 hafta içinde 500 bin insan işten atıldı. Amerikan ekonomisi geçen yılın üçüncü çeyreğinden itibaren kriz içinde. Diğer NAFTA ülkeleri Kanada ve Meksika’da da krize doğru gelişme söz konusu.

Amerikan ekonomisinde geriye doğru gidişin nedeni, önce, 11 Eylül saldırısında arandı. Ama inandırıcı olmadı(1).

Dünya Ticaret Merkezine yapılan saldırı, bir gerçeği bir anda, bütün çıplaklığıyla açığa çıkardı: Uluslararasılaşan, burjuvazinin deyimiyle küreselleşen kapitalist sistem, oldukça yaralanabilir, oldukça kompleks olmuştu. Üretimin toplumsallaşma boyutunun gösterdiği gibi, anakronik olan bu sistem, artık, sadece istikrarlı ve güvenli nakliyat ve iletişim vasıtasıyla işlevli olabiliyor ve çalışabiliyor.

Tehlikeye düşen veya maruz kalan, şu veya bu tekelin değil, çok uluslu tekellerin dünya çapında kurdukları bütün ağı/örgütlenmenin sağlamlığı ve işleyiş biçimiydi. Katmerli üretim örgüsü, çok uluslu tekellerin “anne-kız” ilişkileri, dünya ticaretinin nakliyat yolları ve pazar sorunu, petrol ve doğal gaz boru hatları ağı, iletişim

Tablo I: Üç rekabet merkezinde sanayi üretiminin büyümesi 1961-2000 (%)						
Dönemler	İngiltere	Almanya	Fransa	AB(15 ülke)	ABD	Japonya
1961-1970	2,5	5,3	5,0	-	4,9	13,6
1971-1980	1,0	1,9	3,0	-	-2,8	4,6
1981-1990	2,1	1,9	1,0	1,9	2,2	4,0
1991-2000	1,8	0,7	2,0	1,7	4,4	-0,7

ve başka “world-wide-webs”, mali dolaşım vb. bütün bunlar, oldukça yaralanabilir olduklarını gösterdiler. Tehlikeye maruz kalan, ne şu veya bu tekel veya ne de şu veya bu sektör. Tehlikeye maruz kalan, oldukça entegre olmuş, oldukça uluslararasılaşmış dünya ekonomisinin bütün altyapısıdır.

Uluslararasılaşma sadece teknolojiye ve işletmeciliğe özgü bir olgu değildir. Bu, öncelikle sermaye içerikli, sermayeye özgü bir olgudur.

Ticaret sermayesi, faiz taşıyan sermaye, üretici sermaye (ticaret, banka ve üretim) bugün uluslararası çapta yeni boyutlarda iç içe geçmiştir ve uluslararası bir sermayenin oluşmasının maddi koşullarını düne göre; 20. yüzyılın başına göre (aynı yüzyılın sonunda) daha çok oluşturmuştur.

I. Kapitalist Üretim Biçiminin Büyümesi Ve Genişlemesi

1) Dünya ekonomisinin büyüme seyri:

Dünya çapında meta ve hizmet üretimi 1970’de 4 trilyon dolardan 2000 yılında 30 trilyon dolara çıkıyor. 1970’den 1980’e dünya üretimi yaklaşık üç misli; 1980’den 1990’a yaklaşık iki misli ve 1990’dan 2000’e de yüzde 25 oranında artıyor. 1970’den sonraki üç on sene içinde dünya ekonomisi 8 misli büyümüş oluyor. Büyüme oranlarına baktığımızda, büyümenin on seneden on seneye giderek düşen oranlarda gerçekleştiğini görüyoruz. Mutlak büyüklük artıyor, ama artış oranları küçülüyor. 2000 yılının yüzde biri, 1970 yılının yüzde 8’ine eşit oluyor. Mutlak değer bakımından dünya ekonomisi, 1970-1980 arasında 8 trilyon dolar, 1980-1990 ve 1990-2000 arasında da onar trilyon dolar büyüyor.

1970’de dünya ticareti (ihracat), dünya brüt üretiminin ancak yüzde 10’una tekabül ediyor. Bu, 1970 yılında sermayenin uluslararasılaşmasının boyutun gösterir. 1980’e kadar dünya ihracatı

yüzde 600 oranında artıyor ve o dönemki dünya üretiminin yüzde 20’sine tekabül ediyor. Bu da, 1980’de sermayenin uluslararasılaşmasının boyutunu gösterir. 1980-1990 arasında dünya ihracatı ve dünya üretimi, yaklaşık aynı hızda artıyor. 1990-2000 arasında ise dünya ticareti, dünya üretimine nazaran daha hızlı artıyor ve dünya üretiminin yüzde 24’üne tekabül ediyor. Bu da 2000 yılında sermayenin uluslararasılaşmasının boyutunu gösterir.

2) Üç rekabet merkezinde sanayi üretiminin büyümesi:

Sanayi üretimi, dünya üretiminin çekirdeğini oluşturur. Üç rekabet merkezinde de (AB, ABD, Japonya) sanayi üretiminin, 1961’den bu yana dünya üretimi gibi büyüdüğünü görüyoruz. Yani on seneden on seneye giderek düşen büyüme oranları söz konusu oluyor.

Şüphesiz burada belirtilen 10 senelik aralıklar, keyfidir. Sermaye hareketinin devrevliliğini ele vermez. Ama büyüme eğilimini göstermek bakımından yeterlidir. (Tablo I)

En dengesiz büyüme oranlarını İngiliz ve Amerikan sanayi üretiminde görüyoruz. Verilen dönemlerde İngiltere’de sanayi üretiminin büyüme oranları yüzde 2,5’ten yüzde 1’e düşüyor. Sonra yüzde 2,1’e çıkıyor ve yeniden yüzde 1,8’e düşüyor.

Amerikan sanayiinde yüzde 4,9’luk büyümeyi yüzde 2,8’lik mutlak küçülme takip ediyor. Amerikan sanayi 1990-2000 arasında 1981-1990’a göre oransal olarak iki misli büyüyor. Büyüme oranlarının istikrarlı bir şekilde küçülüşünü Alman, Fransız ve Japon sanayi üretiminde de görüyoruz. Durumu en sefil olan Japon sanayi üretimi; 1961-1970 arasındaki yüzde 13,6 gibi devasa büyüme ve 1992-2000 arasında yüzde 0,7 oranında mutlak küçülme!!

3) Üç Rekabet Merkezinde Gayri Safi Yurtiçi Üretim Büyümesi (Tablo II):

Tablo II: Gayri safi yurtiçi üretim, 1960-2000 (milyar Euro ve %)

Yıllar	AB(15)	%	ABD	%	Japonya	%	Üç merkez	%	Dünya	%
1960	306	-	490	-	42	-	838	-	100	-
1970	748	4,9	1003	4,2	199	10,1	1950	2,3 misli	3952 (1)	-
1980	2478	3,0	1990	3,3	762	4,4	5230	6,2 misli	11808	3 misli
1990	5272	2,4	4515	3,2	2752	4,0	12539	15 misli	22519	5,7 misli
2000	8413	1,9	9425	3,1	4812	1,4	22650	27 misli	31647	8 misli

1) Satın alma gücü paritesine göre

ABD’de gayri safi yurt içi üretim 1960’dan 1970’e ve 1970’den 1980’e her dönem için iki misli, 1980’den 1990’a 2,25 misli, 1990’dan 2000’e ise 2,1 misli büyüyor. 10 yıllık büyüme oranları ise 1960-1970 arasında yüzde 4,2; 1970-1980 arasında yüzde 3,3; 1980-1990 arasında yüzde 3,2, 1990-2000 arasında yüzde 3,1 olarak gerçekleşiyor. Belirtilen üretim 2000’den 2001’e ancak yüzde 1,2 ve 2001’den 2002’ye de yüzde 2,3 oranında büyüyor.

AB’de (15 ülke) ise gayri safi yurt içi üretim, 1960’dan 1970’e 2,5 misli; 1970’den 1980’e 3,3 misli; 1980’den 1990’a 2 misli ve 1990’dan 2000’e ise 1,6 misli büyüyor. 10 yıllık büyüme oranları ise 1960-1970 arasında yüzde 4,9; 1970-1980 arasında yüzde 3; 1980-1990 arasında yüzde 2,4, 1990-2000 arasında yüzde 1,9 olarak gerçekleşiyor. Üretim, 2000’den 2001’e yüzde 1,5 ve 2001’den 2002’ye de yüzde 1,4 oranında büyüyor.

Japonya’da gayri safi yurt içi üretim 1960’dan 1970’e 5 misli; 1970’den 1980’e 3,8 misli; 1980’den 1990’a 3,6 misli ve 1990’dan 2000’e de ancak 1,75 misli artıyor. 10 yıllık büyüme oranları ise 1960-1970 arasında yüzde 10,1; 1970-1980 arasında yüzde 4,4; 1980-1990 arasında yüzde 4, 1990-2000 arasında ancak yüzde 1,4 olarak gerçekleşiyor. Üretim, 2000’den 2001’e yüzde 0,5 ve 2001’den 2000’e de yüzde 1,5 oranlarında mutlak küçülüyor.

Bu veriler, gayri safi yurt içi üretimin büyüme oranlarının, sanayi üretiminde de gördüğümüz gibi, 1960-2002 arasında giderek küçüldüğünü gösteriyorlar.

1970-1990 arasında üç merkezin toplam gayri safi yurt içi üretimi dünya üretiminin 1970’de yüzde 49’una 1980’de yüzde 44’üne 1990’da yüzde 55’ine ve 2000’de de yüzde 71’ine teka-bül ediyordu.

4) “Gelişen Ülkeler”de Ekonomik Büyüme:

ABD hariç, emperyalist ülkelerde gördüğümüzü, “gelişen ülkeler”in gayri safi yurt içi üretimi seyrinde göremiyoruz (2). Bu ülkelerde üretimde büyüme oranlarının sürekli bir düşüşü söz konusu değil. Ama gayri safi yurt içi üretimin büyümesi, her bir ülke için oldukça farklı boyutlarda. Bu farklılığın nedeni, her bir ülkenin konumunun ve yapısal özelliklerinin farklı olmasında aranmalıdır. Bu farklılıkta ülkenin emperyalizme, yabancı sermayeye bağımlılık derecesi, ülke içi gelişmeler vb. de önemli rol oynar. Konumuzu doğrudan ilgilendirmediği için yukarıdaki verileri analiz etmeyeceğiz. Bu verilerle göstermek istediğimiz şu: Üç rekabet merkezi ve gelişen ülkelerle ilgili veriler, aynı eğilimi göstermiyorlar. Üç rekabet merkezinde üretimin büyüme oranlarının sürekli düştüğünü, küçüldüğünü, gelişen ülkelerde ise böyle bir eğilimin genel anlamda olmadığını görüyoruz. (Örneğin Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde gayri safi yurt içi üretim 2000’den 2001’ye yüzde 3,7 ve 2001’den 2002’e de yüzde 2,9 oranında, Doğu Asya ülkelerinde yüzde 1,1 ve yüzde 3 oranlarında büyürken, Latin Amerika’da büyüme oranı aynı kalıyor (yüzde 0 olarak kalıyor). Üç rekabet merkezi ile ilgili veriler, bu ülkelerde ekonominin krize doğru geliştiğini gösteriyorlar. “Gelişen ülkeler” açısından böyle bir eğilim genelleştirilemez. Bu durumda, “gelişen ülke” ekonomileri, dünya ekonomisinin krize doğru evrilmesinde olumsuz bir faktör olmuyorlar.

Bu tehlike emperyalist ülkelerden geliyor.

II. Dünya Ticareti Ve Ülke Ekonomilerinin İç İç Geçmişliği

2001 yılının başında, ABD’de kriz göstergeleri çolaşmaya başladığında AB ülkelerinde resmi

ağızlar, Avrupa'nın ABD'deki gelişmeden etkilenmeyeceğini iddia ediyorlardı. Bunun nedeni olarak da, ABD'nin AB dış ticaretindeki payının sadece yüzde 10 olduğu gösteriliyordu. Bunun ötesinde AB'nin dünyanın "en dinamik ekonomi alanı" olduğu öne sürülüyordu. Bu resmi ağızlardan birisi olan Almanya Başbakanı G. Schröder, "Avrupa, dünyanın büyüme motorudur" diyecek kadar ileri gidiyordu. Ama birkaç ay sonra Avrupa'nın dinamikliğinden eser kalmamıştı. "Dinamik" Avrupa uyuşuk Avrupa'ya dönüşmüştü. Avrupa, ABD ile birlikte konjonktürel gerileme girdabına kapılmıştı.

AB ekonomisini, Amerikan lokomotifi çekiyordu ve çekiyor. Euro Alanı dış ticaretinin yarısı, AB dışı ülkelerle yapıyor; AB ihracatında yüzde 30 payı olan Almanya, ihracat gelirininde yüzde 56'sını Euro Alanı dışı ülkelere elde ediyor.

Bunun ötesinde, daha da önemli olan, Euro ülkelerinin kendi dışındaki ülkelerle ve bütün AB'nin kendi dışındaki ülkelerle ticareti, geçen yüzyılın '90'lı yıllarında iç ticaretten daha güçlü artmıştır. (WTO 2001. World trade developments, 2000 and the first half of 2001, Syf. 5) Sayılarla somutlaştırırsak: 1990-2000 arasında AB içi ihracat yüzde 42 oranında, dışarıya karşı blok ihracat ise yüzde 62 oranında artmıştır. (WTO'nun hesaplaması. Agy., Syf., 171). 2000 yılında AB iç ticareti dolar bazında oldukça önemsiz artmıştı. 2000 yılında AB'nin toplam dünya ticaretindeki payı '90'lı yıllardaki düşük seviyesindeydi (Agy., Syf. 5). Yani geçen yıllarda artan talep, AB dışından geliyordu.

WTO'nun değerlendirmesi: "Batı Avrupa'nın Kuzey Amerika'ya ihracatı, gelişen Asya ve Latin Amerika, 90'lı yıllarda ortalamasının üstünde bir büyüme sağlamışlardır. Bu da, bu bölgelerin bütün dünyada en dinamik ithalatçıları olduğunu gösterir" (Agy., Syf., 8).

Tam da bu bölgeler bugün ABD'deki konjonktürel düşüştü doğrudan etkileniyorlar. Yani bu bölgeler, Amerikan ekonomisinin seyrinden olumsuz etkilendikleri için Batı Avrupa'dan ithalat yapamamaları veya bu ithalatın gerilemesi, Batı Avrupa'da üretimi olumsuz etkiliyor ve bu da Batı Avrupa'da üretimin gerilemesine neden oluyor. (Tablo III)

Tablo III: ABD-AB-Asya(*) Ticareti (milyar dolar) ABD'nin İhracatı

	1990	2000	Artış %
Asya'ya	104,9	195,2	80
AB'ye	98,1	164,8	68
Asya'dan	182,8	424,4	132
AB'den	91,8	220,4	140

*) Filipinler, Endonezya, Malezya, Tayland, Hong Kong, Kore, Tayvan, Japonya ve Çin. Kaynak: US-Census Bureau. Bureau of Economic Analyses

ABD, dünya üretiminin yüzde 30'unu üretiyor ve 1996'dan bu yana da dünya çapında ekonomik büyümedeki yaklaşık ağırlığı yüzde 40 (Bkz. Die Zeit, 6. 9. 2001). Sadece "sanayi ülkeleri" gayri safi yurt içi üretimindeki ağırlığı ise yüzde 42 (Bkz.: Die Lage der Wirtschaft und der Deutschen Wirtschaft im Frühjahr 2002).

Amerikan ithalatı geçen yüzyılın 90'lı yıllarında ikiye katlanmıştır. 2000 yılında dünya ithalatının beşte biri Amerika tarafından yapıyordu. 2000 yılında ABD'nin dünya ithalatındaki payı yüzde 18,9, ama dünya ihracatındaki payı da yüzde 12,9'du. ABD'nin AB'den ithalatı 1990 yılına göre 2000 yılında yüzde 140 oranında, Asya'dan ithalatı yüzde 132 oranında artmıştı.

Amerikan ekonomisinde durgunluk, bu bölgelerden ithal edilen metalara olan talebin gerilemesi anlamına gelir. Yani bölge ülkelerinin ABD'ye ihracatları zorlaşır/geriler. Bu, Güneydoğu Asya, Latin Amerika ülkeleri ve Kanada ve Meksika için üretimin artışı/büyümesi bakımından devasa zorluk demektir. Çünkü bu bölgelerin ihracatının yüzde 50'den fazlası ABD'nin ithalatına bağlı. Bu bağımlılık, bu ülkelerin Amerikan ekonomisinin tamamlayıcıları durumuna getirmiştir. Özellikle de Güneydoğu Asya ülkeleri, "Asya kaplanları" denen ülkeler, Asya (Güneydoğu Asya) krizinden sonra Amerikan tekellerinin bir "monokültür"ü durumuna düşmüşlerdir. Esas itibarıyla Amerikan "yeni ekonomi"sine, yüksek teknoloji sanayiine yönelik üretim yapan bu ülkeler, şimdi, bu bağımlılıktan dolayı Amerika'daki konjonktürün seyrinden olumsuz etkileniyorlar (3).

Ayrıca, Japon ekonomisinin krizde oluşu da bu bölge ülkelerinin ekonomisini daha da zorlaştırıyor. Çünkü Japonya, bu ülkelerin ikinci büyük ihracatçısı. Japonya, ABD'ye ihraç edemiyor, çünkü talep yok. İhraç edemeyen Japonya üretmiyor, üretmeyince de Güneydoğu Asya ülkelerinden ihraç yapamıyor. Aynı durum Latin Amerika ve NAFTA'nın diğer ülkeleri için de geçerli. Bu durum, Amerikan ekonomisine bağımlılığın somut sonuçları. Bundan dolayı, Amerikan ekonomisinin krize girmesiyle, bu ülkelerin de kriz girdabına girmeleri kaçınılmaz. Sorun sadece bununla bitmiyor.

“En dinamik ithalatçı” ülkelerin ihracat yapamaları, Batı Avrupa'nın bu ülkelere ihracatını olumsuz etkiliyor. Euro Alanı'nın, AB'nin (15 ülke) dışa blok ihracatı 2000 yılının yarısından itibaren gerilemeye başladı. Ve böylece Batı Avrupa'nın son konjonktür dayanağı da yıkıldı.

Dünya ticareti daha 2001'in ilk yarısında duranlığa girdi. WTO verilerine göre 2000 yılında yüzde 12,5 oranında büyüyen dünya ticareti, 2001'in verili döneminde ancak yüzde 1 oranında büyümüştü.

İhracat, ekonomiden daha hızlı büyüyor. Dünya ekonomisinin dış ticaret üzerinden birbirine geçmişi olduğu oldukça karmaşıklaşmıştır. İç içe geçmişlik, geçen yüzyılın 90'lı yıllarında daha da artmıştır. 90'lı yılların ortalaması açısından baktığımızda ihracat, ekonomik büyümeye nazaran üç misli fazla büyümüştür. İhracatın büyümesi yüzde 6,8 iken, ekonomik büyüme ancak yüzde 2,3'tü. 2000 yılında ihracatın büyümesi rekor seviyedeydi (yüzde 12). Aynı yılda dünya üretimi ise ancak yüzde 4,3 oranında büyümüştü. Bu veriler, dünya ihracatının dünya üretimindeki payının 1990'da yüzde 12,5'ten, sürekli artarak 2000'de yüzde 19,4'e çıktığını gösterir.

2000 yılı dünya ihracatının, aynı yılın dünya üretimindeki payı, 1965 yılına nazaran ikiye katlanmıştı. 1965 yılında dünya ihracatının dünya üretimindeki payı, 1929 krizi önceki seviyesine veya I. Dünya Savaşı öncesi (1913) seviyesine ulaşmıştı. Buna, 1913'te hiç önemli olmayan, 1965'te az önemli olan, ama şimdi önemli olan hizmet sektörünü de dahil edersek, dünya ihracatının dünya üretimindeki payının

yüzde 24'e çıktığını görürüz. Bu oran, dünya ekonomisinin entegre olma derecesini, sermayenin uluslararasılaşma boyutlarını, burjuva kavramla ifade edersek “küreselleşme”nin derecesini ele verir.

1) I. Dünya Savaşı Dönemi:

Küreselleşen dünya ticareti, belli alanlarda; sanayi ülkelerinde yoğunlaşmıştır. Doğu Avrupa'nın revizyonizm sonrası ülkeleri de dahil sanayileşmiş ülkelerin dünya ihracatındaki payı yüzde 80'in üzerinde. (Ama bu ülkelerin dünya nüfusundaki payı ancak yüzde 22 oranında). Bunun ötesinde sanayileşmiş ülkelerin ihracatlarının dörtte üçü, kendi aralarındaki ihracattan oluşmaktadır.

Son birkaç on yılda dünya ihracatının hızlı artışının esas itibariyle iki önemli nedeni vardır: a) çok uluslu tekellerin sayısal artış ve rolü ve b) dünya ticaretinde görülen liberalleşme ve kuralsızlaştırma.

UNCTAD'a göre ‘çok uluslu tekeller, dünya ticaretinin üçte ikisinden sorumlular’ (World Investment Report, 2000, Syf. 17). Yine UNCTAD'a göre çok uluslu tekellerin ticaretinin yarısından fazlası, ana şirketler ile deniz aşırı bağımlı şirketler arasında gerçekleşiyor.

Genel Gümrük ve Ticaret Anlaşması (GATT) 1948'de yürürlüğe girdi. Gümrüklerin, ticareti engelleyen başka faktörlerin kaldırılması, bu örgütün kuruluş nedeniydi. 1950 yılında ithal edilen mallardan alınan gümrük, ortalama yüzde 40 iken, bu oran 1970'de yaklaşık yüzde 10'a ve bugün ise yüzde 4'e düştü. Aynı dönemde dünya meta üretimi 7 ve dünya ticareti de 22 misli büyüdü.

WTO, 1995'te GATT adına dönüştürüldü. GATT, sanayileşmiş ülkelerin dünya ticaretindeki çıkarlarını savunan ve gerçekleştiren bir araçtır. Bu örgütün amacı, “liberalleşme” ve “kuralsızlaştırma” adı altında çok uluslu tekellerin ürün ve yatırımlarının dünyanın bütün ülkelerine, bütün bölgelerine ve pazarlarına serbestçe girmesini sağlamaktadır. Böylece çok uluslu tekeller, GATT vasıtasıyla bir dünya iç pazarı oluşturmak istiyorlar. Bu amaca ulaşmak için kuralsızlığı kurallaştırıyorlar. (Tablo IV)

Tablo IV: Dünya meta ticareti, 2000 yılı (% olarak)				
Bölgeler	Dünya ihracatındaki payı	Yıllık büyüme 1990-2000(reel)	Dünya ithalatındaki payı	Yıllık büyüme 1990-2000(reel)
Batı Avrupa(1)	39,5	6,5	39,6	6,0
Kuzey Amerika(2)	17,1	7,0	23,2	8,5
Latin Amerika	5,8	9,0	6,0	10,5
Eski rev. ülkeler	4,4	5,5	3,7	4,0
Yakındoğu	4,2	7,0(3)	2,6	6,0(3)
Afrika	2,3	3,0(3)	2,1	4,0(3)
Asya	26,7	8,0	22,8	7,5
Dünya	6.186 milyar dolar	7,0	6.490 milyar dolar	7,0

1) AB ülkeleri arasındaki ticaret de dahil
2) Meksika hariç
3) Nominel büyüme oranı
Kaynak: Frankfurter Allgemeine Zeitung, 8.11. 2001

Sanayi ülkeleri ile bağımlı ülkeler arasındaki ticari ilişkiler, sanayi ülkelerinin kendi aralarındaki ticari ilişkilere pek benzemiyor. Sanayi ülkeleri ile bağımlı ülkeler arasındaki ticari ilişkilerde, emperyalist ülkelerin dayattıkları eşitsizlik ve ayrımcılık belirleyici oluyor. Tarımsal ürünlere ve tekstil ihracatına bağımlı olan bağımlı ülkeler, emperyalist ülkelerin, özellikle de Avrupalı emperyalist ülkelerin ve ABD'nin aşılamaz ticaret engelleriyle; kendi tarımlarını ve tekstil sanayilerini korumak için koydukları engellerle karşılaşıyorlar. Bağımlı ülkelerin ihracatının yüzde 70'inin bu iki ürün grubundan oluştuğunu göz önüne getirirsek, bu engellemelerin bu ülkeler açısından ne anlama geldiği görülür.

Ticari ilişkilerini kendi çıkarlarına göre şekillendirmek için emperyalist ülkeler, bağımlı ülkeleri tehdit etmekten de geri kalmıyorlar. Örneğin "American Enterprise Institute"den Claude Barfield WTO'nun Katar toplantısından önce şöyle diyordu: "Çok sayıda gelişen ülke, Uruguay zirvesinden yararlanamadıkları üzerine şikayetçi. Bu ağılsarlık saçmalıktır. Bundan dolayı onlara şu söylenmelidir: Anlaşmayı istemiyorsanız, imzalamayın. Ama sonra, gelip şikayetçi olmayın" (Aktaran. Frankfurter Allgemeine Zeitung, 24, 9.2001).

Dayatma, tehdit ve küstahlık bu boyutlarda.

III. Entegre Mali Pazarlar Ve Küresel Mali Dolaşım

Özellikle bankacılar ve merkez bankaları, 11 Eylül saldırısından sonra mali sistemin çökece-

ğinden çok korkmuşlardı. Dünya mali sisteminin atar damarlarından Dünya Ticaret Merkezi'nin isabet alması, borsalarda ve başka mali kurumlarda mali kaos, mali çöküş korkusu yarattı. Paniğin patlak vereceği ve bankalara hücum edileceği düşüncesi yayıldı. Durumu kurtarmak için Avrupa Merkez Bankası başkanı Duisenberg ve Amerikan Merkez Bankası başkanı Greenspan, anlaşmalı olarak, para dolaşımına ek 110 milyar Euro ve 108 milyar dolar sürdüler. Bunun ötesinde faizleri 50 puan düşürdüler. Birkaç gün sonra Greenspan faizleri yarım puan daha indirdi. Bir yılda (2001) Amerikan Merkez Bankası, faizleri on kere geriye çekti.

Diğer G-7 ülkeleri de bu kurtarma operasyonuna katıldılar. Emperyalist ülkelerin amacı, kredi ve mali zincirde kopma ve parçalanmanın engellemektir.

Durumu kurtarma operasyonları, son dönemde de, 11 Eylül benzeri saldırılar olmamasına rağmen gerçekleştiriliyor. Çoğunlukla bu, "yükseklen pazarlar" da devlet iflasını engellemek ve uluslararası fonların ve büyük yatırımcıların zarar etmenlerini önlemek için IMF patronluğunda yapılıyor.

Borsaların zayıf olduğu dönemlerde, bugün olduğu gibi, kurumsal yatırımcılar (sigortalar vs.) hisse senedi-portfolios'larının (bir bankanın değerli kağıt mevcudu) değer kaybını telafi etmek için aşırı spekülatif Hedge fonlarına yöneliyorlar. Bu fonlar, düşen kurlardan da kar etme yatırım stratejisine oynuyorlar. Böylece mali sistemde istikrarsızlık artıyor. Deva-

sa mali olanaklarıyla bu kurumlar, döviz spekülasyonu alanında eğilimler oluşturabilirler / oluşturuyorlar; hareketlerinden dolayı mali sektörde olumlu veya olumsuz gelişmelere neden olabilirler/oluyorlar. Kurumsal yatırımcıların mali gücü, ne derece etkili olabildiklerini gösteriyor. Bank für Zahlungsa usgleich'in 1995 yılındaki tespitine göre kurumsal yatırımcıların dünya çapındaki mali güçleri 21 trilyon dolar tutuyordu. Bu, aynı yılın dünya üretim miktarına yakın (26 trilyon dolar) bir tutardı. Bu miktarın bugün daha da artmış olması gerekir.

Kurumsal yatırımcıların mali yeteneklerinde G-7 ülkelerin payı yüzde 90, sadece ABD'nin payı ise yüzde 50. Kurumsal yatırımcıların ve uluslararası bankaların kontrolünde olan devasa hacimli para sermayenin yatırılmamış kısmı, en çekici, en iştah açıcı yatırım olanakları veya salt spekülasyon amaçlı alanlar aranmak için yer küreyi "kısa günde kırk defa" dolaşiyor. Sadece döviz pazarlarında günlük olarak 1.400 milyar dolar, spekülasyon amaçlı miktar olarak dolaşılıyor. New York Stock Exchange'in 1999'daki yıllık cirosu 35.000, Nasdaq'ınki 41.000, diğer borsalarındaki toplam olarak 30.000 milyar dolar tutuyordu. Bunlar, borsalarda dönen akıl almaz boyutlardaki miktarlardır.

Paranın, devletin sermaye trafiği kontrolünden kurtarılması, mali piyasaların kuralsızlaştırılması, WTO üzerinden mali hizmetlerin liberalleştirilmesi ve bunların modern iletişim teknolojileriyle güçlendirilmesi, durmayan bu mali döner dolabı son sürat döndürmektedir. Böylece, uluslararası tekelleri, Shareholder-Value (hisse senedi gelirleri) diktasına tabi kılan, özellikle bağımlı devletlerin hükümlerini sistematik olarak önemsizleştiren bir dinamik harekete geçirilmiş oluyor. Mali pazarların kuralsızlaştırılması ve birbirine geçmesiyle kurumsal yatırımcılar ve büyük bankalar, Arbitrage-spekülasyonundan (eş zamanlı kur farklarından, faiz ve para değerinin düşmesinden yararlanma) yararlanmaya çalışıyorlar. Bunlar, her döviz yalpalanmasını kullanabilenler veya bu yalpalanmaya neden olabilirler ve borsalar üzerinden uluslararası tekellerin farklı yıllık yatırım gelirleri seviyesinden yararlanabilirler.

Uluslararası yatırımcıların esnekliği, sermayenin yönlendirilmesiyle bağlam içinde küresel bir ortalama kar oranının oluşmasına neden olmak-

tadır. Bu yatırımcılar, bugün uluslararası mali piyasaların faizlerini belirleyici durumdadır; bu faizler, küresel faal Shareholder ve çok uluslu tekellerin yıllık yatırım gelirleri beklentilerini, dünyanın her yerinde (borsalarda) yıllık yatırım gelirleri seviyesini belirliyorlar ve neyin nerede üretileceğini, kimin üretim sürecinden ayrılmak zorunda olduğunu dikte ediyorlar. Bu faizler, dolayısıyla bu mali piyasalar, işletmelerin ve birçok devletin geleceği üzerine etkide bulunabiliyorlar. Çünkü açık veren devlet, bütçe giderlerini temin edebilmek için krediye ihtiyaç duyuyor. Kredi de bu mali piyasalardan temin ediliyor. Devletin krediye olan açıklığıyla spekülasyon yeni boyutlar alıyor. Artık sadece belli hisse senedi değerleri, spekülasyona konu olmuyorlar. Ülke para birimleri de spekülasyona konu oluyor. Uluslararası mali pazarların aktörleri, ulusal mali ve bütçe politikalarını belirliyorlar. The Economist, 7.10. 1995'te, "mali pazarlar, her iktisat politikasının hakimleri ve juri üyeleri oldular" tespitini yapıyordu. (Aktaran;H. Peter Martin/H. Schumann; "Globalisierungsschritt", 1996)

Dünya çapında döviz işlemlerinin yüzde 98'inin meta mübadelesiyle hiçbir ilgisi yoktur. Yani dünya çapında döviz işlemlerinin neredeyse tamamı spekülatif karakterlidir. Dünya çapında döviz işlemlerinin yüzde 95'inin yatırım süresi 8 günden az. Yani bu sermayenin, söz konusu ülkenin iktisadi gelişmesiyle ilgisi yok veya verimli olmak diye bir amacı da yok. Tersine, amaçları, bu işlemleriyle her cins para birimleri ve kurlarla manipülasyon yaparak, fırsat değerlendirerek kar elde etmektir. Her gün işlem gören miktarın 1,2 trilyon dolar olduğunu düşünürsek (bu miktar, bütün merkez bankalarının toplama rezervlerinden iki misli fazladır), uluslararası mali sermayenin manipülasyon gücünün ne denli devasa olduğu görülür.

Bu sermaye, döviz, hisse senedi, hammadde vb. kurlarını etkileyebildiği için çıkarına uygun gördüğü alanın (devlet veya bölgenin) ekonomisinin geleceği üzerinde doğrudan söz sahibi olabiliyor.

Şu veya bu ülkede ekonominin yükseldiği, dış ticaretin patladığı dönemlerde bu ülkelere, bol miktarda sermaye pompalanıyor. Ancak durgunluk eğilimleri görülmeye başlayınca, uluslararası mali tekeller ve fonlar, "Asya Kaplan-

ları” denen ülkelerde görüldüğü gibi, ülkelerin ulusal parasıyla spekülasyona girişiyorlar, ulusal paraları “beş paralık” değere düşürdükten ve ulusal döviz rezervlerini emdikten sonra yerli mali aristokratlarla birlikte ülkeyi terk ediyorlar. Bunların geriye çekilişini, IMF’nin milyar dolarlarla ifade edilen “desteği” emniyet altına alıyor. Böylece IMF, 1997/98 Güneydoğu Asya krizini kast ederek B. Clinton’un dediği gibi, “II. Dünya Savaşı sonundan bu yana en kötü mali krizi”n küresel olmasını engellemiş oluyor.

Geriye dönen; ulusal limanlara avdet eden bu devasa mali miktarlar, boş durmuyorlar, başka gelişmelere neden oluyorlar. Bu miktarlar, merkez ülke borsalarında önce bir hiper yükselişe neden oluyorlar veya mevcut yükseliş eğilimini daha da hızlandırıyorlar. Asya krizinin patlak verdiği dönemi düşünelim. O zaman Amerikan ekonomisi tam gaz gidiyordu. Batı ekonomilerini de beraberinde sürükliyordu, hisse senedi tutkunluğu devam ediyordu. Yükselen hisse senedi değerleri ve bununla bağlam içinde gelirin artması, talebi geliştiriyor ve tüketicinin (burada Amerikan tüketicisinin) borçlanmaya hazır oluşuna yeni boyutlar katıyordu. Bu dönem Amerika’ında tasarruf eğilimi neredeyse tamamen sıfırlanmıştı.

Fazla para sermaye, “yeni ekonomi”nin yükselişini daha da körüklemiş ve bu sektörde aşırı birikimi hızlandırmıştı. Bu sektörde hemen hemen her şey yatırımcılar tarafından finanse edilmişti. “Inter” veya “net”, “com”, “web” @ veya e-, “tech” veya “bio” kavramlarına veya bu kavramların yeni bir kombinasyonuna büründürülen bir düşünce, Amerikan Nasdaq veya Alman Nemax teknoloji borsalarında yer bulabiliyor, analistlerin ve yatırım bankalarının veya kurumsal yatırımcıların reklamıyla, aranan, alınan ve dolayısıyla değeri artan hisse senetlerine dönüşebiliyordu. Kazanç sarhoşluğu devam ettiği müddetçe, bu oyunu kuranlar ve katılanlar bolca kazanıyorlardı.

Balonun önce teknoloji borsalarında patlak vermesi, “büyüme değerleri”nin gerilemesi ve iflas aday olmaları ve bu durumun sonra da bütün enformasyon teknolojisine sıçraması tesadüf değildi.

Mali piyasa aktörleri, aynen “yükselen pazarlar”a, “gelişen” ülkelere yaptıkları gibi, bu sefer de “yeni ekonomiler” için açtıkları para

musluğunu, gelirlerinin tehlikeye düştüğünü ve ilk kriz emarelerini gördüklerinde birden bire kapadılar.

Bu gelişme kapitalizmde doğaldır. Çünkü sermaye, uygun gelirin olmadığı durumda çekingendir, sürekli arayıştadır, sürekli firarda ve panik içindedir. Hisse senedi pazarlarının bugün, geçmişle karşılaştırılmayacak derecede iç içe geçmiş olmaları bahsettiğimiz süreci daha da kaçınılmaz kılıyor.

Önceleri, ancak dünya çapında etkili fazla üretim krizlerinde, bütün dünyada aynı zamanlı kur kayıpları söz konusu olabiliyordu. Bugün mali piyasaların iç içe geçmişliği, borsaları birbirinden doğrudan ve güçlü etkilenir duruma getirmiştir. Örneğin Dow Jones’un düşüşü, Alman Dax’ı veya başka güçlü borsaları hemen girdabına alıyor.

Amerikan borsalarında fiktif (hayali) sermaye oluşumu 1999’da 16.600 milyar dolara vardı. Bu, Euro, Londra ve Tokyo borsalarındaki toplam fiktif sermaye miktarından (13.000 milyar dolar) biraz fazla bir miktardır. Tabii ki Amerikan borsalarındaki bu gelişme, diğer borsaları da kendi girdabına çekecektir. Bunun ötesinde borsaların aynı yönde hareket etmelerinin bir nedeni de, çok uluslu tekel hisse senetlerinin öncelikle ülkeye özgü olmayan, dünya çapında etkili olan faktörler tarafından belirlenmesidir.

Mart 2000’de, yüksek teknoloji sanayilerinde fazla üretim krizi emareleri görülmeye başladığında emperyalist merkezlerde teknoloji borsaları eş zamanlı düşmeye başladılar. Yatırımcılar birkaç ay içinde trilyonlarca dolar kaybettiler.

Borsalardaki gelişme, reel üretimi, tüketici tepkisiyle de etkiliyor. Örneğin OECD’nin yaptırdığı bir araştırmaya göre, borsada kur düşüşü yüzde on olursa, ABD’de tüketim yüzde 0,54 ila 0,75 oranında geriliyor.

Bu, İngiltere’de yüzde 0,5 ve Almanya’da da yüzde 0,2 oranında oluyor. (Bkz: Die Woche,

23.3.2001) (bu oranın Almanya’da düşük olmasının nedeni, hisse senedine sahip olanların yaygınlığıyla ilgilidir. Almanya’da her dört hanede biri hisse senedine sahip. Amerika ve İngiltere’de bu oran daha yüksektir).

IV. Uluslararası Sermaye Örgüsü, İç İç Geçmişliği

Dünya ekonomisi ayrı ayrı ulusal (pazar) halkalarından oluşan bir bütün. Bu bütünün derinleşen ve kapsamlaşan entegrasyonunda dünya ticaretinin oynadığı rol, tartışma götürmez. Dünya ticaretinin yanı sıra, dünya ekonomisini oluşturan ülkelerin sermaye vasıtasıyla iç içe geçmişliği, sermayenin uluslararasılaşması, uluslararası tekeller veya işletmeler biçiminde bir uluslararası sermaye oluşumuna neden olmaktadır. Oluşan bu sermaye, “ulusal” kökeninden yoksun değildir. Bileşimi çok ulusludur, ama bir yerde, son kertede çok uluslu tekeli oluşturan sermayeler, “ulusal” kökenlerini en emin liman olarak görürler. Uluslararası sermayenin oluşumundan bahsederken bu gerçeği göz ardı edemeyiz.

Hangi olgular, uluslararası sermaye oluşumunu ifade ediyorlar?

Amerika’dan bir örnek; Amerikan çok uluslu tekellerinin yurt dışındaki kendilerine bağımlı şirketlerinin meta ve hizmet cirosu, Amerikan meta ve hizmet ihracatı toplamından 2,5 misli fazla. Bu ciro (1998’de 2.444 milyar dolar), Alman brüt yurt içi üretiminin (1998’de 3.784 milyar dolar) üçte ikisinden fazla (Unutmamak gerekir ki ABD, meta ve hizmet ihracatında dünya şampiyonu. Bir karşılaştırma yapacak olursak; 2000 yılı verilerine göre Amerika’nın meta ve hizmet ihracı, Almanya’nınkinden yüzde 40 fazlaydı).

Almanya’dan bir örnek; Alman sermayesinin etkisi altında olan 29 000 yurt dışı işletmesinin, yani Alman ana şirketlere bağımlı yurt dışı şirketlerinin yurt dışındaki cirosu, 1,078 milyar Euro (Bundesbank, Monatsberichte, Syf. 68/69, Nisan 2001) Bu miktar, Alman ihracatının iki mislidir.

UNCTAD’ın (BM Ticaret ve Gelişme Konferansı) bu gelişmelerden çıkardığı sonuç şöyle:

“Uluslararası üretim, dünya ekonomisi için oldukça önemlidir. Sadece yurt dışındaki bağımlı şirketlerin küresel ciroları, 1999 yılındaki küresel ihracatın iki mislinden daha fazla” (World Investment Report, 2000, Syf., 3). (Tablo V ve VI)

Tablo V: Yabancı doğrudan yatırımlar (Yıllık akış, milyar dolar)

Yıllar	Dünya	Sanayi Ülkeleri	“Gelişen Ülkeler”
1984/1989(1)	115	93	22
1990	204	170	34
1991	159	115	44
1992	176	120	56
1993	218	139	79
1994	243	142	101
1995	331	203	128
1996	385	220	165
1997	478	271	207
1998	693	483	210
1999	1075	830	245
2000	1271	1005	226

1) Yıllık ortalama.
Kaynak: UNCTAD

Tablo VI: Yabancı doğrudan yatırım mevcudu (milyar dolar)

Yıllar	Dünya	Sanayi ülkeleri	“Gelişen ülkeler”
1980	616	375	241
1985	894	546	348
1990	1889	1398	491
1995	2938	2052	886
2000	6314	4210	2104

Kaynak: UNCTAD

Çok uluslu tekellerin yurt dışındaki bağımlı şirketlerinin yurt dışı cirolarının devasa boyutlarda artmasının nedenini, ‘90’lı yıllardaki doğrudan yatırımların patlamasında aramak gerekir. 1991’den itibaren sürekli artan bir doğrudan yatırım söz konusudur.

1990-2000 arasında dünya brüt yurt içi üretimi, yüzde 25 oranında, aynı dönemde dünya ihracatı da yüzde 85 oranında artıyor. Dünya ihracatı, dünya brüt yurt içi üretimine göre 3,4 misli artıyor. Ama aynı dönemde doğrudan yatırımlar ise altı misli artıyor. Bu nedenlerden dolayı, ‘90’lı yıllarda doğrudan yatırımların yurt dışındaki toplamı 3,5 misli artmıştır.

1990-1999 arasında Amerikan firmalarının yurt dışına yatırdıkları sermaye miktarı (801,7 milyar dolar), daha önceki dört on yılın toplamın

dan daha fazladır. Bu miktar, Amerika'nın son yarım yüzyıl içinde yurt dışındaki doğrudan yatırımlarının yüzde 70'ine tekabül etmektedir.

Alman Merkez Bankası'nın verilerine göre de, bu ülkenin 1990-1999 arasındaki doğrudan yatırım mevcudiyeti dört misli artmıştır.

Dünya çapında tekeller, ya doğrudan şubeler açarak ya kendilerine bağımlı işletmelerle küresel olarak konumlanıyorlar. Zaten uluslararası veya çok uluslu olan tekeller, rekabet gücünü arttırmak ve sektöründe en önde olmak, dolayısıyla pazar payını arttırmak için kendi aralarında da birleşiyorlar. Birleşen sermaye miktarı 1992'de 249 milyar dolardan 1999'a 3.435 milyar dolara çıkmıştır. (Bkz.: J. Bischoff/P. Boccara/K. Georg Zinn ve diğerleri; "Die Fusionwelle, Die Grosskapitale und ihre ökonomische Macht", Syf., 59).

Tablo VII bu gelişmeyi gösteriyor.

Yıllar	Ana şirketler	Bağımlı olanlar
1969	7.200	27.000
1990	37.000	170.000
1995	44.000	280.000
2000	60.000	820.000

Kaynak: UNCTAD

Bütün sanayileşmiş ülkelerde çok uluslu tekellere bağlı yurt dışı işletmelerinin cirosu, o ülkelerin ihracatından oldukça fazla. Bunun ötesinde bu çok uluslu tekeller ve yurt dışındaki bağımlı işletmeleri, dünya ticaretine hakim durumdadır.

Bu olgu, çok ulusluların sadece ticarete değil, genel olarak ekonomiye hakim olduklarını gösterir.

Çok uluslu şirketler, kendilerine göre bir dünya oluşturuyorlar. 1945'ten bu yana dünya üretimi beş misli artarken, dünya ticareti 12 misli artmıştır. (John Gray; "Die falsche Verheissung", Berlin 1999, Syf. 78) Yabancı doğrudan yatırımlar ise meta ve hizmet ticaretinden üç misli daha hızlı geliyor. Yani yurt dışında üretim tesislerinin inşası, dünya ticaretinden üç misli daha hızlı geliyor. (Klaus Dörre; "Globalisierung- Ende des rheinischen Kapitalismus"; D. Loch/W. Heitmeyer; "Schattendasein der Globalisierung", Frankfurt/Main, 2001, Syf., 67/68) Bu yurt dışı doğrudan yatırımlarının yüzde 75'i, dünya ekonomisinde belirleyici yönlendirici

güçte olan 300 uluslararası tekel tarafından harekete geçiriliyor (W. Biermann/A. Klönne, "Globale Spiele", 2001, Syf., 175, Köln). En büyük 100 uluslararası tekelin 40'dan fazlası, cirolarının yüzde 50'den fazlasını yurt dışında gerçekleştiriyor. (K. Dörre; Agy., Syf., 72)

Dünya ekonomisinde farklı sermayelerin iç içe geçmişliği, üretim sürecinin dünya çapında dağıtılmışlığı o boyutlara varmıştır ki, UNCTAD, dünya ticaretinin üçte birini "firma içi ticaret" olarak, yani uluslararası tekeller içinde gerçekleştirilen ticaret olarak tanımlıyor (World Investment Report 2000, Syf., 17).

Bu tekeller dünya üretiminin üçte ikisini kontrol ediyorlar (J. Gray; Agy., Syf., 89). Dünya iktisadi faaliyetinin yüzde 25'inden fazlası en büyük 200 tekelin kasasına gelir olarak akıyor (Der Spiegel; Sayı 30, 2001). Dünyanın en büyük 100 iktisadi kompleksi arasında 49 devlet, ama 51 tekel var. General Motors gibi bir tekelin yıllık cirosu, Belçika'nın gayri safi hasılasına tekabül ediyor. UNCTAD'ın tanımıyla "çok uluslu şirketler dünyası"na en büyük çok uluslu tekeller hakimler. Öyle ki dünyanın en büyük 100 çok uluslu tekeli, bütün çok uluslu tekelin yurt dışı varlığının yüzde 13'ünü, cirolarının yüzde 19'unu ve çalışanlarının yüzde 15'ini kontrol ediyorlar. Bu türden 200 tekelin cirosu, dünya çapında üretimin dörtte birinden fazla (Bkz. Der Spiegel, 23.7.2001).

Söz konusu ülkelerin her en büyük 50 tekeli, bu ülkelerden kaynaklanan doğrudan yatırımların yarısından fazlasından sorumlular. Almanya'dan bir örnek; Tespit edilen 8 304 doğrudan yatırımcının, 1999 sonu itibariyle en büyük yüzde 10'nu, yurt dışındaki toplam Alman doğrudan yatırım varlığının üçte birine sahip. En büyük 50 yatırımcının yurt dışındaki toplam yatırım hacmindeki payı yüzde 50 ve en büyük 100'ün payı ise üçte iki (Bundesbank, Monatsbericht, Syf., 65).

Böylesi çok uluslu tekeller, dünya pazarında hakim olan ve yapısal belirleyici olan sermayeyi kontrol ediyorlar. Tam da bu tekeller, sermayenin uluslararasılaşmasının itici gücünü oluşturuyorlar. Birleşme ve devralmada bu tekeller başrol oynuyorlar. Bunlar, dünya pazarında hakim konuma sahip olmak için birleşiyorlar ve devralıyorlar. Bu tekeller, yerküreyi, kendileri için sınırsız ticaret, yatırım ve üretim alanına çeviriyorlar. Bunlar, modern teknolojiyi de kullana-

rak, haberleşmeyi, nakliyatı, işgücünü, ham maddeyi ve nihayet üretimi azami ucuz olacak bir şekilde örgütlüyorlar, üretimin en ucuza sağlanması için en geri ülkelere yatırım yapmak gerekiyorsa, oralara yatırım yapmaktan çekinmiyorlar. Bağımlı şirketleri veya başka şirketler arasında kurdukları devasa kapsamlı, “saat” gibi çalışan iş bölümüyle üretim ve dağıtım sürecini kesintisiz sürdürebiliyorlar. Bu durum, kapitalist birikimin özü olan artı değer üretiminin, kelimenin gerçek anlamıyla uluslararası örgütlendiğini gösterir. 20. yüzyılın başında başlayan bu süreç, bugün kapitalist üretim biçiminin uluslararasılaşmasının ilerlemiş boyutunu ifade ediyor.

1998 yılında 100 çok uluslu tekelde çalışan 12,7 milyon çalışanın yüzde 51’i yurt dışı istihdamıydı. Böylece “ulusal” fabrika, “küresel” fabrikaya dönüşmüş oluyordu.

Uluslararası üretimin ve artı değerlerin gerçekleştirilmesi, dünyanın en ücra köşelerine kadar sızmış ve her geçen gün daha güçlü olarak ulusal engelleri ve ulusal belirlenmiş kuralları yıkıyor.

“Küreselleşme”, bölgeselleşmeyi dışlamıyor, tam tersine teşvik ediyor. Uluslararasılaşan sermaye, esasen ABD, AB ve Japonya’dan oluşan üçlü arasında gidip geliyor. Bunun böyle olduğunu doğrudan yatırımlarının akışının dağılmasında görüyoruz (4).

ABD-AB-Japonya arasındaki doğrudan yatırımlar, karşılıklı nüfuz etme ve iç içe geçme özelliği taşıırken, “gelişen ülkeler”de yabancı sermayeye tek yanlı bağımlılığa, yeni sömürgeciliğe veya bunun kapsamlaşmasına ve derinleşmesine neden olmaktadır.

Başka ülkelere akan doğrudan yatırımların sadece yüzde 10’u, “gelişen ülkeler”den kaynaklanıyor. Bunun da yüzde 30 ila yüzde 60 gibi önemli bölümü Hongkong çıkışlı ve daha ziyade Çin’e akıyor.

Bu üçlünün veya G-7’lerin hakimiyeti, en büyük uluslararası 100 tekelin bölgesel dağılımında da görülmektedir. Bu en büyük tekellerden 82’si, ana vatan olarak G-7 devletlerinden birisini gösteriyor; 26’sı ABD’yi, 18’i Japonya’yı, 13’ü Fransa’yı, 12’si Almanya’yı, 7’si İngiltere’yı, 4’ü İtalya’yı ve 2’si de Kanada’yı. “Bu listenin oluşturulmasından bu yana ilk defa, üç firma, Hutchison, Whampoa (Hong Kong), Petroleos de Venezuela ve Cemex (Meksika) merkezi bir gelişen ülkede bulunuyor” (UNC- TAD, World

Investment Report 2001, Syf., 93).

ABD-AB ve Japonya’dan oluşan üçlü içinde Kuzey Amerika ve AB ekonomik alanları, hakim konumdalar. Japonya, ‘90’lı yıllardaki ve hâlâ devam eden sefil durumundan dolayı konum kaybına uğramıştır.

ABD ve Kanada’dan oluşan Kuzey Amerika ve AB’nin dünya nüfusundaki payı yüzde 12, ama dünya üretimindeki payları yüzde 60’ın üzerindedir. Dünya çapında doğrudan yatırım stokunun yüzde 76’sı Kuzey Amerika ve AB’nin elindedir.

Japonya’nın dünya brüt yurt içi üretimindeki payı, 2000 yılında yüzde 14 idi. Doğrudan yatırımların dünya çapındaki stokundaki payı da 1990’da yüzde 11,7’den 2000 yılında yüzde 4,7’ye düşmüştür.

ABD, dünyanın en büyük yatırımcısı durumunda. Bu emperyalist ülkenin 1990-2000 arasında doğrudan yatırımlar biçiminde yurt dışına yatırdığı miktar 997 milyar dolar (yaklaşık bir trilyon dolar). Bu miktarın yüzde 55’i AB’ye yatırılmış.

1990-1998 arasında AB’nin doğrudan yatırım miktarı 1,6 trilyon dolardı. Bu miktarın yaklaşık yarısı AB ülkelerine, yarısı da AB dışına yatırılmış. Dışarıya yatırılan AB doğrudan yatırımlarının da yüzde 55’i ABD’ye akmış.

Büyük Britanya, ABD’deki önde gelen yabancı doğrudan yatırımcı pozisyonuna sahip. Bu ülkenin ABD’deki yabancı doğrudan yatırım mevcudundaki payı, yüzde 18,6’ydı (1999), Bu ülkeyi yüzde 15,1 payıyla Japonya ve yüzde 13,3 payıyla Hollanda takip ediyor. Almanya ancak dördüncü sırada yer alıyor (yüzde 11,3).

Buna karşın 1990-1999 arasında ABD kaynaklı doğrudan yatırımların yüzde 20,6’sı Büyük Britanya’ya, yüzde 8,4’ü Hollanda’ya, yüzde 8’i Kanada’ya, yüzde 4,8’i İsviçre’ye, yüzde 4,2’si Brezilya ve Meksika’ya akmış. Almanya ancak yedinci sırada yer alıyor (yüzde 4). (Tablo VIII)

ABD tekellerinin Almanya’daki kendilerine bağlı işletmelerinin cirosu, Amerika’nın Almanya ve Büyük Britanya’ya yaptığı ihracatı, daha 1997’de dört misli aşmıştı. Alman tekellerinin ABD’deki kendilerine bağlı işletmelerinin, Almanya’nın ABD’ye ihracatını yaklaşık 4 misli aşmıştı. Bu oran, Büyük Britanya için 5,5 misline veriyordu.

Tablo VIII: ABD-AB-Japonya üçlüsünde doğrudan yatırımlar stoku (milyar dolar)

	ABD	AB	Japonya	1985	1999
1985	238(1)	465	44	-	-
1999	1133(1)	1863	403	-	-
ABD'den AB'ye	-	-	-	89=100	512=575
ABD'den Japonya'ya	-	-	-	9=100	48=533
AB'den ABD'ye	-	-	-	128=100	554=433
AB'den Japonya'ya	-	-	-	5=100	17=340
Japonya'dan ABD'ye	-	-	-	16=100	177=1106
Japonya'dan AB'ye	-	-	-	7=100	76=1087
1) Yurt dışındaki doğrudan yatırımların toplamı					
Kaynak: UNCTAD					

Bu durumda, Alman ve Büyük Britanya tekellerine bağlı ABD'deki bu işletmelerin karları ve ciroları ABD'deki konjonktüre bağlı olarak azalıyor veya artıyor. Amerikan ekonomisinde konjonktürün gerilemesi, durgunluk veya kriz, etkisini doğrudan ana tekellerin karında, yatırımlarında ve çalışan sayısında gösteriyor. Örneğin Almanya'da sanayi üretiminin düşmesinin belli başlı nedenlerinden birisi de Amerika'daki Alman tekellerine bağlı işletmelerin ana tekele verdiklerini siparişlerini azaltmasıdır. Aynı durum karşılıklı olarak ABD, İngiltere, ABD-Japonya için de geçerlidir.

Bu durum, özellikle Amerikan sermayesinin etkili olduğu tekellerde etkisini göstermektedir. Örneğin Siemens tekeli için ABD, Almanya'dan önce gelen pazardır. Bu Alman tekelinin, ABD'deki kendine bağımlı işletmelerinde 80 bin kişi çalışıyor.

Sonuç itibariyle;

İktisadi bakımdan entegre olan bir dünyada, her bir ülke ekonomisi giderek daha çok aynı konjonktür hareketine tabi oluyor. Bu durum, domino etkisini bütün çıplaklığıyla geçerli yapıyor. Amerikan ekonomisi gibi ağır (büyük) bir taş devrildiğinde, diğer ekonomiler de devrilenin etkisinden dolayı devriliyorlar.

Giderek artan iktisadi birbirine geçmişlik, iktisadi örgü, makro ekonomik bir istikrar vermiyor. Tersine bu durum, tek tek ekonomiler ve bir bütün olarak dünya ekonomisini daha duyarlı, daha istikrarsız ve daha "korumasız" yapıyor.

V. Kazananlar Ve Kaybedenler

Alman tekelci burjuvazisinin borazanı olan "Frankfurter Allgemeine Zeitung" Ka- tar'daki WTO toplantısına ilişkin ön haberinde "küreselleşme fakirler için iyidir" başlığını atıyordu.

Tam tersinin söz konusu olduğunu bizzat yaşam kanıtıyor. "Küreselleşme", dünya çapında eşitsizliği daha da derinleştiriyor ve kapsamlaştırıyor. Zenginler daha zengin, fakirler daha fakir oluyorlar. Dünya çapında gelir dağılımına baktığımızda gelir dağılımındaki farkın hangi boyutlara vardığını daha açık görüyoruz. Gelir dağılımının en alttaki ve en üsteki beşte biri arasındaki fark 1960'da 1:30'dan 1990'da 1:60'a çıkmış. Yani 1960 yılında dünyanın en zengin beşte biri 30 kazanırken, en fakir beşte biri ancak 1 kazanıyordu. 1990'da ise bu en zengin kesim en fakir kesimden 60 misli fazla gelir elde ediyor. 1990'dan 1997'ye bu ilişki 1'e 74 oluyor. (BM verileri). En fakir beşte birin dünya gelirindeki payı 1989'da yüzde 2,8'den 1998'de yüzde 1,4'e düşüyor. 10 senede yaklaşık bir misli azalıyor.

İnsanlar, kendi kendine yoksullaşmıyorlar, uluslararasılaşmış kapitalist sistemin iktidar odakları, fakirleştirme işini yönlendiriyorlar. Örneğin IMF ve Dünya Bankası'nın "yapısal uyumluluk" programlarını dayatmasından sonra Afrika'nın borçlanması yüzde 400 oranında arttı. (Biermen/Klönne; Agk., Syf., 220) Bütün "gelişen ülkeler" in borçlanmaları son on sene içinde yüzde 70 civarında arttı. Yoksul ülkeler, her yıl "gelişimyardımı" alıyorlar, ama aynı zamanda

aldıkları miktarın yedi misli fazlasını zengin ülkelere borç olarak ödüyorlar. Sorun bununla da bitmiyor. Emperyalist ülkeler, bağımlı ülkelere, ‘ürünlerimizin ve yatırımlarımızın önündeki bütün engelleri yıkın’ diye dayatıyorlar, ama aynı ülkeler, kendi pazarlarını, bağımlı ülkelerin ürünlerinden korumak için dışa karşı kapatıyorlar. Bizzat WTO başkanı, ‘şayet gerçek karşılıklı bir ticari liberalleşmeye gidilse, fakir ülkeler yüzlerce milyar dolar elde ederler’ diyor. “Küreselleşen” ve “liberalleşen”, bağımlı ülkeler. Emperyalist ülkeler, örneğin, tarımlarını her yıl 300 milyarlık bir miktarla destekliyorlar. Yani bağımlı ülkelere, tarımını desteklemeyeceksin derken, kendileri tarımlarını destekliyorlar.

“Küreselleşme” öldürüyor. Her iki saatte bir ölenlerin sayısı, 11 Eylül saldırısında ölenlerden fazla. Dünya çapında gıda maddeleri üretimi, ihtiyaçtan fazla. Ama her yedi insandan, her beş çocuktan birisi yeterli gıda alamıyor, yani aç. Dünya nüfusunun yarısı -3 milyar insan- günde 2 dolardan daha az bir miktarla yetinmek zorunda. 1,3 milyar insan günde bir dolar dahi harcayacak durumda değil.

İnsanlığın ezici çoğunluğu fakirliğe ve yoksulluğa gömülürken, bir avuç asalak, akıl almaz servete sahip oluyor. Dünyada en zengin 15 kişinin serveti, bütün Kara Afrika devletlerinin GSMH’den daha fazla. En zengin 225 kişinin serveti, neredeyse dünya nüfusunun yarısının gelirine eşit.

Emperyalist ülkelerde de fakirlik ve yoksulluk artıyor. “Fakir fakirlerin çatışması zengin fakirleri yoksulluğa itiyor; daha da fakirleşen ve fakirin fakirine yaklaşan zengin fakirler, daha az talepte bulunuyorlar” (V. Forrester; “Der Terror der Ökonomie”, 1998, Syf., 147).

Kapitalizmin bu küçük burjuva eleştirmeni haksız da değil. Amerika’da çalışanların yüzde 80’inin ortalama ücreti 1973’ten 1995’e yüzde 18 oranında düşmüştür. Ama menajerlerin geliri, aynı dönemde yüzde 19 oranında artmıştır. Bu ülkede en üst düzey menajerler, bir işçininkinden 150 misli fazla kazanıyorlar (J. Gray; Agk., Syf. 158/159). 50 milyon Amerikalı; ABD nüfusunun yüzde 20’si, resmen fakir sayılıyor. 40 milyon Amerikalının hastalık sigortası yok. 52 milyon Amerikalının okuma- yazması yok. (Bkz.: V. Forrester; “Die Diktatur des Profits”. München, 2001, Syf. 69-71) ABD’de işsizlerin sayısı 20 milyon.

AB’de durum, ABD’den pek farklı değil. 50 milyon AB’li fakir. (Bkz.: Biermann/Klönne; Agk., Syf., 198/199)

Sonuç itibarıyla:

Dünya ekonomisi, henüz yeni bir fazla üretim sürecine girmemiştir. Ama bazı emperyalist ülkelerde -örneğin ABD ve Japonya- ekonominin krizde olması dünya ekonomisini krize doğru gelişmesinde etkilemektedir.

Sermayenin uluslararasılaşmasının varmış olduğu boyutlar, genel olarak kapitalist üretim biçiminin uluslararasılaşması, bu üretim biçimini daha istikrarsız ve duyarlı yapmaktadır. Ülke ekonomilerinin birbirine geçmişi, yüzyılın başındakiyle karşılaştırılmayacak kadar derinleşmiştir.

Dünya ekonomisinde üretimdeki sermaye; sanayi sermayesi, mali sermayenin etkisine girmiştir. Mali sermayenin güçlenmesi borsaların da rolünü güçlendirmektedir. Spekülatif karakterli bu sermaye dünya ekonomisini olduğundan daha da istikrarsız yapmaktadır.

Dünya çapında sermaye konsantrasyonu ve merkezileşmesi devasa boyutlara varmıştır. En güçlü 100 tekel, bütün dünyayı talan edecek derecede güçlüdür. Ulusal devletlerini, IMF, DB ve WTO gibi kurumları kendi çıkarlarına koşan çok uluslu tekeller, kurdukları uluslararası üretim, iletişim ve dağıtım ağıyla bütün dünyayı sadece ekonomi açısından değil, enformasyon açısından da kontrol etmekte. Bu tekeller öncülüğünde kapitalizm, insanlığı barbarlığa sürüklüyor.

Dipnotlar

1- Dünya Ticaret Merkezi’nin çökmesi, Amerika’da konjonktürdeki mutlak düşüşün nedeni değildi. Saldırının gerçekleştiğinde Amerikan ekonomisinde ateş bacayı sarmıştı. Borsalarda yok olan milyarlarca değer yanı sıra, reel üretimde de kriz, bütün dünya ekonomisini etkisine alarak yayılıyordu. Şüphesiz ki bu saldırının da ekonomi üzerinde olumsuz etkisi olmuştu; örneğin hava trafiği, uçak üretimi, sigortacılık, turizm vb. sektörleri daha güçlü bir biçimde krize sürüklendiler.

2- “Gelişen ülkeler”de gayri safi yurt içi üretim %

Ülkeler	1970-1980	1980-1990	1990-2000
Arjantin	132	89	155
Şili	128	136	190
Brezilya	227	117	128
Meksika	194	120	137
Venezüela	149	109	117
Çin	183	239	256
Çin/Hong	246	188	142
Vietnam	145	177	196
G. Kore	208	238	170
Tayvan	253	214	180
Singapur	239	197	200
Malezya	215	179	180
Tayland	195	214	153
Endonezya	212	169	145
Filipinler	182	118	130
Hindistan	137	177	172
Pakistan	159	180	149
İran	125	136	142
Mısır	174	178	139
G. Afrika	141	116	117
Türkiye	150	122	131

(Kaynak:IMF, World Economic Outlook. Sabit fiyatlar üzerinden.)

3- Elektronik, bütün Singapur ihracatının yüzde 64'üne, Malezya'nınkinin yüzde 58'ine ve Filipinler'in- kinin de yüzde 60'ına tekabül ediyor. ("Süddeutsche Zeitung", 4.4.2001) Tayland'ın durumu da aynı.

4- 1998-2000 yılları arasında küresel giren doğrudan yatırımların (FDI Inflows) dörtte üçü, çıkanın (outflows) yüzde 85'i, ülkede yabancı doğrudan yatırım stokunun yüzde 59'u ve ülke dışındaki yabancı doğrudan yatırım stokunun da (outward FDI stocks) yüzde 78'i bu üçlünün payına düşüyordu. (UNCTAD, World Investment Report. Syf., 9, 2001). Buna karşın, "gelişen ülkeler" in son yıllarda FDI-inf- lows'daki payı, 1996'da ve 1997'de yüzde 39'dan 1998'de yüzde 27'ye, 1999'da yüzde 21'e ve 2001'de de yüzde 19'a düşmüştür.

Karnaval Bitti

O. Altın

Ahmet Kahraman'ın Yedinci Gündem'de yayınlanan "Dresten'de 1 Mayıs" yazısı, sol aydınların dünyaya bakışlarını ve politik pozisyonlarını anlamak için zengin veriler sunuyor. (4 Mayıs 2002, Yedinci Gündem) 'Sol Aydınlar' kavramının bulanıklığının farkındayız, fakat suç kavramında değil, tanımladığı olguda. Dresten'de 1 Mayıs yazısına şöyle bir gözetildiğinde küçük burjuva reformizmi, burjuva ilerlemeciliği, kalkınmacılık, Avrupacılık, oryantalizm vb. ile yapılan ideolojik çorbanın üzerine emek sosu dökülerek sunulduğu rahatlıkla görülebilir. Yazıdaki görüşler orjinal değil, bu nedenle A. Kahramanla değil, temsil ettiği ideolojik/sınıfsal pozisyonla tartışacağız. Kişilerle sorunumuz yok. Yazının genel bir özetiyle başlayalım.

A. Kahraman, Dresten'de gördüğü Avrupa uygarlığından büyülenmiş. Saksonya Kralı "Güçlü Augustus"un yaptırdığı saraylar, heykeller, fiskiyeler aklını başından almış. "Bu açık hava müzesinde (barbar) doğuya özgü tapınası motifler yok" diyor A. Kahraman, her şey halkın yaratıcı gücüne mal ediliyor(muş). Yazarımız bunu söylüyor ama tipik bir "Doğulu" olarak kişiye tapma kültüründen kendini kurtaramayıp, "Güçlü Augustus"a övgüler düzüyor.

Sahneyi böyle tanımladıktan sonra 1 Mayıs gösterisine geçiyor. A. Kahraman. Yine büyülenmiş halde. "Schlass Meydanı'nda insanlar 'birey' olmanın özgürlüğünü yaşıyorlardı" diyor. Dres-

ten'in 'dokunulmaz simgesi' 'ihtiyar komünist' elinde kızıl bayrağıyla kalabalığa inancını haykırıyor. Şurada Zola'nın Esmeraldasını andıran genç anne omzunda çocuğuyla eteklerini savurarak dans ediyor, ötede "çevreden kopuk, kendi dünyalarının mutluluğunu yaşayan gençler kendilerinden geçmiş halde öpüşüyorlar, birey olmanın özgürlüğünü yaşıyorlar." Tabii ki bizim ihtiyarın sesi bu karnaval cümbüşü içinde boğulup gidiyor; karnavala renk katan bir ritüel işte, savrulan eteklerin, öpüşen dudakların nostaljik, romantik fonu. Manzaradan büyülenmiş haldeyken bir telefon alıyor ve birdenbire "ruhuyla nereye bağlı olduğunu" fark ediyor. A. Kahraman. Diyarbakır'da, Mersin'de, Dersim'de inip kalkan coplara, bir düşten bir kaba uyardırıyor yazarımızı. Bizim barbar koşullarımıza tiksintiyle yüzünü buruşturuyor ve "insanlık nerede bunlar nerede" diyor. Bu kaba daha fazla katlanamıyor ve düşünce geri dönüyor: "Dönüp, Saksonya Kralı Güçlü Augustus'un uygarlık izlerine bakıyorum." Yetinmiyor, 21. yy. Augustuslarına da övgüler düzüyor: "Susun lan, büyüklerimizin emir komutası dışına çıkmayın" diye naralanarak cop indiren polis, bedenleri ezip geçen tanklar da yoktu burada. Augustus'un uygar ruhu Alman emperyalist devletin şahsında yaşıyor ve batıdan doğan bu uygarlık güneşi insanlığın ufkunu aydınlatıyor, öyle mi sayın Kahraman?

Niyetlerinizle hiç ilgili değiliz. Niyetlerden bağımsız bütün “fikirlerin” nesnel-sınıfsal bir anlamı olduğunu düşünüyoruz, sığığın bile... O nedenle görüşlerinizi daha derinden kazıp gerçeğe ulaşmak zorundayız.

Yukarıda özetlemeye çalıştığımız yazınızda üç ana fikir var; hepsini ele alacağız.

Avrupa/Batı uygarlığı (hayranlığı): Kapitalist Avrupa uygarlığının maddi ve kültürel kazanımları sizi büyülemiş sayın Kahraman. Biz de bu kazanımları sahiplenmeye hazırız. Fakat koşullu; nereden gelip nereye gittiklerini anlayarak ve o kazanımları “tarihin sonu” ilan etmeden, değerlerini tarihsel süreç içindeki yerli-yerine oturarak. Bu ‘koşullar’ kaldırıldığında Avrupa uygarlığı anlaşılamayacağı gibi, sığ, köksüz, ufuksuz bir hayranlığın kölesi olmaktan da kurtulamaz. Engels’i okumamış olamazsınız. İngiliz emekçi sınıflarının durumu ya da dramı Avrupa uygarlığının temelleri ve asıl sahipleri hakkında bir şey anlatmıyor mu size? Amerika kıtasında tarihten silinen Maya, Inka, Aztek uygarlıklarının altınlarının hiç mi payı yok Dresten’in fiskiyelerinde? Kızılderililerin kanı hangi toprakları suladı? Kara Afrika’dan getirilen yüz binlerce köleden hiç mi çekiç sallayan olmadı Dresten’in saraylarında? Köleler, serfler, Avrupalı emekçiler kan ter içinde inşa ederken sarayları, “Güçlü Augustus”, güçlü kollarıyla harç mı taşıyordu onlara? Dünyada emekçilerin kanını fişkırtmayan bir tek saray fiskiyesi gösterebilir misiniz bize? Siz sınıfsal ufuksuzluğunuz ve Doğulu ezikliğinizle büyülenmiş halde Batı uygarlığını izlerken; Brecht adında bir Alman, sınıfsal ufku ve kompleksiz Batılı kimliğiyle “yedi kapılı Teb şehrinin”, sarayların, fiskiyelerin gerçek sahiplerini açıklıkla görüyor ve gösteriyordu. Augustus’lara hayranlığın izini göremedik onda. Marks adlı Alman’ın gösterdiklerine değinmeye gerek var mı? Aynı şeylere bakabiliriz, ama aynı şeyleri görmemiz zor görünüyor. Bir küçük burjuva ya da ideolojik-sınıfsal komşularından biri, Dresten’in saraylarına baktığında orada, Güçlü Augustusların uygarlık izlerini görür. Dahası bizim barbar koşullarımıza tiksintiyle sırt çevirip, “işte insanlığın ufku” diye kendinden geçer.

Bir proleter/komünist ise, emek ne muhteşem eserler yaratmış der. Fakat dün Augustus’lar oturmuş alın terimizin üstüne bugün de kapitalist emperyalist Augustus’lar oturmaya devam

ediyor. Afganistan’ın, Filistin’in, Kürdistan ve Türkiye’nin, Asya, Afrika ve Latin Amerika emekçi halklarının, Avrupa proletaryasının alın teri onların kasasına akmaya devam ediyor. 21. yüzyıl Augustuslarına tekme vurup, bizden aldıklarını geri aldığımızda ne muazzam bir ufuk açılacak insanlığın önüne. Bu heykelleri, sarayları yaparken gösterdiğimiz hünerin, yaratıcılığın bin mislini göstereceğiz zincirlerimizden kurtulduğumuzda.

Burjuva Demokrasisi, Birey(cilik) Hayranlığı, Pasifizizm Övgüsü

Dresten’de 1 Mayıs’ta cöplarin konuşmamasına da hayran olmuş A. Kahraman. Uygur ülke, uygur polis; maddi-kültürel uygarlığı tamamlayan burjuva demokrasisi. Tavaf edilecek kâbe tüm ihtişamıyla parlıyor işte. Kâbesini tavaf eden bir mümin’in soru sormaması normal, onun yerine biz soralım. Dresten’deki barışçıl gösteriye niye saldırsın ki polis? Ya da Berlin’deki anarşist göstericilere neden saldırdı? Diyarbakır ‘da savrulan cöplarin, Mersin’de emekçileri çiğneyen panzerlerin, Alman, İngiliz, Amerikan malı olmaları üzerine hiç düşündünüz mü? Orada sallanan cöplarla, Dresten’de “sallanamayan” cöplar arasında hiç mi bağ yok? Batı uygarlığı/demokrasisinin cöpları sandığınızdan daha uzun sayın Kahraman; Kürt, Afgan, Arap vd. halklar bu gerçeği iyi bilirler. Sadece onlar değil, Batı’da “çizmeyi aşanlar” da bilirler: Hazır Almanya’da iken eski bir RAF tutsağını bulup konuşmanızı öneririz; burjuvazinin “derin demokrasisini” öğrenebilirsiniz onlardan. Keza Guan-tanamo’da da demokrasi dersleri “okutuluyor” bugünlerde...

Hayranı olduğunuz demokrasinin kuruluşu, geliştirilmesi ve korunmasında dökülen emekçi kanlarını bir yana bırakalım. Burjuva demokrasisi, temel bazı ölçüleri olmakla birlikte sağa ve sola esneyebilir. Son derece “kararsız” ve “kıvrılğan” bir siyasal rejimdir. Duruma, koşula, ihtiyaca ve asıl olarak sınıflar arası güç ilişkilerine bağlıdır dengeleri. Mussolini ve Hitler faşizmi başka herhangi bir siyasal rejimin değil, burjuva demokrasisinin içinden çıktılar, emperyalist paylaşım savaşları da öyle. Kapitalizm zemininde durdurulduğu sürece, burjuva demokrasisinin “derinliklerinde” uyuyan bir faşizm canavarı hep olacaktır. Adı bugün Gladio olur, yarın başka bir şey, ama çağdaş Agus-

tus'ları köşeye sıkıştırırsak bizi yutması için uyuklayan canavarı uyandıracaklarından hiç kuşkunuz olmasın. O uyandığında ilk kurbanı da burjuva demokrasisi olacaktır. Berlin'in, New York'un yeni "Kristal gecelerinin" alevlerinden sizin ve ideolojik akrabalarımızın kitaplarının kurtulabileceğini hiç sanmıyoruz. O zaman ne yapacaksınız? Burjuva uygarlığının eski altın çağına methiyeler mi düzeceksiniz? Karnında yeni Hitlerlere gebe olarak yeniden geri gelsin diye mi? Yoksa ideolojik-sınıfsal intihar yolunu tutarak sosyalizm ufkuna doğru ilerleyebilecek misiniz?

Bir gösteriyi yalnızca barışçıl olduğu için suçlamak aklımızdan geçmez. Hangi koşullarda ne yapıldığıyla ilgiliyiz. Barışçıl bir gösteri de pekala devrimci bir ruhla örgütlenebilir. İtirazımız barışçıl gösteriye değil, yaptığınız pasifizm övgüsüne. Genel sözcüklerle ifade edelim, dünya gittikçe "ısınmıyor", çelişkilerin bunca yoğunlaştığı, sömürünün, emperyalist saldırganlığın gemi azığa aldığı koşullarda ezilenlerin savaşımını bu duruma uyarlamaları gerekmez mi?

Kasap bıçağının altındaki bir koyunun "barışçılığıyla" mı yanıtlanmak burjuva-emperyalist saldırganlık, yoksa?.. Çizdiğiniz şenlik-karnaval karışımı tablo bugünün ihtiyaçlarını karşılıyor mu? Övgü değil eleştiri gerekmiyor mu bu durumda? Psikolojiye ait "algıda seçicilik" kavramı, ideolojik cephede de kullanılabilir. Dresten 1 Mayıs'ında hiç mi devrimci öge yoktu? Örneğin hiç mi Filistin'le dayanışma sloganı atılmadı? Siyonizm ve ABD emperyalizmi lanetlenmedi mi? Antikapitalist sloganlar ya da sosyalizme özleme dair en küçük bir belirti yok muydu?

Dresten emekçilerinin dünyadan bu kadar koptuklarını sanmıyoruz. Ama sizin ideolojik algıda seçiciliğiniz bunları görmenizi engelledi. Bizim ihtiyar komünisti gördünüz, ama Esmeralda ve öpüşen gençlerin fonu olarak. Çizdiğiniz tablo Thomos Moor'un Ütopya Ada'sından fırlamış gibi. Ve bu haliyle 1 Mayıs gösterisinin (taktik) övgüsünü aşıp, (stratejik) bir ufuk çizgisine dönüşüyor. İki de yanlı: 1 Mayıs bir kavga gündür (hâlâ!) ve emekçi insanlığın ufkunu burjuva demokrasisinin "şenlikli toplum"uyla sınırlanamaz. Ütopya-ada kavramını tesadüfen seçmedik. İdeolojik ufkunuz Dresten'de "ütopya"nın bulmanızı sağlamış; ideolojik-düşünüş tarzınız ise berbat bir olguculuğa/sığlığa mahkum etmiş sizi: Sizin Dresten "adanızın" güncel ve tarihsel

hiçbir bağıntısı yoktur; geleceği de yoktur. Adanız batıyor. Bizimkiler gibi "naralanmayan", "uygar polis" ve şenlik-karnaval türü emekçi muhalefeti/hareketi; tek cümleyle sınıflar arası uzlaşmalar çağının görüntüleri... Avrupa'da 1945-1980 arasında böyle bir dönem yaşandı ve bitti. (Mutlak değil, 1968 hareketleri gibi itiraz kayıtlarıyla birlikte) Burjuva iktisatçı ve tarihçiler bile kapitalizmin tarihinde bir "anomalı" olarak anıyorlar dönemi ve kapitalizmin 'asıl doğasına' dönmekte olduğunun altını çiziyorlar. Sizin Dresten ada'nız gerçek olsa bile, Avrupa'nın geleceğine değil, geçmişine aittir. O geçmişten Avrupa proletaryasına kalan kötü miras, sınıflar arası uzlaşmalar döneminin tortularıdır, sınıf mücadelesinin karnavallaşmasıdır. Çizdiğiniz "Dresten'de 1 Mayıs" tablosu solgunlaşan bir resim karesi artık; Avrupa'nın geleceği Prag, Bercolana, Cenova'da meydanları zapteden öfkeli kalabalıklardadır. Kapitalist emperyalist burjuvazi, sizin hayranı olduğunuz geçmişin kazanımlarına, bir bakıma Avrupa proletaryasına "sosyalizm rüşveti" olarak verilen hakların gaspına çoktan başladı. Avrupa proletaryası ve emekçileri de bunun farkında, o yüzden artık karnavallarla oyalanmıyorlar. Size dehşet verici gelse de Cenova'da yatan küreselleşme karşıtı ölünün kanları yeni bir geleceğe cansuyu oluyor. Herkes savaş hazırlığı içinde: Onlar Berlosconileri, Haiderleri Le Penleri göreve çağırıyor, biz de ölülerimizin omuzuna basıp yükseliyoruz. Karnaval bitti.

Birey anlayışınız da son derece sığ, bireyle-bireyciliği birbirine karıştırıyorsunuz. Feodal bağlardan kurtulup bağımsızlığını kazanan "birey" bir ilerlemedir kuşkusuz. Fakat bağımsızlığın, topluma ve dünyaya karşı sorumsuzluğa dönüştüğü, bencilliğin binbir türünün boy attığı noktada eski burjuva bireyin parlak çağı da biter. Burjuva olanları da dahil, Avrupalı aydınların çoğu bunun farkında. Artık kimse Batılı "bireye" övgüler düzmüyor. Aksine; yeni Ortaçağ'dan, 'toplumsallığın sökülmesinden' kitlelerin sürüleştirilmesinden söz ediyorlar. Dahası, Avrupa bugün sizin beğenmediğiniz doğu toplumlarından insanlık aşısı arıyor kendine: Doğu felsefesi, dinleri, yaşama kültürü, sağlık, hatta cinsellik anlayışı Batı'da hızla yaygınlaşıyor. Bu iyidir, kötüdür demiyoruz, sadece durumu tespit ediyoruz. Tabii ki bir de sonuç çıkarıyoruz bu durumdan: Kapitalist Batı uygarlığı tıkanmıştır. Bağışlayın ama, hayran olduğunuz

uçuşan etekler, öpüşen çiftler, kapılarına Osmanlı orduları dayanmışken, içeride horoz döğüşü yaparak eğlenen Bizanslıları anımsatıyor bize. Dünya yanıyor sayın Kahraman, Filistin, Afganistan, Irak, Kürdistan, Venezüella, Arjantin, Kolombiya... Alevler ortasında dans etmek ya da yalnızca dan setmek fazlaca anlamlı gelmiyor bize. Bireyden bireyciliğe evrilen bir solumsuzluğun tüm belirtileri var çünkü çizdiğiniz tabloda. Neş'eyi biliriz. Usta şairimiz, "kavgada neş'esini kaybeden, kaybetmiş demektir kavgayı" demişti. Ve tanıdığımız bütün has komünistler neşeli insanlardı. Ne acıların altında ezildiler ne neşelerine gömülüp kavga enerjilerini tükettiler. Acılardan da sevinçlerden de yarını hazırlayan bir enerji çıkarmayı başardılar. Bir ahenk vardı neşelerinde, alevler ortasında dansederken bile yarını hazırlıyorlardı: 19 Aralık'ın görüntülerini tekrar izlemenizi öneririz. Dresten'de dansedenlerden böyle bir ufuk ve enerji çıkıyor mu sayın Kahraman? Çıkıyorsa, onları gelişkin bireyler olarak kabul etmemizi beklemeyin. Birey en gelişkin haliyle artık, 'bir ağaç gibi tek ve hür ve bir orman gibi kardeşçesine' yaşayıp, savaşanlar arasında yaşıyor.

Politik Ufuk/Hedef Ve Politika Tarzı

Bu ikisi arasında kopmaz bir bağ vardır. Siz de bu kuralın kapsama alanındasınız sayın A. Kahraman. Hayata devrimci bakmayanlar, hayatın içindeki devrimci olanakları realize edemezler. Baskıyı görürler, başkaldırımı göremezler. İcazetin yegane politika olması kaçınılmazdır bu durumda.

"insanlık nerede, bunlar nerede" cümlesi yazının en politik cümlesi. Yazının bütünü içinde politik anlamına kavuşuyor. "Uygar" Batı polisine, uygar göstericilere bakıyorsunuz cümleinizin yarısını kuruyorsunuz: insanlık nerede. "Doğu'dan" gelen cop seslerini dinliyorsunuz, cümlelerinizi tamamlıyorsunuz: Bunlar (Doğulu egemenler, iktidarlar) nerede. Doğu'dan yükselen yüz binlerin devrimci haykırılarına umut bağlayacağınız yerde (ah bir duyabilmeniz o sesleri); Doğulu egemenlere sitem ediyorsunuz: Çünkü toplumsal dönüşümü/ilerlemeyi onlardan bekliyorsunuz. "Arkalarında uygarlık izleri bırakan" Augustusları ve "naralanmayan" Batılı uygar polisi (iktidarları) Doğulu despotlara örnek göstermenizden de belli bu: Onlar toplumlarının önünü açtı, siz de açın diye yalvarıyorsunuz

Doğulu despotlara. Sisteminizin politika diline tercümesi budur: Emekçilere, halka güvensizlik; dönüştürücü temel faktör olarak egemenleri görme hali. Hedef "muasır medeniyet" olursa taşıyıcının egemen sınıflar olması neden şaşırtıcı olsun ki? "Uygar emperyalist iktidarlar ve Doğulu "despotlar" birbirilerine kopmazca-sına bağlıdırlar ve el ele vererek sadece emekçi insanlığı değil, insan soyunun yeryüzündeki macerasını yok oluşun eşğine getirmişlerdir. Onların saltanatı yerle bir edilmeden "insanlık" bir milim ilerleyemez. Celladından kurtuluş beklemek en hafif tabirle aptalca bir politikadır, pratikte ise yenilgi ve teslimiyet politikasıdır. Ezilenler böyle bir politikaya bel bağlarsa egemenler sonsuza kadar rahat edecektir. Doğu karanlıktan, Batı aydınlıktan ibaret değildir.

Bize göre, umut her yerde. Umut Augustus'larda, Sröder'lerde değil, Marks'larda, Brecht'lerde.

Umut, Dresten karnavalında değil. Cenova'da, Seattle'de. Doğu'da ise yalnızca panzer homurtuları yok, panzerleri harekete geçmeye zorlayan nedenler de var: Umut ocağının alevleri Doğu'nun işçi sınıfları ve emekçi halklarının büyüyen öfkesinde daha güçlü yanıyor. Tek cümleyle doğuda da Batı'da da umut büyüyor. Sizin görüş açınızda karamsarlık, sınıfsal-ideolojik kimliğiyle çıkıyor karşımıza: İki sınıf arasında sıkışıp kalan küçük burjuvazi sık sık karamsarlık, umutsuzluk, öfke nöbetlerine kapılır; egemenlerden dönüşüm beklemek vermeyince "kızmak", küçük burjuva umutsuzluk politikası değilse nedir? Köksüz aydınlar bu dünyada bir yer bulmakta zorlanırlar kendilerine; Doğu'yu beğenmezler, Batılı olamazlar, emekçilere yabancılaşırlar, burjuva da olamazlar. Gittikçe eskirler, yaşlanırlar. Ahmet Çakmak'ın Radikal İki'deki 'Yaşlı Seçkinler' başlıklı yazısı (durumun tesbitinde) bize söyleyecek söz bırakmıyor: "Günümüz elitinin dünyası büyük ölçüde on yıllar öncesinin Avrupa-merkezci yorumlarıyla şekillendi ve o, şimdi bu gözlüklerle bakmanın faydasından ziyade zararını görüyor."

Sıgılık da sınıfsal-ideolojik kimliğiyle çıkıyor karşımıza: Kapitalizm zemininde kalınarak, burjuva Batı'yı bayrak edinerek, kapitalizmin köklü, derin eleştirisi yapılamaz. Ve küçük burjuvazi, kapitalizm ufkunu aşamaz. Proletarya ve ideolojisinin kapitalizme diyet borcu yoktur, onlar kapitalizmin en uzlaşmaz eleştirisi üzerindedir yükselirler. O nedenle ufukları geniş, bakış-

ları derindir. Ustamız Marks, ‘görünen’le gerçek aynı şey olsaydı bilime gerek olmazdı’ diyor. Küçük burjuva aydın, ‘görünenin’ esiri olup umudunu, cesaretini tüketirken, aydın kimliğini de sakatlıyor, yeteneklerini dumura uğrattıyor. Rus devrimci demokrati Belinski, ömrünün son yıllarında Çarlığın safına geçen Gogol’e bakın ne diyor: “Haksızın yanına geçtiğinizde, yeteneklerinizin köreldiğini de hayretle gözlemliyorum.” Kuşkusuz siz bugünkü Türkiye’nin siyasal-toplumsal koşullarında gericiliğin safında değilsiniz, ama Türkiye aydınının yetenekleri üzerine ‘Kar’ yağdığını kabul etmek gerekiyor. Yanıtlanması gereken son bir soru daha var. Nasıl oluyor da TÜSİAD’la ÖDP; ANAP’la KADEK ‘Avrupa Uygarlığı’ kavşağında ortak kesişme noktaları buluyorlar? Ya da neden? Ya da Gorbaçov’un, İskandinav sosyalizmi üzerinden Sovyetleri onarma projesi, hangi sonuçları doğurdu? ÖDP ve ‘sol aydınlar’ için anlaşılır yanıtlar verilebilir bu soruya: Sınıflar birbirinden Çin Seddi’yle ayrılmaz. Küçük burjuvazi proletaryanın olduğu kadar, burjuvazinin, hatta büyük burjuvazinin, ideolojik çekimine kapılabilir. Dünyada ve coğrafyamızda burjuvazi son yıllarda büyük bir yaygara kopardı, etki alanını göreceli olarak genişletti. Gerçi dünyada sisler dağılmaya başladı, ama geç uyanmak bizim toplumsal karakterimize ait bir özelliktir. Anlamak onaylamak değildir, itiraz ediyoruz bu duruma. Diyarbakır’dan liseli bir genç kız şunları yazdığında ise itirazımız isyana dönüyor: “Av-

rupa gizemli ve çekici bir gücün adıdır. Bir başka cennettir Avrupa. Avrupalı olma hayalimiz gerçekleşince... Türkiye’nin çekiciliği artacak, kalkınma süreci kendiliğinden gelişecek...” (Avrupa Günü dolayısıyla yapılan kompozisyon yarışmasında dereceye giren İmam Hatipli kızın sözlerini Nuray Mert aktarıyor- 12.5.2002 (Radikal) Avrupa hayali, İmam Hatip, Diyarbakırlı Kürt genci... Halklarımızın bilincinin nasıl bir çelişkiler yumağı haline getirildiği açık değil mi? Taşadığımız boş hayallerle bir düğümde siz çakıyorsunuz bu yumağa. Biz ise ideoloji ve eylemimizle bu Gordion düğümünün üzerine devrim ve sosyalizm kılıcını indirmekte tereddüt etmeyeceğiz: Emekçi halklarımızın özgürleşmesinin başka yolu yok çünkü.

Ülkelerimize de, dünyaya da hoş ve boş bir uzaklıktan bakıyorsunuz. Gördükleriniz gözünüzü kör etmiş, “hakikate” ulaşamıyorsunuz. Son sözü Belinski’ye bırakalım: “Siz Rusya’ya o güzel uzaklığınızdan bakmaya alışmış bir insansınız. Bildiğiniz gibi nesnelere görmek istediğimiz gibi görmenin en kolay yolu, onlara uzaktan bakmaktır. Siz o güzel uzaklığınızda, Rusya’ya tümüyle yabancı olarak, kendi içinizde, kendi dünyanızda ya da sizinle aynı kafadaki insanların çevresinde tek düzelik içinde yaşıyorsunuz.” (Belinski-Gogol’e Mektup)

Rusyanın yerine Türkiye’yi koyun; anlatılan sizin hikayenizdir.

Memurların Sınıfsal Konumu Ve Emekçi Memur Gerçeği

“Kamu Gücü” Tarih Sahnesinde

Memur kavramı tarihseldir. Nasıl devlet tarihsel bir kategori ise “memur” da tarihsel bir kategoridir. Devlet ve memur birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Biri olmadan diğeri olmaz. “Memur”, devletin tarih sahnesinde boy göstermesiyle ortaya çıkmış ve devletin sönüp gitmesiyle, onunla birlikte sönüp gidecektir. Memur, devletin ürünüdür. Devletin örgütlenişindeki her tarihsel değişme ve gelişme “memur”da da değişme ve gelişme yaratmıştır.

“Devlet daha çok, belirli bir gelişme aşamasındaki toplumun ürünüdür, bu toplumun kendi kendisiyle çözülmez bir çelişki içine girdiğinin, önlemekte yetersiz kaldığı uzlaşmaz karşıtlıklara bölündüğünün itiraflarıdır. Fakat bu karşıtlıkların, yani karşıt ekonomik çıkarlara sahip sınıfların, kendilerini ve toplumu kısır bir mücadele içinde eritip bitirmemeleri için, görünüşte toplumun üstünde duran, çatışmaya gem vurması, ‘düzen’ sınırları içinde tutması gereken bir güç gerekli hale gelmiştir; ve işte toplumdan doğan, fakat kendisini onun üstüne çıkararak ve ona git-gide yabancılaşan bu güç devlettir.” (Engels, Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, Aktaran Lenin, Seçme Eserler, C. 7, s. 19, Sol Yayınları s. 175)

Devlet ortaya çıktı. Halkın kendiliğinden (özerk) silahlı güç örgütlülüğü, yerini “kamu gücü”ne bıraktı. “Bu kamu gücü, silahlı devlet güçleri (ordu ve polis) ve devletin maddi eklen-

tileri ve her türlü zor kurumundan oluşur.” Bu ilk kamu gücü görevlileri tarihteki ilk memurları tanımlıyordu.

Kendisini toplumun üstüne çıkararak ve git-gide ona yabancılaşan devletin bu işlemlerini yerine getirmesinin unsurlarıdır memurlar. Bundan dolayıdır ki, kamu gücü, memurlar, toplumdan çıkan ama içinden çıktığı toplumdan kendisini üstün gören ve giderek ona yabancılaşan bir toplumsal tabakadır.

Bu kamu gücünü yaşatmak için (giderlerinin karşılanması) yurttaşlardan vergi toplanmaya başlandı. “Kamu gücü ve vergileri ödetmek hakkını kullanan görevliler, toplumun organları olarak, toplumun üzerinde yer alırlar.” (Engels, age, s.176) Yasalar bu kamu gücünün varlığını ve otoritesini sağlamanın araçlarıdır.

Memur, vergi, yasa kavramları devlet kavramının temel bileşenleridir ve devletsiz bu kavramlar anlamsızlaşır.

Memur, vergi ve yasa; devlet, sınıf çatışmalarının ürünü olarak doğmuştur ve egemen sınıfın hizmetindedir. “Devlet, sınıf karşıtlıklarını frenleme gereksinmesinden doğduğuna göre, ama aynı zamanda, bu sınıfların çatışması ortasında doğduğuna göre, kural olarak en güçlü sınıfın iktisadi bakımdan egemen olan ve bunun sayesinde, siyasal bakımdan da egemen sınıf durumuna gelen ve böylece ezilen sınıfı boyunduruk altında tutmak ve sömürmek için yeni araçlar kazanan sınıfın devletidir.” (Engels, age, s. 177)

Devlet hangi sınıfın egemenlik aracıysa memur, vergi ve yasa o sınıfın hizmetindedir.

Sınıf karşıtlıklarının şiddetlendiği, devletlerin büyüdüğü ve kalabalıklaştığı ölçüde, kamu gücü güçlenir, görevlilerin sayısı artar, masraflar büyür, yasalar çeşitlenir.

Kapitalizm Döneminde

Feodalizm yıkıldı. Kapitalizm egemen oldu. Feodalizme özgü devlet yapısı yerini burjuva devlete bıraktı. Mutlakiyet devrildi. Burjuva topluma özgü merkezleşmiş devlet erki ortaya çıktı. “Korkunç bürokratik ve askeri örgütüyle, karmaşık ve yapay devlet mekanizmasıyla, yarım milyonluk bir ordunun yanı sıra yarım milyonluk başka bir memur ordusuyla yürütme erki, Fransız toplumunun bedenini bir ağ gibi saran ve tüm gözeneklerini tıkayan bu iğrenç asalak organ, mutlak monarşi döneminde, hızlanmasına yardımcı olduğu feodalitenin çöküşü sırasında ortaya çıktı. Birinci Fransız devrimi merkezleşmeyi geliştirdi. Ama aynı zamanda hükümet erkinin kapsamını, niteliklerini ve yamalarını geliştirdi. Napoleon bu devlet mekanizmasını yerleştirdi.” (Marks, Louis Bonaparte’ın 18. Brumaire, Aktaran Lenin, Seçme Eserler C. 7, s. 38)

Burjuva devlet mekanizmasında “iki kurum karakteristiktir. Bürokrasi ve daimi ordu.” Feodal devlet bir dizi küçük feodal devletin mutlakı krallık etrafında birleşmesinden oluşuyordu. [Osmanlı gibi merkezi feodal devletlerin işlevi özünde farklı değildi. Toprak mülkiyetin temeli idi. Toprak kullanma hakkı karşılığında feodal beyler (tımar sahipleri) devlete savaş esnasında asker gönderiyordu. Halktan toplanan vergilerin bir kısmı devlete aktarılıyordu.]

Burjuva düzende devlet bütünüyle merkezleşti. Bürokrasi ve ordu aristokrasinin denetiminden bütünüyle çıktı. Tek merkezde kurumlaştırıldı.

Bürokrasinin genişlemesi ve daimi ordu burjuva ulusal merkezi devletin etkinliğini artırdı. Ulusal pazarda burjuvazinin serbest rekabet düzeninin koruyucu gücü oldu. Devlet memurları, burjuva ulusal devlet adına deniz aşırı sömürgelerde görevler üstlendi.

Memurluk, devlet işlerinin yürütülmesi işi ile devleti ayakta tutmanın ve işletmenin zorunlu bir gereği olurken, burjuva devletle birlikte devletin toplumsal tabanının genişlemesinin aracı

oldu. Yetişkin insan ihtiyacı arttı. Bürokrasinin insan kaynağı köylülerin, küçük zanaatçıların, tüccarların üst tabakalarına sahip olanlardı. Bu tabakalar iktisadi faaliyetlerin yanı sıra devlet içindeki görevlileri aracılığıyla etkinliklerini artırdılar. Burjuvazi aristokrasi artıklarını ve tüccar sınıfından gelme olanları, devlet işlerini yürütmekle görevlendirirken, bunlar, burjuva devletin toplum içindeki desteklerini büyüttü. Bu ara tabakalar, burjuvazinin sömürü düzeninin serbestçe yürütmesi koşullarını güvencelerken, kendileri de, halkın üstünde özel bir konum elde ediyorlardı. Memurluk görevi bu tabakaları ayrıcalıklı kılıyordu. Bürokratik aygıt büyüdükçe küçük burjuvazi de daha çok sayıda devlet memurluğu içine çekildi. “Nispeten rahat, sessiz ve saygın görevler sağlayan bu aygıt sayesinde tam da küçük burjuvazi büyük burjuvazinin safına çekilir ve ona tabi kılınır.” (Lenin Seçme Eserler, Cilt 7, s. 41)

Bürokrasi büyüdükçe halkın sırtındaki parazit de büyüdü. Devletten bir memuriyet görevi elde etmek, rüşvet vb. yollarla zenginleşme demektir. Eskiden yalnızca aristokratların işgal ettikleri memuriyet görevleri, küçük burjuvazinin ve onların partilerinin ganimet nesnesi haline geldi. “Hükümet kurulmasında oynanan kombinasyon oyunu aslında sadece tepede ve tabanda, tüm ülkede, tüm merkezi ve yerel yönetimde cereyan eden bu ‘ganimet’ paylaşımının ve yeniden paylaşımın bir ifadesiydi.” (Age, s. 41)

Emperyalizm, Devlet İşlerinin Kapsamını Genişletiyor

“Emperyalizm, banka sermayesi çağı, dev kapitalist tekeller çağı, tekelci kapitalizmin tekelci devlet kapitalizmine gelişimi çağı, devlet mekanizmasının olağanüstü bir gelişmesini, gerek monarşist gerekse de özgür, cumhuriyetçi ülkelerde proletaryaya karşı başka önlemlerinin artırılmasıyla bağıntı içinde onun bürokratik ve askeri aygıtının görülmedik bir büyümesini gösterir.” (Age, s. 43)

Emperyalizmle birlikte devlet, iktisadi yaşamın düzenleyicisi olmanın ötesinde kendisi de iktisadi yaşamın doğrudan parçası haline gelir. Kentlerin hızla büyümesiyle kentsel altyapı hizmetleriyle tek tek burjuvaların karşılayamayacağı kadar büyük meblağlar gerektirdi. Kapitalizmin doğuşu ve gelişmesiyle birlikte giderek daha çok bu hizmetler devlet tarafından üstle-

nildi. Kapitalist üretimin tekelci aşamaya sıçramasıyla kentleşme çok daha yaygınlaştı. Bu, enerji, ulaşım ve haberleşme alanlarında devasa yatırımları gerektirdi. Bu yatırımlar birçok yerde devlet işleri haline geldi. Emperyalist devletin üretime girişi, esas olarak savaş sanayii ile gerçekleşti. Dünya, emperyalist tekellerin arasında yeniden ve yeniden paylaşıldı. Emperyalist devletler savaş malzemesi ihtiyacını kendi üretimleri ile temin yoluna gittiler. Emperyalist rekabet ve savaş, aynı zamanda mali istikrar ihtiyacını da görülmedik boyutlarda artırdı. Devlet, mali kaynaklarını büyütme için vergilerin dışında gelirler elde etme yoluna da gitti. Bankacılık ve sanayi malları üretiminde devlet kuruluşları boy vermeye başladı. Devlet, tekellerin hizmetindeydi ve kendisi de tekelci oldu.

Devlet işlerinin bu artan genişliği, aynı oranda memur sayısında da artışı doğurdu. Memurların sınıfsal kökeni orta sınıfların üst tabakalarından giderek küçük burjuvazinin alt tabakalarına doğru daha fazla kaydı. Büyük fabrika rekabetlerine dayanamayarak hızla çözülen küçük burjuvazi, ailesini işi sürdürmek yerine okula ve memuriyet görevlerine yönlendirdi. Eğitim görmüş kesimler, memuriyetin üst tabakalarını işgal ederken daha az eğitimliler alt görevlere razı oluyorlardı. Memuriyetin alt kesimleri eski şaşaalı, ayrıcalıklı tabaka olma özelliklerini yitirdiler. Fakat, saygın ve daha iyi ücret gibi çekici niteliklerini kısmen korudular. Buna karşın memurlar arasında kastlaşma tam anlamıyla büyüdü. Alt ve üst kademe arasındaki saygınlık ve ücret farkı derinleşti. Aynı kastlaşma giderek yapılan işe göre de değişti. Polis ve subay gibi devlet memurları diğerlerine göre daha ayrıcalıklı kılındı.

Güvenlik, vergi, yasa işlerinin yürütülmesinin yanı sıra, bankacılık ve sanayi üretimi de devlet işleri arasına girdi. Memuriyet işlerinde çeşitlenme bununla sınırlı kalmadı.

Hem emeğin üretkenliğinin sürekli artırılması ihtiyacından, hem de devletin yeni işlerinin yürütülmesi bakımından eğitilmiş insan sayısına daha fazla gereksinim duyuldu. Kapitalizmle birlikte kilisenin denetiminde olan eğitim, devlet denetimine geçmişti. Daha bu dönemde halk eğitimi başlamıştı. Emperyalizm aşamasında okullar alabildiğine yaygınlaştı ve okullaşma seviyesi yükseldi. Okuma süresi arttı. Lise ve üniversiteler yaygınlaştı. Devlet memuru olan dev bir eğitimci ordusu oluştu. Tekelci reka-

betin hızlanması, bilimsel araştırmalara daha çok kaynak aktarılması ve daha çok insan gereksinimi doğurdu. Bu işleri de çoğunlukla devlet üstlendi. Üniversiteler devlet denetimine girmekle kalmadı, giderek daha çok sayıda bilim adamı devlet memuru haline geldi. Etkinliğini artıran devlet, birçok yerde din adamlarını da devlet memuru statüsüne kavuşturdu. Emperyalizmle birlikte, serbest rekabetçi dönemin özerk kalmış bütün alanları tedricen devlet bünyesine çekildi. Yalnızca eğitim, bilim, din görevlileri değil, örneğin sanatçıların da büyük çoğunluğu devlet memurları haline getirildi. Memur kavramının kapsamı genişledi. Bununla birlikte devletin sanayi, ticaret ve bankacılık işlerini de üstlenmesiyle birlikte devlet memuru yanında devlet işçisi de boy verdi.

“Sosyal Devlet”in Tasfiye Süreci

1917 büyük sosyalist Ekim Devrimi gerçekleşti. Proleter devrimler çağı açıldı. Dünyada ilk kez sosyalist bir devlet kuruldu. Emperyalistler birleşik bir karşı saldırıyla devrimi boğmaya çalıştı. Başaramadılar. Sosyalist devlet hızla iktisadi altyapısını geliştirdi. Emperyalistler, faşizm öncülüğünde ikinci kez saldırıya giriştiler. Bir kez daha başaramadılar. Yeni devletler ve sosyalizme yönelen yeni ülkeler tarih sahnesine çıktı. Avrupa'nın doğusu ve Çin, emperyalist savaşın yıkıntıları üzerinde doğdu. Dünya topraklarının 1/3'ü emperyalist tekellerin nüfuz alanı dışına çıktı. Sosyalizmin gelişimi ve yeni devrimler, kapitalist ülke işçi ve emekçilerini daha da etkiliyor, sosyalizm özlemi giderek büyüyordu. Kapitalist ülke işçi ve emekçileri, II. Paylaşım Savaşı'nda antifaşist savaşın en önünde çarpışmış partilerin aracılığıyla büyük örgütlenmeler yaratmıştı. Komünist partiler, birçok Avrupa ülkesinde önemli oy potansiyeline sahip yığın partilerine dönüşmüştü. Burjuvazi, bu partileri hesaba katmak zorunda kaldı. Sosyalist devletlerin başarısı, işçi sınıfı ve emekçilerin artan mücadelesi, komünist partilerin büyüyen etkinliği burjuvazide devrim korkusu yaratıyordu. Emperyalizm stratejisini öncelikle sosyalizmin daha da gelişmesini engellemek, ardından geriletme ve en sonunda da yıkmak üzerine kurmuştu. Kitlelerin aşağıdan zorlamasıyla kimi iyileştirmeler yapıldı. Sosyal güvenlik kurumları yaygınlaştı. Sosyal güvenlik, devlet işi haline geldi ve giderek çeşitlendi. Eğitim belli bir aşamaya kadar parasız hale getirildi. Okur-yazar

sayısı muazzam oranda arttı, okullarla birlikte eğitimci sayısı da büyüdü. Bir kısım devlet hastanelerinin yanı sıra, sosyal güvenlik çerçevesinde yeni bir dizi sağlık kurumu devlet bünyesinde faaliyete geçti. Bütün bunlarla birlikte devlet memurluğu fonksiyonu arttı. Yeni alanlar ve yeni görevler devlet memurluğuna açıldı.

Yaşam düzeyi nispeten yükselen işçi sınıfından aileler, çocuklarını küçük yaşta işe göndermek yerine okula göndermeye başladılar. Önceden de işçi çocuklarının bir kısmı devlet okullarında okuma şansına erişiyorlardı. 1950'lerden sonra bu giderek kitlesel bir nitelik kazandı. Zorunlu ilköğretim bunda etkili olduysa da işçi çocukları daha üst dereceli okullarda da kitlesel olarak okumaya başladı. Belirli derecedeki okullardan mezun olmak, burjuva katmanların ayrıcalığı olmaktan çıkmadı. Buna karşın işçi çocukları da bu okullardan daha çok faydalanma şansı buldular. Böylece artan devlet memuru ihtiyacının da burjuva katmanlardan karşılanması zorunluluğu önemli ölçüde ortadan kalktı. İşçi çocukları da çeşitli kademelerde devlet memurluğu görevlerini üstlendi.

Aynı dönem devlet memurları arasındaki süregiden kastaşma açık bir sınıfsal uçuruma dönüştü. Üst tabakalardaki bir kısım yöneticilerin ücretleri, ayrıcalıkları ve devlet görevleri yoluyla zenginleşme olanakları artarken alt kademe memurları her türlü ayrıcalığını yitirdi. Düşük bir ücrete boyun eğmek zorunda kaldı. Yaşam seviyesi ortalama bir işçinin düzeyine indi.

İşçi Sınıfı

"Gelir kaynaklan, sırasıyla ücret, kâr ve toprak rantı olan sırf emek gücü sahipleri, sermaye sahipleri ve toprak sahipleri, başka bir deyişle, ücretli emekçiler, kapitalistler ve toprak sahipleri, kapitalist üretim tarzına dayanan modern toplumun üç büyük sınıfını oluşturur." (Marks, Kapital, C. III, s. 774)

Lenin, sınıfları tanımlarken ayırt edici birkaç özellik sıralar. Bu bakımdan bir sınıfı diğerinden ayıran ya da bir sınıfı oluşturan temel farklılıkları şöyle belirler: "Sınıflar, tarihsel olarak belirlenmiş bir toplumsal üretim sistemi içinde tuttukları yerle, üretim araçlarıyla (çoğu durumda yasalarca saptanmış ve formüle edilmiş) olan ilişkileriyle, emeğin toplumsal örgütlenmesindeki rolleriyle ve bunların sonucu olarak, toplumsal zenginlikten elde ettikleri payın boyutla-

ıyla ve onu elde etmenin tarzıyla birbirlerinden ayrılan büyük insan gruplarıdır. Sınıflar, belirli bir toplumsal ekonomi sistemi içinde tuttukları farklı yerlere bağlı olarak, biri diğerinin emeğine el koyabilen insan gruplandır." (Lenin, Büyük bir Başlangıç, Collected Works, C. 29, s. 411, Aktaran Proleter Doğrultu, s. 18)

"Artı-değer üretimi, kapitalist üretim tarzının mutlak yasasıdır." (Kapitaliste. I, s. 615) Kapitalist üretimin itici gücü, daima yaratılan değer aracılığı ile artı-değer yaratmaktır. (Kapital C. II, s. 140) Artı-değer sermaye, birikiminin nedeni ve kaynağıdır. Artı-değerin kaynağı ise ödenmemiş işgücüdür. İşgücü diğer bütün metallerden farklı olarak üretim nesnesine, kendisinin yeniden üretmesi için gereken değerden daha fazla bir değer aktarır. Bu farklılık için kapitalist herhangi bir ödeme yapmaz. İşçinin bu ödenmemiş işgücüne üretim araçlarına sahiplik eden kapitalist el koyar. Kapitalistin geliri bu artı-değer, bir başka deyişle kârdır. İşgücünün ödenmiş kısmına ise ücret denir. Ücret, işçinin kendini yeniden üretmesi (eforu yenilemesi) için kendisinin ve ailesinin yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kapitalist tarafından işçiye yapılan ödemedir.

İşçiler, özgür emekçilerdir. Bu özgürlük iki anlamdadır. Birincisi, işgücünün kendi metası olarak satacak özgür bir insan olması, ikincisi elinde işgücünden başka satacak bir meta olmaması, işgücünü gerçekleştirecek her şeyden yoksun bulunması.

Kapitalist ise sermaye sahipleridir. Onlar, ellerindeki sermayeyi yatırıma sokarlar ve sonuçta ilk sermayelerinden daha fazla bir sermaye elde ederler. Bu fazlalık işgücü sömürsünden doğar, işçi artı-değer üreten, kapitalist işgücü sömürüsü yoluyla artı-değere el koyandır. Bu artı-değerin doğrudan sanayi üretim yoluyla mı elde edildiği, tüccar ve banka sermayesinde olduğu gibi başka bir kapitalistin artı-değerinden indirim yoluyla mı elde edildiği her iki tarafı da ilgilendirmez. Kapitalist, sermaye, yatırım yapar ve sermaye birikimi elde eder. İşçi işgücünü satar ve ücret alır. Önemli olan bu her ikisinin aynı anda gerçekleşmiş olmasıdır. İşin kendisi bu gerçekliği zerrece etkilemez.

Kapitalizmin ayırt edici özelliği, birincisi ürünün meta ve metanın sermayenin ürünü olması, ikincisi üretiminin dolaysız amacı ve belirleyici dürtüsü olarak artı-değer üretimidir. Ne var ki

sermaye her zaman sanayi sermayesi, emek de üretken emekçi olarak çıkmaz karşımıza. Emek de sermaye gibi bir dizi özgül biçime bürünür.

İki temel yanılığın üzerinde durmak gerekiyor. Bunlardan birincisi, işçinin üretken emekçi olduğunu ileri sürer ve üretken emekçiyi de üretim sürecinde ürüne yeni bir değer katan, artı-ürün yaratan olarak tanımlar. Bu doğru ama eksik bir tanımdır. İşçi, üretken emekçidir. Ama bu üretkenliği ille de artı-ürünle sonuçlanması gerekmez. O, ürüne karşı değil, kapitaliste karşı üretken emekçidir. Örneğin tüccar sermayesi ürüne yeni bir değer katmaz. Tüccarın yanındaki işçi de tüccar sermayesini gerçekleştirmek için harcadığı işgücü ile yeni bir değer yaratmaz. Ama bu işçi tüccar için üretken emekçidir. Çünkü tüccar sermayesini yatırırken herhangi bir kapitalist gibi iki kısma ayırır. Değişmeyen ve değişen sermaye, bina, araç ve gereçlerinin yanı sıra işgücünü satın alır. Sermayesini yatırır, kazanç elde eder. Bu kazancın kaynağı sanayi kapitalistinin sermayesidir. Sanayi kapitalisti, metanın satışının gerçekleşebilmesi için kazancın bir kısmını tüccarla bölüşmek zorundadır. Ama tüccar bu kazancı gerçekleştirmek için sermaye yatırıma ve işgücü sömürsüne ihtiyaç duyar. “Sanayi sermayesine dolaşım maliyetlerini, üretken olmayan giderler olarak görünürler ve köyledirler de. Tüccara ise bunlar, genel kâr oranı belli olan büyüklükleri ile orantılı bir kâr kaynağı gibi görünürler. Bu dolaşım maliyetleri için yapılacak yatırımlar, bu yüzden tüccar, sermayesi için üretken bir yatırımdır ve bu nedenle, tüccar sermayesinin satın aldığı emek de kendisi için aynı şekilde doğrudan doğruya üretken emektir.” (Kapital, C. III, s. 265)

Ticari emek, bir sermayenin tüccar sermayesi olarak iş görmesi, metalarının paraya ve paranın metalara çevrilmesine yardımcı olmak için genellikle gerekli olan emektir... Bu değerleri gerçekleştiren, ama kendisi değeri yaratmayan emektir. (C. III, 262) Önceleri küçük olan, sanayi kapitalistinin bürosu, üretimin genişlemesi ve buna bağlı olarak sanayi sermayesinin dolaşım için gerekli ticari işlemlerin sürekli şekilde çoğalmasıyla büyüdü. Fiyatların hesaplanması, defterlerin tutulması, kasa hesabı, yazışmalar vb. işler bu bürolarda görülürdü. Üretimin ölçeği daha da geliştikçe fabrika binaları giderek bağımsız kurumlar haline geldi. Giderek daha çok sayıda büro işçisi için istihdam zorunluluğu

doğdu. “Bu durum, gerçek büro personeli teşkil eden, ticari ücretli işçileri çalıştırılmalarını gerekli kılar. Ticari işçi doğrudan doğruya artı-değer üretmez. Ama emeğin fiyatı, işgücünün değeriyle belirlenir. Doğrudan doğruya artı-değer yaratmaz, ama karşılığı ödenmeyen emek ölçüsünde artı-değeri gerçekleştirme giderini artırır. Sözcüğün gerçek anlamda ticari işçi, emeği vasıflı emek olarak sınıflandıran ve ortalama emeğin üzerinde sayılan, daha yüksek ücret alan, ücretli işçiler sınıfına girer.” (C. III, s. 262) Halk eğitiminin yaygınlaşması, eğitilmiş insan sayısındaki artış ticari işlerde çalışanların ayrıcalıklarını giderek azalttı. Büro işçileri birçok yerde sanayi işçilerinde daha düşük ücret alan işçiler haline geldi.

Bir örnek daha verelim. Dolaşım maliyetleri, metaların değerine katkıda bulunmaz. “Bunlar, yalnız, değer gerçekleşmesi ya da bir biçimden diğerine çevrilmesi sırasında yapılan harcamalardır.” (Kapital, C. II, s. 137) Ambalaj, tasnif bu gibi işlemlerden bazılarıdır. Üretilen metaların paraya dönüşmesi için kullanılan değerler, ardiyeler, ambarlar bir dizi masrafı gerektirir. Hem bu metaların saklanmasına uygun araç ve gereç, hem de bu korumayı sağlayacak işgücüne ihtiyaç duyar. “Bunlar üretken olmayan harcamalardır.” (C. II, s. 128) “Toplumsal servetin bu üretken olmayan giderleri zorunludur.” (C. II, s. 133) “Dolaşımında işlev yapan işgücünün satın alınması için değişen sermayenin bir kısmının yatırılması gerekir. Bu sermaye yatırım ne ürün ne de değer yaratır.” (C. II, ss. 125) Ürün ve değer yaratmamış olsa bile, bu alanlarda çalışanlar ücretli işçilerdir. Buradaki işçilerin üretici-işçilerden tek farkı işlevleridir. Çünkü her iki kesim de aynı üretim sürecinin zorunlu iki unsurudur. Bu tür işgücü harcamasına neden olan emeğe, biz zorunlu emek diyoruz.

Konunun bir başka yanı üzerinde durmak gerekiyor. Eğitim, sağlık, bilim vb. alanlarda çalışan işçileri tanımlamak da kimi zaman tartışmalara neden olmaktadır. Kapitalizm her şeyi metalaştırır. Dün meta üretimine konu olmayan birçok şey kapitalist tarafından metalaştırılır. Bu bakımdan yalnızca cansız nesnelere değil, insanın kendisi de, bilgi süreci, sağlığı, sanatsal zevki de metalaştırılır. Her biri, kapitalist için sermaye birikiminin nesnelere haline gelir. Marks’ın dediği gibi, bir sosis fabrikası sahibi ile bir özel okul sahibi arasında bir ayrım kalmaz. Çalışan-

lar için de aynı şey söz konusudur. Biri fabrika işçisi, diğeri eğitim işçisi... Öğretmen işgücü metalaşır. Sermayenin bu özgül biçimi herhangi bir işgücü, meta gibi pazarda meta haline dönüşen öğretim kimliğine bürünmüş işgücü satın alır. Öğretmen de herhangi bir işçi gibi özgür emekçidir. Sermayedar sermayesini değişen ve değişmeyen sermaye olarak böler. Bina gibi taşınmaz mallar, sıra vb. araç ve gereçler sermayesinin değişmeyen kısmını, öğretmen-müstahdem vb. görevliler için ayrılan ise değişen kısmını oluşturur. Öğretmenle müstahdem arasındaki tek fark, vasıflı ve vasıfsız işçi arasındaki farktır. Burada üretim sürecindeki ürün cansız nesnelere değil de doğrudan insanın kendisidir. Ama doğrudan insanın kendi bedeni değil bilgisidir. Bilgi metadır. Üretim süreci sonunda bir başkasına (öğrenciye) aktarılır, yenilenir, başkalaşır. Öğretmenin ücreti, herhangi bir işçide olduğu gibi ücretler için gerekli toplumsal emek zamanıdır. Öğretmen, kapitalist patron için üretken emekçidir.

Denetim ve yönetim işi görevlileri yukarıdan aşağıya indikçe işçi sınıfına yaklaşırlar.

Aşağıdan yukarıya çıktıkça işçi sınıfından uzaklaşırlar. Ama bu yakınlık ya da uzaklık onların sınıfsal niteliklerinde bir değişiklik yaratmaz. Onlar, burjuvazi adına kâr oluşumunu denetler ve o kârın bir bölümünü burjuvazi ile paylaşırlar. Alt tabakalara indikçe hem denetleme ve yönetimin bir parçası olan hem de vasıflı iş gören kesimler oluşur. Bunlar ikili bir nitelik taşırlar. Bir yanıyla burjuvazinin aracısındırlar. Diğer yanıyla çıkarları işçi sınıfı ile çakışmaktadır. Her ücretli işçi değildir. "Ücret, emekçinin toplam işgücünün, değişen sermayenin değerinin ve şu halde emeğin fiyatının yeniden üretildiği kısmının maddeleşmesidir." (C III, s. 732) Buna karşın denetim ve yönetim işini kapitalist adına üstlenen, bunun karşılığında yüksek ücret alanlar ücretli olsalar da onlar işçi sınıfının bir parçası sayılmazlar. Onların en üst tabakasında yer alanlar, doğrudan aracılık ettikleri sınıfın mensubu sayılırlar. "Denetim ve yönetim işi, sermaye ile emek arasındaki zıtlıktan, sermayenin emek üzerindeki egemenliğinden doğar." (C. III, s. 339)

Neoliberalizm Dönüştürüyor

1970'lerde kapitalizm derin bir kriz sarmalına yeniden yakalandı. Sermaye yeni bir yönelime girdi. Neoliberal politikalar devreye sokuldu.

İşçi ve emekçilerin haklarının gasp edilmesi, özelleştirmeler ve yeni sermaye ülke ekonomilerinin yağmalanması yoluyla sermaye birikimine yeni olanaklar yaratılmak istendi. 1980'lerde emperyalist ülkelerde muhafazakar hükümetlerin pervasız saldırılarıyla, yeni sömürgelerde askeri-faşist diktatörlüklerle hızlanan bu süreç, SSCB'nin yıkılmasıyla önü alınmaz bir çapulculuğa dönüştü.

Sosyalizmin ve işçi sınıfının mücadeleye elde ettiği kazanımları bir bir elinden sökülüp alındı ve alınmaya devam ediliyor. İşsizlik sigortası vb. sosyal güvenlik hakları yok ediliyor. Eğitim, sağlık, bilim gibi devletçe karşılanması zorunlu hizmetler paralı ve yoksulların yararlanamayacağı olanaklar haline geliyor. Kamu işletmeleri kapitalistlere peşkeş çekiliyor, buna karşın ordu ve polis teknik teçhizat olarak güçleniyor.

Memurlar için de durum dünden farklı kimi yönler içeriyor. Devlet adına çalışan iki tür ücretli var. Birincisi memur, ikincisi işçi. Devlet birincisinden egemenlik için zorunlu bazı görevleri yerine getirmek için ödemedede bulunur. İkincisinde ise amacı gelir elde etmek, sermaye yatırımı yoluyla gelir elde etmektir. Memurların maaşları vergi yoluyla elde edilen gelirlere, işçilerin ücretleri sermayeden ödenir.

Başlangıçta memurluk üst tabakaların yönetim işi olurken, devletin gelişmesi ve büyümesi ile sayısı ve işlevleri arttı. Daha önce de özetlediğimiz gibi, eğitim, sağlık, bilim vb. birçok alan devlet memurluğu alanına girdi, memurların sayısı arttıkça onların toplumsal tabanı da aşağı sınıflara doğru kaydı. Memurluğun ücret bazında herhangi bir ayrıcalığı kalmadı.

Fakat devasa bir devlet memurları ordusu doğdu. İşçi sınıfının kazanımları geliştikçe memurluk görevleri daha da çeşitlendi. "Sosyal devlet", devlet memurları sayısını da artırdı. Memurların alt tabakaları hiçbir ayrıcalığı olmayan, geçimleri için emeğinden başka satacak meta olmayan, köken olarak işçi sınıfı, köylülük ve çeşitli küçük burjuva katmanlardan oluşan emekçi bir katman haline geldi. Bu, emekçileri işçilerden ayıran, onları çalıştıranlar için taşıdıkları anlamdır. Memurlar ayrıcalıklarını yitirmiş, emeklerinden başka satacakları şeyleri olmayan işçi konumuna düşmüşlerdi. Ama harcadıkları emek, sermaye birikimi yaratmıyor ya da sermaye birikiminin gerçekleşmesinin bir yanını oluşturuyordu. Onların da gelirleri herhangi bir

işçi gibi günlük geçimlerini sağlayacak kadar bir gelir olsa da kaynağı sermaye değil, vergi idi. Ürettikleri de değişim değeri değil, burjuva sınıfının yönetim işleri için gerekli kullanım değeridir. Burada iş sürecindeki amaç farklıdır. Amaç farklı olunca amacı gerçekleştirenlerin oynadıkları rol de farklılaşmaktadır. Devlet hastane kurarsa, bina araç ve gereç satın alır. Doktor, hemşire ve müstahdem görevlendirir, onları maaşa bağlar. Devlet bakımından doktorla, herhangi bir araç gereç arasında bir fark yoktur. Her ikisi de masraf kalemidir, her ikisi de gelir kaynağı değildir. Hastanede tedavi karşılıksız yapılır. Amaç kâr değildir. Aynı hastane özelleştirildiğinde durum tamamen değişir. Hastane sahibi sermayedar, doktor ve hemşireler işçi haline gelir. Hasta ise müşteri. Eğitim ve büro memurları için de aynı şey söz konusudur. Özel bir okul öğretmeni, devlet okulu öğretmeninden ayıran, öğretmenin yaptığı iş değil, işin amacıdır. Bu yüzden devlet okulu öğretmeni memur, özel okul öğretmeni işçidir.

Konunun neoliberalizmle bağı şudur. Devlet, eğitimi, bilimi, sağlığı özelleştirerek, onları bir sermaye konusu, kâr konusu haline getirmektedir. Fakat bunu yapamadığı yerde de, daha doğrusu elinde kalanı da kendine sermaye konusu yapmaktadır. Devlet okulları hastaneleri, üniversiteleri, giderek daha çok paralı hale gelmiş, devleti sermayedarlaşmış, devlet çalışanlarının önemli bölümü işçileşmiştir. Bu, hizmetlerden yararlananları da müşteri haline sokmaktadır. Örneğin paralı bir devlet okulu ile özel bir okul arasında amaçta hiçbir farklılık yoktur. Her ikisinin de öğretmeni işgücü sömürü konusu olur ve öğretmen işgücü sömürüsü arttığı oranda sermaye sahiplerine kâr getiren bir işçi durumuna gelir.

Bugünkü durumda sosyal devletin tasfiyesi, sosyal, yararlı kamu hizmetlerinin kâr konusu haline getirilmesi genel eğilimdir. Aynı eğilim çok daha güçlü biçimde emperyalist tekellerin ve işbirlikçi burjuvazinin çıkarları doğrultusunda Türk devletinde de egemen hale gelmiştir.

Bu nedenle sağlık, eğitim, bilim emekçileri eskiden olduğu gibi “memur” statüsünde ele alınmaz. Bunlar yasalar gereği memur sayılsa da yukarıda sayılan nedenlerle işçi konumuna evrilmişlerdir.

Yeri gelmişken zaten işçi olan bir kısım hizmet görevlilerinin 657 sayılı yasaya tabi tutulmaları

onları memur kılmadığını vurgulayalım. Örneğin belediye şoförleri yasal olarak memur, ama gerçekte işçi olan emekçilerdir.

Memurları Hangi Sınıftan Saymak Gerekir?

Sorunu bu biçimde koymak yanlıştır. Memurlar yekpare bir sınıf ya da tabaka değildir. Memurların üst tabakaları, hem gelirleri hem de işlevleri itibarı ile sermaye düzeninin koruyucuları ve sürdürücüleridir. Onlar, burjuva sınıfın bir bölümüdür. Gelirleri yalnızca yüksek maaşlar ya da bir dizi özel olanak değil, aynı zamanda sermaye sahipleri ile girdikleri özel ilişkilerinden elde ettikleridir.

Alt tabaka memurları ise emekçilerdir. Sınıf kökenleri emekçidir. Büyük çoğunluğu, işçi, köylü, ya da şehir küçük burjuva kökenlidir. Fakat onları gerçekte emekçi kılan, iş içindeki rolleridir. Herhangi bir özgür emekçiden farklıdır. Ama onların bir bölümü herhangi bir özgür emekçi gibi artı-değer üretimine katılmazlar. Sermayedarlar için artı-değer üretmezler. Onlar bir yandan işçilerdir, çünkü işgücülerinden başka satacak bir metaları yoktur. Ama diğer yandan işçi değildirlen, çünkü üretim sürecinde herhangi bir artı-değer üretmedikleri gibi, artı-değer üretimini gerçekleştirmesine de katılmazlar. Patronları için üretken emekçi değildirlen. Onlar devletin hizmetlileridir.

Buna karşın dün memur statüsünde olup bugün işçi statüsüne evrilen kesimler vardır. Eğitim, sağlık, bilim vb. alanlarda devlet kâr ve verimliliği esas almaya başlamıştır. Bu nedenle bu alanlarda çalışanlar eskisi gibi ele alınmaz. Devletin bu alanları özelleştirmesi ya da paralı hale getirmesi bu alanlarda çalışanların konularında değişikliğe yol açmıştır. Buralarda çalışanları gerçekte işçi olarak değerlendirmek gerekir. Kuşkusuz bu işçileşme bir sürecin ürünüdür.

Bütün alt kademe memurları emekçi değildir. Örneğin asker, polis, yargıç ve savcılar gibi görevliler emekçi kabul edilemez. Alt tabaka subayları ve polis memurları da köken olarak emekçi halk kesimleridir. Bu yönüyle emekçi olarak görülebilirler. Ama onlar emekçileri ezme karşılığında ücret alırlar ve bu yönüyle emekçilerle çıkarları zıttır.

Memurlar işçidir tanımlaması yanlış olduğu gibi, memurlar küçük burjuvadır tanımlaması da

gerçeği yeterince yansıtmaz. Tekrar edersek memurlar yekpare değildir. Bugünkü düzlemde o da tıpkı toplumda sınıf biçimlenmesinde olduğu gibi bir dizi ana ve ara sınıflara bölünmüştür.

Bugün itibarı ile üst tabaka memurları yalnızca devlet görevlileri değildir. Birçoğu sermaye sahibi hüviyeti taşımaktadır. Şirket (KIT) yönetim kurulları üyeleri başka nasıl tanımlanabilir. Kendisi de tekelci sermayenin unsuru olan ordunun üst düzey görevlileri, tekelci burjuvazinin bir bölümünü temsil eder. Ya da alt tabakalardaki eğitimci, sağlığın paralı hale gelmesi ile bu alanlarda görevli olanların memurluğu ve işçiliği arasındaki ayrım silikleşmiştir. Üst düzey memurların çıkarları burjuva düzenle doğrudan örtüşmekle beraber alt düzey memurların çıkarları doğrudan işçi sınıfının çıkarlarıyla örtüşmektedir. Sosyalist bir düzen, alt tabaka memurlarının da özlemidir. Çünkü yaptıkları işler, büyük çoğunlukla sosyalizmde de varlığını koruyacak toplumsal yararlı işlerdir.

Kamu Emekçisi Tanımı Neden Yanlıştır?

İki nedenle, birincisi, kamu emekçileri tanımı kamuda çalışanlar arasında herhangi bir tabaka ayrımı koymaz. Örneğin bu tanıma göre kamu görevi yapanlar kamu emekçisidir. Bu durumda üst düzey devlet görevlilerini de, asker ve polis ve her türlü adliye görevlisini de kamu emekçisi saymak gerekir. Bir hakim ile bir odacı hangi bakımdan ayrılaştırılabilir! Yaşam biçimleri, düzeyleri ve buna bağlı olarak çıkarları itibarıyla hiçbir bakımdan uzlaşmaz. Ya da bir polis memuru nasıl olur da emekçi statüsü içinde değerlendirilebilir! Kamu emekçisi tanımı üst ve alt düzey memurları aynı kefeye koyarak onlar arasında çıkar birliği sağlamaya hizmet eder. Gerçekte hızla ayrışma ve çıkar çatışmaları derinleşen ve tabakalar arasında uzlaşmanın ifadesi olan kamu emekçisi tanımı reformcu, liberal bir kavramdır. İkincisi, kamu emekçisi tanımı emekçi memur ve işçi arasındaki ayrımı karartıyor. Zira devlet işçileri ve memurlar olmak üzere iki farklı statü bulunuyor. Bu ayrımı karartmak, işçi sınıfının ayırdedici niteliklerini ve görevlerini karartmak anlamını taşıyor.

Emekçi memur, bugünkü düzlemde emekçi ayrışmasını en iyi biçimde tanımlıyor. Bu tanımla hem memur kavramı korunuyor, hem de onun yeni niteliği ekleniyor. Bir yanıyla devlet görevlisi olması bir yanıyla da böyle olması hiçbir

ayrıcalık yaratmamakta. Bu tanım, üst ve alt tabaka memurlar arasındaki ayrımı netleştirdiği gibi, alt tabaka memurlar arasında da emekçi niteliği taşımayanlara emekçi niteliği taşıyanlar arasındaki sınırı netleştiriyor. Oadaki bu baskın emekçi nitelik, çıkarlarının işçi sınıfı ile ortaklaştırdığını, onun yanında onunla beraber mücadele etilmesini güdüleyen bir hal alıyor.

657 sayılı yasa kapsamında olanlar tek bir tanımla nitelendirilemez. Gerçekte birçok çalışan, memurlukla hiçbir ilgileri olmamalarına karşın 657 sayılı yasa kapsamına alınmıştır. Emekçi memur kavramı bu kargaşalığın yarattığı kafa karışıklığına da çözüm getirmektedir.

Keza memur statüsünde olup, aslında işçileşmiş sağlık, eğitim, bilim emekçileri ile vergi vb. memurların gelir ve yaşama düzeyleri arasında bir fark olmadığı, genel olarak “işçi-memur” kargaşalığını gidermek bakımından da emekçi memur kavramı gereklidir.

Bazı Yanılgılar Üzerine

Burada bir başka tartışma, geçerken, çok kısa olarak değinmek gerekiyor. Memur sendikaları sınıf sendikaları ilkelerine göre mi örgütlenmeli tartışması yapılıyor. Burjuva toplumda iki tür sendika türetilmiştir. Birincisi patron kuruluşlarının yan yana geldiği, ikincisi işçilerin oluşturduğu sendikalar. Memurların sınıfsal konumunu nasıl nitelendirirseniz nitelendirin, iki seçenekle karşı karşıya kalırsınız. Memurlar ya işçi sendikalarını kendilerine rehber alacaklar ya da patron sendikalarını.

İşçi sınıfıyla çıkarları her gün biraz daha fazla örtüşen emekçi memurların, sınıf sendikacılığı ilkeleri doğrultusunda örgütlenmelerinden başka yolu yoktur. Küçük burjuva sendikal örgütlenme diye başlı başına bir kategori bulunmaz. Her türlü küçük burjuva sendikal anlayış burjuva sendikal anlayışın yansımalarından başka bir şey değildir.

Başka bir yanlış tartışma da öğretmenlerin konumuna ilişkin sürmektedir. Bazıları öğretmenleri aydın olma özelliklerine dayanarak küçük burjuva olarak nitelendirmektedir. Bu kesinlikle yanlıştır. Birincisi, aydın olmak her durumda küçük burjuva olmayı gerektirmez. Aydınların üretim karşısında konumları genellikle küçük burjuvadır, çünkü onlar hem emekçi hem de sermayedardırlar. Kendi emekleriyle geçinirler.

Onların sermayesi, bilim ve eğitim yoluyla kazandıkları yetenekleridir. Emek harcayarak bu yeteneklerini ürüne dönüştürürler ve bunların satışından gelir elde ederler. (Burada aydın tartışmasına başlı başına girmeyeceğiz. Örneğin öğrencileri tartışmanın dışında bırakıyoruz.) Ama yine de bu aydınların sınıfsal konumunu belirleyen asıl etmen ideolojik duruşlarıdır. Hangi sınıfın yanında yer alırlarsa o sınıftan sayılırlar. Ne var ki bu tanımlar bağımsız aydınlar ve öğrenciler için geçerlidir. Eğer aydınlar üretim sürecinin doğrudan içindelerse, durdukları yan onların sınıfsal niteliklerini belirler. Üst denetim ve yönetim alanında çalışıyorlarsa, burjuva, iş- güçlerini herhangi bir işçi gibi satışa sunmuşlarsa işçi, ya da alt kademe yönetici olarak bir yandan denetmen, bir yandan emekçi iseler işçi sınıfına dahil olan, ama burjuvazi adına işleri denetleyen konumda olurlar.

Öğretmenleri ele alırken bu ayrımlar dikkate alınmalıdır. Öğretmenin sınıfsal konumunu belirleyen, onun aydın niteliği değil üretim içindeki konumudur. Çünkü kendi başına değil, devlet adına bilgi aktarıcısı olarak görev almakla, memurluk yapmakta ve bu hizmeti karşılığında maaş almaktadır. Onu belirleyen bu işlevidir ya da özel bir okulda çalışıyorsa patronuna para kazandıran bir işçidir. Bu alanda da onu belirleyen budur. Aydın olması ona ayırteci bir özellik, sınıf gerçekliğini tanımada, bilinçlenmesinde de farklı bir özellik katar hepsi bu. Aydın tabakasının içinde sayılmak onun sınıfsal niteliğini belirlemez, ama etkiler.

Yeri gelmişken tekrar etmekte fayda var; devlet okulları esasen paralı hale geldiği, ya da devletin baskın eğilimi bu olduğu için, eğitim emekçisi işçi sınıfının bir bölümü olarak ele alınmalıdır.

Bir başka yanılığa daha vurgu yapmak gerekir. Memurların bir kısmının işçileşmesi, bir kısım memurun zaten işçiyken memur statüsüne alınması, memur statüsündeki alt tabaka memurların işgücünden başka satacak bir şeyi olmayan bir emekçi konumunda olması nedeniyle işçi-memur sendikalarının ayrı konfederasyonlarda değil de aynı konfederasyonlarda birleşmesi hem konunun bilimsel analizi gereği hem de sınıf mücadelesinin ihtiyaçları gereği elzemdir.

Aynı şey iş yasası için de geçerlidir. 657 sayılı yasa işçi-memur ayrımını derinleştirmekte, işçilerle memurlar arasında sahte bir ayrılık yaratmaktadır. Bir kısım kol işçileri dahi memur sta-

tüsünde ele alınmaktadır. İster işçi, ister emekçi memur olsun, çalışma yaşamında benzer sorunlarla karşı karşıyadır. Bu nedenle ortak çalışanlar yasası çıkarılmalı, işçi ve emekçi memur aynı statüde ve aynı yasalara tabi olması sağlanmalıdır. Bu emekçi memurlarla birleşmiş işçi sınıfı mücadelesini daha ileri mevzilere taşıyacaktır.

Sosyalizm Ve Memurların Geleceği

Kapitalist devletin yıkıntıları üzerinde yeni bir devlet, sosyalist devlet kurulur. Sömürücü sınıflara ve kalıntılara karşı diktatörlük, işçi ve emekçilere en geniş demokrasi anlamına gelen proletarya diktatörlüğü, sosyalist devletin temel niteliğini belirler. Devlet, varlığını yeni biçimde de olsa sürdürür. Bu nedenle memurluk da devam eder. Fakat nitelik değişir.

Sosyalist devletin inşasıyla bürokrasi, aniden ve tamamen ortadan kalkmaz. Lenin'in deyişiyle "Bürokrasiyi her yerde ve tamamen ortadan kaldırmak söz konusu olmaz, bu bir ütopyadır. Fakat askeri bürokratik mekanizmayı derhal parçalamak ve derhal, yavaş yavaş her türlü bürokrasiyi gereksiz hale getiren ve ortadan kaldıran yeni bir mekanizmanın inşasına başlamak ütopya değildir." (Lenin, Seçme Eserler, s. 58)

Sosyalizmde devlet yönetiminin fonksiyonları basitleşir. Gereksiz bürokratik işlem ve kırtasiyecilik ortadan kaldırılır. Devlet görevlileri arasında kuyrukçuluğa son verir. Memur özel bir kategori olmaktan çıkar. İşçi, memur, subay herhangi biri devletin (proletarya devletin) eşit düzeyde görevlileri haline gelir. Aralarındaki tek fark yaptıkları işler.

En üstten en alta kadar memurlar arasında her türlü ayrıcalık son bulur.

Bütün memurlar ortalama bir "işçi ücreti" alır.

"Tüm yurttaşlar burada '(sosyalist devlet) silahlı işçilerden oluşan devletin ücretli görevleri durumuna dönüşür. Tüm yurttaşlar, bütün halkı kucaklayan bir devlet 'sendikası'nın görevlileri, işçileri olurlar. Gerekli olan yalnızca, hepsinin aynı biçimde çalışmak zorunda olması, paylarına düşen çalışmayı yapmaları ve eşit ücret almalarıdır." (Lenin, Seçme Eserler, 107)

Memurların birçok kademesinde görev yapanlar, seçimle ve belirli bir süre için görevlendirilirler. Bunlar yeni bir seçim dönemi gelmeden

halkın istemine uygun olarak gerekirse geri çekilebilirler.

Emekçi memurların kapitalizm içindeki konumları dikkate alındığında sosyalist bir devletin onların da özlemi olduğu anlaşılır. Sosyalizm, işçilerin olduğu kadar emekçi memurların da düzenidir. Emekçi olmayan memurlar ise sosyalizm düşmanıdır. Çünkü onların kaybedecekleri yüksek maaşları, ayrıcalıkları ve makamları vardır. Polis, subay, savcı ve hakim gibi görev yapan alt kademe memurlar da kendilerini bur-

juva düzenine bağladıklarından sosyalizme düşman kesilirler. Onların görevi, gerici burjuva düzeni korumak ve kollamaktır. Çıkarları burjuva düzenle özdeştir. Devrimci mücadelenin belirli aşamalarında devletin bu kuramlarında da devrim lehine parçalanmalar baş gösterir. Bu parçalanma, görevlerini reddetmeleri üzerine gerçekleşir. Emekçi memurlar ve devrimciler bu parçalanmanın gerçekleşmesi için özel bir çaba göstermelidir.

Nasyonal Sol'un Kuvva-i Milliye Ruhu

TAŞLAR yerine oturuyor. Türk Solu adlı derginin yayımlanması, bu açıdan yararlı bir gelişmedir. Şimdi ayrışmalar, bloklaşmalar, kümelermeler daha saydam bir eksene kavuşmuştur. Artık Türk emekçisi 'Milliyetçi Sol' ile 'Sosyallistler' arasındaki temel farkı ve hatta zıtlığı daha iyi görmek, Kürt emekçisi ise 'Türk Solu' genellemesinin içine komünistleri de karıştırma zaafını terketmek için bir nedenle daha tanışmış oluyorlar.

Türk Solu'nun afişlerinde Deniz Gezmiş'in fotoğrafı var. Deniz Gezmiş'i asanların elinde de Türk bayrakları vardı, hatırlıyoruz. Halkçı savcılarını, bağımsızlıkçı anayasa yazarlarını, laik mahkeme başkanlarını, cumhuriyetçi parlamenterlerini, inkılapçı genelkurmay başkanlarını, altı okçu basın mensuplarını ve milliyetçi, devletçi darağaçlarını unutmuş değiliz.

Türk Solu'nun kapağında Deniz'in fotoğrafı var, ama iç sayfalarındaki Öcalan fotoğrafları politik renk bakımından daha açıklayıcıdır. Öcalan ve Kürt Devrimi düşmanlığı, Deniz Gezmiş ve '68 imgesiyle kamufle edilmiş oluyor. Türk Solu, Deniz Gezmiş'in asılmış olmasından "rahatsızlık duyduğunu" hissettirmeye çalışıyor; ama Öcalan'ın derhal idam edilmesini talep ediyor. 'Türk Solu' küstahdır. Kemalist askeri bürokrasisinin düzeysiz yayın organlarından biri olarak Türkiye devrimcisi ile Kürt yurtseverini düşman gösterme, Kürt ve Türk halklarının yazgı birliğini gizleme çabasını en büyük işi belle-

miştir. Bu yolda TÜSİAD'la da, tekelci medyayla da kapışmaktan geri durmayacaktır. Oysa Deniz Gezmiş ile Abdullah Öcalan'ı karşı karşıya getirip iki yüzlülüğün mevzisinden Öcalan'ın ve Kürt halkının taleplerine kin kusmak, Deniz Gezmiş'e ve bütün devrimci mücadeleye küfretmek demektir. Devrimcilere küfür ile karşıdevrimcilik, Türk Solu dergisinin yayın politikasının temeli olarak belirlenmiş gözüküyor. Bu dergi çevresi, orta burjuvazinin çıkarlarına denk düşen bir yaklaşımla, fakat öte yandan militer bürokrasinin söylemini benimseyerek Nasyonal Sol'un suç merkezleri arasına katılmış bulunuyor.

Onların ismindeki ve afişindeki sol maskeyi düşürmek de bizim görevimiz oluyor.

Hep öyle olmadı mı? Kemalistler ne zaman yeni bir atak yapmak istedilerse, her defasında devrimci geleneği yağmalayarak yol almaya çalıştılar: İkinci emperyalist paylaşım savaşında Nazi Almanyası'na yardım ve yataklık eden Atatürk CHP'si, 1960'larda 'ortanın solu'nu telaffuz etmeye başladığında, TİP'in estirdiği rüzgarların etkisinde kalmıştı. SHP, 1990'larda Kürt partileriyle ittifak yapmaya yöneldiğinde, yine devrimci bir kitle rüzgarının baskısı altındaydı. Şimdi Kürt hareketi yenildiğine ve sınıf savaşımının temposu biraz geride durduğuna göre, Kemalist blokun gerçek kimliğine en yakın noktada durduklarını düşünebiliriz. Atatürkçü partileri, yayınları, aydınları anlamak ve kemalist

ideolojinin siyasette cisimleşmiş kişiliğiyle tanımak için şu birkaç ay içindeki kıpırdamaları, arayışları, oluşumları izlemekten daha verimli bir araştırma olamaz. Kemalizm gerçeğini bu derecede sarıh ve belirgin resmeden başka bir konjonktür, doğrusu zor bulunur.

Bu arada, yalnız dünya değil, Türkiye de çok değişti. Ve bu değişim, öncelikle devrimci bilincin arınmış, durulaşmış olmasında ifade buluyor. Kürt Devrimi'nin de büyük katkısıyla bir bellek ortaya çıkartabildi sosyalistler. Artık, Deniz Gezmişler kadar yoksul ve yoksun koşullarda yaşamıyor gençliğimiz. Artık Deniz'in THKO'yu kurmadan önce eline aldığı Türk Solu dergisiyle çekilmiş fotoğrafın politik bir değeri bulunmuyor. O tarihte başka 'sol' dergi de pek yoktu zaten. Şimdi Deniz'in THKO kimliği, darağacında çizilmiş resmi, Filistin fotoğrafı, politikadır. Türk Solu dergisiyle okur ve yazar olarak ilgilenen Gezmişler, Çayanlar, Kaypak-kayalar, ancak bu tür odaklarla kopuştuktan sonra '71 devrimci çıkışının önderliğine erişebildiler. Yani siyaset, 'zaman aşımı'nı aştığı zaman siyaset olabiliyor; yeni Türk Solu dergisi, kendini gayri siyasi bir kompozisyonla afişe etmiştir. Devrimcilik, sınıfsal bir tercihtir. Türkiyeli işçi ile Kürdistanlı emekçinin özgürlüğü ve mutluluğunu, Türk Devleti'nin silahlı bürokrasisinde görmenin adı gericiliktir.

Öyleyse kemalizmin —ve aynı anlama gelmek üzere nasyonal solun- gerçek kompozisyonu nedir? Türk Solu, Aydınlık, Cumhuriyet, gibi gazeteler ile MHP, İP, CHP, BBP gibi partiler hangi paydalarda buluşuyorsa, kompozisyon oralarda netleşiyor. Bu kompozisyonun en yalın, en canlı fotoğrafını televizyon tartışmalarındaki oturma ve konuşma düzeninde görüyoruz. İşçi Partisi'nin önde gelen yöneticileriyle MHP temsilcileri ne de güzel anlaşıyorlar; Atilla İlhan ve İlhan Selçukgiller ile Türkeş'in çocukları nasıl da yaklaşıyorlar birbirlerine! Ortaya çıkan Kuvva-i Milliye ruhu, şovenizmin ve militarizmin bedeninde hayat buluyor. 1921 tarihinde Takvim gazetesine "Türk'ün süngüsünün görüldüğü yerde Kürt sorunu yoktur" diye yazan kafa da bu gövdenin omuzları arasında duruyordu. Demek oluyor ki, kemalizmin nasyonal tarafı, 'Kürt Sorunu'yla karakterizedir.

Kürt Devrimi, kemalist solun ideolojik aşağılanma duygusu yaşadığı ve komplekse girdiği alanı tarif ediyor. Kemalist Sol, Kürt Devri-

mi'ne düşmanlığı yaygınlaştırmak, Türk emekçisinin zihnini bulandırıp yüreğini karartmak için Deniz'le dost görünmekle de yetinmez; TÜSİAD'a, holding medyasına "düşman" pozlarına bile girer. Türk Solu'nun 6. sayısında Erkin Yurdakul imzalı ve Kapak Köşe başlıklı yazıya bakın: "TÜSİAD bugün kuyruğuna işçi sendikalarını takabiliyorsa, bunu elbette 12 Eylül'e borçlu. İşverenler, 12 Eylül'de bunu rüyalarında görebilirler miydi acaba? Diğer yandan TÜSİAD gençlikten bahsediyor. 12 Eylül'de gençler idam edilirken ve işkence görürken neredeydi TÜSİAD? TÜSİAD idamı ancak Apo'yu kurtaracakken hatırlıyor." Bu hissiyat derecesi yüksek yazının başlığı, "TÜSİAD-PKK-ŞERİATÇI İTTİFAKI"... Zaten lümpen Çölaşan'dan şarlatan Perinçek'e, yüzbaşı İlhan'dan cephe katibi Atilla'ya, Mümtaz Hoca'dan Fethi Bey'e kadar bütün nasyonal solcuların retoriğinde bu kalıbın yeri büyüktür. Kalıp, aynı zamanda "biz orducuyuz" anlamına geliyor. Orducu oldukları için 28 Şubat'ın çizdiği yolun laik yolcularıdır ve elbette şeriata geçit vermezler. TÜSİAD karşıtlığı, aynı zamanda, işçi sınıfı ve emekçi milyonları tavlama, emekten yana bir görüntüyle gericiliği kamufle etmek için oldukça işlevseldir. Asıl mesele PKK'yedir. Zira "vatanın bölünmez bütünlüğü" bu adın geçtiği yerde tehlikeye girmektedir. Korkuları şu cümlede: TÜSİAD, idamı ancak Apo'yu kurtaracakken hatırlıyor; 12 Eylül'de gençler idam edilirken neredeydi? Oysa nasyonal solcuların yaptığı daha büyük bir küstahlıktır; Deniz'in idamını, Apo'nun asılmasına gerekçe yapmak için bile kullanabilecek kadar gözü dönük hale gelmişlerdir. TÜSİAD'ın sınıf sevgileri ve sınıf bilinci, Öcalan'ın asılması durumunda ortaya çıkabilecek manzara-i umumiyeği göze almayacak kadar gelişkindir. Oysa Kuvva-i Milliye solcuları devlet arpalıklarında semirmiş bir avuç daha görgüsüz zenginlerin ağzına uygun kelimeler çıkartıyor. Elbette aynı sınıfın iktidar egemenliğinde birleşiyorlar: TÜSİAD'çıların tavrı sermaye tekellerinin, kemalist solun tavrı ise MGK iktidarının çıkarlarına vurgu yapıyor. Ama aralarındaki vurgu farkı, nihayetinde MGK iktidarı ile sermaye tekelleri arasındaki ayrılık gayrılık kadardır. Demek oluyor ki, nasyonal solcular ile tekeli sermayenin birlikleri arasındaki sorun, nihayetinde aile içi bir sorundur.

Nasyonal solcular doğru söylüyor; TÜSİAD, kuyruğuna işçi sendikalarını 12 Eylül'ün yardı-

mıyla takabilmiştir. Fakat yalnız bu kadar mı? Kirli savaşı unutmayalım; 28 Şubat türü konseptleri unutmayalım. TÜSİAD'ın, sendikal bürokrasinin, 'silahsız kuvvetler'in hep birlikte MGK'nın kuyruğuna bağlanmasına ne demeli? Ve şimdi Türk Solu'nun ve İşçi Partisi'nin şalvardan şırtık, itten yırtık, kraldan kralcı olmasını nasıl açıklayacağız? Bugün Türk Solu ve Aydınlık grubu, hangi olayların katkısından dolayı MHP'nin ve sömürgeci MGK kliğinin kuyruğuna takılmış oluyor?

Sonra nasyonal solcular, işçi sınıfının çıkarını sermaye tekellerinin çıkarının üstünde mi görüyorlarmış? Kendilerine sorarsanız öyledir; oysa kanıtlar başka yönü işaret ediyor. Nasyonal solcuların işçi teorisyeni, Bayram Meral'in danışmanı, Aydınlık'ın yazarı ve de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın koçu Yıldırım Koç, bakın ne yazmış: "Ulusal kurtuluş savaşının başarıyla sonuçlanmasının ardından Şeyh Sait Ayaklanması sonrasında çıkarılan Takrir-i Sükun Yasası'nın verdiği yetkiler kullanılarak sendikaların faaliyetlerinin engellenmesinin gerisinde acaba Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda bu sendikaların izlediği tavrın da etkisi var mıydı? Bugünün sorunları bana bu sorunun mutlaka sorulması gerektiğini söylüyor." (Aydınlık, 13 Ocak 2002,).

Milliyetçilik, daha doğrusu nasyonalist kafa, işte böyle zehirlidir. Yıldırım gibi koçlar, sendikal bürokrasiyi üretme ve icra etme merkezlerinde 'işçi haklarını savunuyor' gözükmektedir; ama gerçekte işçi bilincini, ulusal sömürgeciliğin ihtiyaçlarına bağlama gayretin- dedirler. Nasyonal Sol, bu kadar utanmazdır. Ulusal duygu ve bilincin sınıfsal duygu ve bilince bağlanması gerektiğini, devrimciliğin bu olduğunu çok iyi bilirler. Ama karşı devrimcidirler, sol gösterip sağ vurmak için yaratılmışlardır. Onlardan proleter görüş açısı bekleyemeyiz. Yıldırım Koç, öteden beri, Cumhuriyet tarihinin en önemli olaylarını ulus-devletin bakış açısından yorumlayan yazılar yazmaktadır. Fakat son zamanlarda meydanı öylesine boş bulmuştur ki, işçi tarihini de askeri bürokrasinin kafasından ve üstelik sendikacı sıfatıyla çarpıtılabilmektedir. Demek ki, TÜSİAD ya da nasyonal sol, farklı konular ve görüşler, aynı sınıfsal yönleme ve ahlaka bağlanıyor.

Peki Yıldırım Koç bu derecede pervasız olma cüretini nereden buluyor? Elbette Attila İlhan ve

Yalçın Küçük gibi 'cahil dahiler'den buluyor. Yalçın Küçük'ün yeni Türk-islam sentezini değerlendirme için önce dikkate almak, sonra da ayrıca zaman ayırmak gerek. Fakat Attila İlhan, Yıldırım Koç gibi koçları taammüden ajite ettiği için şu alıntının yeridir: "Yıldırım Koç geçenlerde Ulusal TV'de son derece önemli şeyler söyledi. Mesela dedi ki: 'Bugün işçi sınıfının sınıf çıkarları ile ulusal çıkarları tam bir uyum halindedir. Büyük sermaye ise işbirlikçi olduğundan ulusal çıkarlar ile çelişiyor.' (...) O halde üretim düzeyinde denklem basit, sorumluluk ağır: Ulusal işçi sınıfı+ Ulusal İşveren=Kuva-yı Milliye". (Cumhuriyet, 7 Ocak 2002)

Bu dahi sıfatlı cahil, o kadar cahildir ki, işçi sınıfını bile 'ulusallaştırabiliyor. İlhan gibi nasyonalistlerin amacı bu kadar da değildir; onlar işçi sınıfını şoven taburlar halinde Silahlı Kuvvetler'in direktifine bağlamak istiyor. Bu durumda sendikacı Yıldırım ile şair Attila'nın buldukları kesimde neye koçbaşı olduklarını anlamamız kolaylaşıyor. Kürt Devrimi'ni boğmakta birleşen sistem içi kuvvetler, yeni konjunktürde Kürt Sorunu'nu çözme biçiminde tekrar ayrışıyorlar. Bu çatıllanma, öte yandan makro politikanın bir başka ögesi AB meselesinde gündemleşiyor. TÜSİAD sermayesi ve politik-ideolojik açıdan 'ikinci cumhuriyet'çi olarak bilinen kesim, Kürdistan'ı önce pazar olarak görüyor ve 'istikrar' için sorunun 'çözümü' olması gerektiğini talep ediyor. Ulusal sermayenin geniş bir kesimi ile sivil ve askeri bürokrasinin ağırlığı ise, soruna 'vatan, millet, sakarya, adapazarı, beypazarı, bitpazarı' kalıbıyla bakıyor. Bu kesimin statükolarının sarsılması halinde ortaya çıkacak tablodan ürküntü duyduğu, şimdiki çıkar ilişkilerinin ve rant kaynaklarının bozulmasına razı olmadığı açıktır. Ortaya çıkan saflaşma, bu bakımdan, halkın talep ve ihtiyaçları değil, bu çıkar çevrelerinin talep ve ihtiyaçlarına göredir. Hiçbirinin konseptinde Kürt ve Türk emekçilerinin "müreffeh, demokratik, huzurlu" dünyası yoktur. Bunlar, seçim broşürlerinde olacak şeylerdir.

Gün, İlhan Selçuk ile Devlet Bahçeli'nin, Rıdvan Budak ile Mehmet Gül'ün, Doğu Perinçek ile Nusret Demiral'in, Attila İlhan ile Emin Çölaşan'ın kardeşlik günüdür. Gün, her gün 23 Nisan, her gün 10 Kasım, her gün 19 Mayıs günüdür. Nasyonal solculuk, şimdi MHP'nin ideolojik tayınından beslenen İP cambazlarının

şoven histeriklerle sergilediği ilkel bir dans olarak ‘gün’ün anlam ve önemini renklendiriyor. Bu koşullarda Aydınlik gazetesinin ülkücü mafya şeflerinden Kürşat Yılmaz’ın ilanlarını yayınlamasına, Cumhuriyet gazetesinin Bahçeli’den kredi alıp kültür sayfasını İş Bankası’na tahsis etmesine,

Ortadoğu gazetesinin Doğu Perinçek’i övmesine, Türk Solu dergisinin DGM artığı savcılara köşe yazısı yazdırmasına, Attila İlhan’ın Kürt Dili’ni aşığılamasına şaşmamak gerekiyor. Faşizm de dahil, bütün gerici düşüncelerin beslediği başat kaynaklar, daima milliyetçilik ile lümpen popülizm olagelmıştır ve bizim nasyonal solcularımızı şimdi bu saikler fişeklemektedir.

Örnekler, şaşırtıcı olmaktan çok, aydınlatıcıdır. İlhan Selçuk, penceresinde CHP’ye akıl verirdi eskiden. Şimdi MHP’ye de veriyor. Diyor ki, “

(...) Bu kapsamda MHP’ye düşen büyük bir görev var; parti, soğuk savaşı geride bırakan dünyada, geçerli yeni koşulların ayırdına varmalıdır; Anadolu halkının sağduyusuna koşut bir yola girilmelidir; Atatürk’ün ‘ulusalcılık’ potasında insanlarımızın kaynaşması gerek.” (Cumhuriyet, 18 Haziran 2002)

Doğu Perinçek’in MHP’ye akıl vermesi gerekmiyor; zira hükümet ortağı MHP’nin muhalefette bıraktığı boşluğu İP doldurmaktadır. Perinçek efendi, en cazgır MHP’liden daha cazgırdır. Aydınlik’ın 13 Ocak 2002 tarihli nüshasında “Bugünkü koşullarda ülkemiz için Sivas ne ise, Kuzey Irak da odur. Kuzey Irak’a müdahale, Sivas’a müdahaledir”. Görüldüğü gibi, Doğu Perinçek, kendi kendine film olmuş, kendini askeri stratejisyen olarak atadığı sanal bir dünyada komutan olmaya soyunmuş ve o andan itibaren artık bir partinin başkamı olarak değil, ‘Anafartaların komutam’ gibi davranmaya, çeşit çeşit terip yapmaya başlamıştır. Devlet içinde adam yerine koyup takan var mıdır yok mudur, orası bizi ilgilendirmez, fakat Perinçekgillerin yeni siyasal rantı, cuntacı bir ordu şakşakçılığıdır. Antiemperyalist değildirlere, anti ABD’ci bir söyleme sahiptirler; zira Rus ve Çin gibi emperyalist kuvvetlerin mandası olmaya razıdırlar. Mafyaya ve kontrgerillaya karşı değildirlere, anti-susurlukçudurlar ve kontrgerillayı ‘Çiller Özel Örgütü’ diyerek devletten, JITEM’den kopartmak için özel gayret sarfederler. Diğer yandan mafya sermayesi ağalarından Kürşat Yılmaz’ın milliyetçiliğini övmekte hiç bir sa-

kınca görmezler. Zaten MHP ve faşist mafya sermayesi de bunlara gerekli alakayı, şefkati göstermekten gocunmuyor. Bakın, ne yazmışlar: “Eğer İlhan Selçuk’la Perinçek’i tartmaya kalkarsak, bana göre, Perinçek İlhan Selçuk’a kıyasla daha milli ve daha Kuvayı Milliye ruhuna yatkın bir insan.” (MHP milletvekili Abdullah Çay, aktaran Aksiyon, 9 Mart 2002)

Demek ki, her hareket karşılığını buluyor; Selçuk’un ve Perinçek’in MHP’ye ilgisi MHP zararında değer buluyor, hatta derecelendiriliyor. Onların bu gözüpek gericiliği, Cumhuriyet’in ilk yıllarında Sovyetler Birliği etkeni nedeniyle örtüktü. Oysa ‘Cumhuriyet’in kuruluş dönemi sorunları’ olarak öne çıkan iki olgu, Türkiye’nin siyasal tarihi boyunca varlığını koruyageldi. Resmi ağızlarda ve belgelerde ‘irtica’ ve ‘bölücülük’ şeklinde ifade edilen o iki temel sorun, kemalist siyasetin militer fonksiyonları olarak hep günceldi. Bu fonksiyonlar, Türkiye Cumhuriyeti’nin adeta süreklileşmiş bir kuruluş dönemi fobisi yaşamasına yol açtığı kadar; hem kemalist ideolojinin siyasal karşılıklarının/denkliklerinin şekillendirmede, hem de devlet siyasetinin stratejik konseptlerini oluşturmada tayin edici oldu. 28 Şubat’ı bu bakımdan kurucu ilkelere yeniden düzenlenmesi olarak da anımsıyoruz.

80 yıllık tarih, elbette düz bir çizginin üzerinde sıralanmış olay ve olguların ardışık toplamı olarak yaşanmadı. Özellikle çok partili süreci hazırlayan ve icra eden uluslararası sistemin zorladığı devlet tablosuna baktığımızda, siyasal açıdan parçalana parçalana bugüne gelen Kemalist kuvvetler kümesinin serüvenini daha net görebiliyoruz: Önce Nazi Almanyası, sonra McCarty ABD’sinin (ki, o ABD’nin askeri stratejistleri arasında Kızıl Ordu’dan kaçmış Nazi generalleri ve subayları da vardır) örgütlediği Türk militarizmi, NATO’nun parçası olduğunda, Sovyetler Birliği’nin tam karşısında pozisyon almıştı. Emperyalizmin ‘yeşil kuşak’ projesinin Türkiye’deki yansıması, Türk-İslam senteziydi. Türk şovenizminin sosyolog babasının veciz ifadeleriyle, yüzde doksan dokuzu Müslüman olan bu halk, Türk milletinden, İslam ümmetinden, Garp medeniyetinden idi ve elhamdülillah komünizme karşıydı. Öyle ki, kavlu beladan beri ve de kıyamete kadar karşıydı! Bu karşı olma durumunun karşılığı, siyasal hüviyetini, çarpıcı bir şekilde 12 Eylül Cuntası’nda

buldu. Hemen ardından gelişen Kürt Ulusal Savaşı, antikomünizm ekseninde şekillenmiş o reaksiyoner gericiğin Türk şovenizmine doğru belirginleşmesine yol açtı. Baş bayiliğini MHP'nin yaptığı ırkçı hareketin argümanları, askeri ve sivil bürokrasi içerisinde egemenlik kurduğu gibi, devletin sürekliliğini sağlama ehliyetine sahip olan birimlerin de 'ulusal siyaset'i olarak şekillendi. O andan itibaren pek çok temel politika, Kürt Devrimi'ne göre yön alıyordu. Bu şekillenme, parlamentoya ve parlamento dışı partilere de doğrudan uzandı. Hareket, sistemin kuvvetlerini parçalayarak kendi yürüngesinde ya da karşısında konumlandırıyor, düzen partilerini ve aydınlarını ayrıştırıyordu. Kürt Devrimi'nin yükseliş aşamalarında MHP ile İP ve hatta CHP arasında söylem farkı kadar, taktik politika ayrılığı da mevcuttu. Aydınlar grubu sosyal şoven bir orta yol tutturdu; Kürt hareketine karşı dikkatliydi. MHP (ve Ortadoğu gazetesi), şovenizmin birinci adresi olarak gerçek anlamda bir devlet partisiydi. Attila İlhan, Uğur Mumcu, İlhan Selçuk gibi aydınlar, CHP çizgisinin ajit-propçuları olarak 'üstü kaval, altı Şişhane ve kasıklarımından aşağı Kasımpaşa makamı'ndaydılar; Yalçın Küçük'te ifadesini bulan daha özgün bir kişilik, İsmail Beşikçi ile Haluk Gerger'in açtığı devrimci Türk aydını kulvarında koşmaya çalışıyordu; hareket, ayrıştırmakta, safları görünür kılmaktaydı.

Kürt Devrimi'nin yenilgisi, tabloyu bu kez başka bir boyutta yeniden belirginleştiriyor. Şimdi MHP ve İP ile İlhan Selçuk gibi aydınlar, mitingde de, protokol masasında da yan yanadırlar. CHP, sosyal demokrasinin evrensel ölçekte girdiği liberal yönelimden parsa kapma çabasıyla Atatürkçülüğü birleştirmeye çalışıyor. Yalçın Küçük, Kürt Devrimi'nin mirasıyla ilgisini çoktan kesmiş, kendine özgü ve fantastik bir Türk-İslam sentezi modeli aramakta ve bulur bulmaz kendini (övünmek için değil, ama kaydetmek için!) Büyük Doğu Devleti Başkanı ilan etmeye hazırlanmaktadır. Geride siyasal aydınlanma ve ayaklanma deneyimini iktidarla buluşturamamış Kürt Ulusu'yla birlikte, komünistler, devrimciler, Beşikçi ve Gerger Hocalar, sosyalist işçi mücadelesinin yürüyüşü duruyor.

Kürt Devrimi'nin yenilgisiyle birlikte hızla şekillenen bu gerçek ve yalın ayrışmada Nasyonal Solculuk, MHP ile Aydınlar grubunun kan kardeşliğinde anlam buluyor. Oktay Akbal, İlhan

Selçuk, M. Ali Kışlalı, Coşkun Kırca, Attila İlhan, Emin Çölaşan, Mümtaz Soysal, Vural Savaş gibi aydın takımını bu blokun ideolojik sipahi ocağı olarak görmek olanaklıdır. Nasyonal Solu tanımlayan üç temel dinamik, Kürt düşmanlığı, İrtica korkusu, raşitlik AB karşıtlığıdır.

Kürtlere düşmandırlar; çünkü Kemalizmin ideolojik sıvasını döken Kürtler, sömürgeciliğe suçüstü yapmakla da yetinmemişlerdir, TC devletini uluslararası arenada rezil-i rüsva etmişlerdir. Onlara yok olma kabusunu yaşatmışlardır. Sınırları her yerden tartışmalı bu haritanın güneyinde Hatay'ı, kuzeyinde Lazları, doğusunda Ermenileri hatırlatmışlardır. Çünkü Kemalistler Diyarbakır'a baktıklarında Kıbrıs'ı, Hakkari'ye baktıklarında Ege Adaları'nı görmüşlerdir. Bölücülük fobisi, bu ikiz kardeşlerin kanına işlemiştir.

Siyasal islama karşı buluştukları yer ise, laiklik ilkesine sahip çıkmalarından çok, devletle barışık olma arzusunun yön verdiği zemindir. Bu konuda MHP ile İP'in hassasiyetleri, Kürt Sorunu'ndaki denklemin adeta tam tersidir: Yeşil Kuşak projesinin geçer akçe olduğu koşullarda Aydınlar ile MHP, "irtica sorunu"nda farklı mevzilere ve söylemlere sahipti. Oysa önce 28 Şubat yerel ölçekte, sonra 11 Eylül evrensel ölçekte bir "laik kuşak" projesini aynı hat üzerinde gündemleştirince durum değişti. Çünkü devlet partisi olma yeteneği ve tecrübesini siyasal kimliğinin en önemli unsuru haline getirmeyi başarmış parti olarak MHP'nin yeni konseptte ayak uydurması kolay oldu. Şimdi Doğu Perinçek ve Devlet Bahçeli, Pekin'den bildirmekte, "gelin, Çin gibi yapalım" demekteler. Perinçek, Avrasya stratejisinden söz ederek ve bölgesel dış politika diyerek 'sittin sene aynı emperyalizmin kucağında yatmayalım, bakın etrafımızda başka tosunlar da var' manasında kapris çağrılarını yapmakta, MHP tıfıyası ise ABD'den vazgeçmeden 'rekabeti kızdıralım ki, kendimizi ağırdan satalım' demeye getirmekteler. Kaderin cilvesine bakın ki, şeriatçı İran'ı şimdi Bahçeli değil, Perinçek övmektedir. Devlet politikasını bilen Bahçeli, 11 Eylül'ü ve uluslararası sistemi iyi okumakta; Perinçek gibi apolitik hamlıklara, çiğ heyecanlara kapılmamakta, susmayı bilmektedir.

Nasyonal Sol'un AB karşıtlığı temelindeki buluşması da tam bir komedidir. Onlar, Türk Devleti'nin AB'ye üye olmasının diyetinden korkuyorlar. Türkiye'nin bölünerek Kürtler ve Erme-

niler arasında paylaşılacağına, Türklerin at sırtında Orta Asya'ya kırmızı içmeye gönderileceğine, Kıbrıs'ın Rumlara verileceğine kuvvetle inanmaktalar. Antiemperyalist değiller; sadece tutucu milliyetçi olduklarını söyleyebiliriz. Avrupa Birliği'nin emek-sermaye çelişkisi açısından nasıl bir değer taşıyacağını, halkın yaşam standartlarını hangi açılardan nasıl etkileyeceğini gözönünde bulundurmalarını bekleyemeyiz. Onlar, milliyetçi faşistler ve nasyonal solcular, halkın ihtiyaçlarına göre değil, devletin ve ulusal sermaye gruplarının taleplerine göre konumlanıyorlar. Soruna o pozisyondan bakıyorlar. Dolayısıyla aynı oy tabanına sesleniyor; küçük ve orta ölçekli esnaf ile işçi ve memurlardan

destek almaya çalışıyor; fakat ordu ve polis gibi güvenlik birimlerinin de sempatisini toplamaya çalışıyorlar. Dilleri, ajitasyon propoganda düzenekleri, geleneksel devlet ideolojisine göredir. Buruva sınıfından başka temsil ettikleri bir sınıf sözkonusu değildir.

Kuvva-i Milliye ruhunun coşturduğu Nasyonal Sol, işte budur. Onu artık şovenizmin bir parçası, faşist gericiliğin kan kardeşi olarak bileceğiz. Acı olan, devrimci ve komünist güçleri Türk Solu genellemesi içinde görerek Nasyonal Sol'u adeta onurlandıran, onun gerçek kimliğinin anlaşılmasını böylece önleyen yurtsever hareketin bu yanlış yaklaşımını sürdürmede ısrar etmesidir.

Neoliberalizm Ve Tarım Politikaları

17 Ocak 2000'de, Şeker ve Tütün Yasaları meclis gündemine gelmeden önce, IMF'nin tasarladığı tarım reformları henüz yeni yeni telaffuz ediliyorken, dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, gözlerden kaçan bir konuşma yapmıştı. Ziraat Mühendisleri Odası'nın düzenlediği bir kongrede konuşan Demirel'in söylediklerine dair, bir gazete küpüründen şunları okuyoruz: "Demirel, köylü ile çiftçiye ayırmanın önemine dikkat çekerken, 'köyler ile şehirler arasındaki farkı ortadan kaldırmalıyız' dedi. Tarımda çalışan nüfusun azaltılması gerektiğini de belirten Demirel, bugün nüfusun yüzde 44'ünün tarım alanında çalıştığını, bu rakamın yüzde 8-10'lara inmesi gerektiğini söyledi. (...) 'Tarımı köylü değil, çiftçi yapmalı' diye konuşan Demirel, bir köylünün Gayri Safi Milli Hasıla'dan aldığı payın, ortalama bin dolar olduğunu, bu rakamın üç-dört bin dolara çıkarılması gerektiğini kaydetti." (Radikal gazetesi, 18 Ocak 2000)

Neo-liberal tarım politikalarının hedeflerine dair böylesi özlü bir açıklama zor bulunur! Kulaklarımıza medyanın sayısız aygıtından dolan "popülist politikalardan vazgeçilmesi", "devletin sırtındaki kambur" vb. söylemlerin altında yatanların izini Demirel'in bu pervasız konuşmasından sürebiliriz? (Küçük- orta) "köylü" ile (kapitalist) "çiftçi"nin ayrıştırılması; birincilerin şehirlere sürülmesi, toprağın ikincilerin elinde yoğunlaşması... Bu sayede "bir köylünün GSMH'dan aldığı payın bin dolardan üç-dört bin dolara çıkması" -ki bu, pratikte, kitlesel bir mülksüzleşme ve geride kalanların semirmesinden başka bir anlama gelemez. Başka ülkelerin burjuvaları da aynı hedefi farklı kavramlarla

ifade ediyorlar. Örneğin Meksika'da bu politikanın gerekçesi; "toprağı 'verimsiz' köylüden girişimciye aktarmak" oldu. Üretim ölçeği, toprak büyüklüğü, üretime yatırdığı kaynaklar son derece sınırlı olan 'verimsiz' köylülerin tarımdan kovulması, üretimin büyük sermaye tarafından gerçekleştirilmesi...

"(Meksika'da) kırsal 'modernleşme', resmi belirlenmelere göre, yaklaşık 16 milyon yerleşimcinin topraklarından kovulması anlamına geliyordu (ülkenin kırsal nüfusunun yaklaşık yüzde 60'ı).

"Bu, beklenen bir sosyal bedeldi ve söz konusu 'verimsiz' kitleyi ucuz el emeğine dönüştürmeyi planlayan resmi sözcüler, bu durumu pek önemsemiyordu. Resmi görüşe göre, bu tür iş kaynakları, verimsiz minifundios'un (küçük tarım işletmesi) kaldırdığı, bir ailenin geçimini sağlamaya yetmeyen hasada tercih edilirdi." (Toplum ve Bilim, sayı 88, bahar 2001, "Tarım ve Köylülük" özel sayısı, sf. 123)

Tasfiye Edilen Ne?

Tarım politikaları konusunda yazılıp-çizilenlerin genel çerçevesi, IMF ve hükümetin "tarımı tasfiye ettiği" fikri etrafında dolaşır. İstatistik verileri de bu görüşü destekleyecek biçimde yorumlanabilir. Zira tarımsal katma değer, sabit fiyatlarla, 1998'de 16 176 milyar TL'den, 1999'da 15 369 milyara, 2000'de kısmen artarak 15 962 milyar dolara çıksa da 2001'de 14 994 milyar dolara geriler. 2001 yılında buğday üretimi yüzde -9,5, arpa yüzde - 6,3, mısır ise yüzde -4,3 oranında geriledi. Yandaki tabloya bakıldığında,

1998'e kıyasla hemen tüm tarım ürünlerinde gerileme olduğu görülür. (Bkz: Tablo) İstisnalar ise, ihracata dönük ürünlerdir ve özel bir devlet teşvikini hâlâ alabiliyorlar (buna daha sonra geleceğiz).

Ancak, burjuvazinin bizzat tarımsal üretimle, tarımın kendisiyle savaştığını düşünmek bilimsel olmaz. Emperyalistler ve işbirlikçi tekeller, önemli bir artıdeğer kaynağı olabilecek tarımı neden tasfiye etsinler ki? Hatta tasfiye etmek bir yana, burjuvazinin yapmak istediği, "tarımı ele geçirmek"tir: Küçük ve orta köylüyü tarımsal üretimden kovup, tarımı sermayenin artıdeğer üretim sürecinin içine çekmektir. Ancak kuşkusuz ki, böyle bir politika, ilk anda, tarımın ken-

disine de zarar verecektir. Çünkü bugün için tarımsal üretimi gerçekleştiren, büyük ölçüde küçük ve orta köylülerdir. Hızlı bir yoksullaşma girdabının içine çekilen küçük köylülerin, devlet desteğinden de yoksun kalmalarıyla birlikte, üretim veriminde ve üretimin kendisinde mutlaka ciddi düşüşler olacaktır. Kaynak yoksunluğu büyüdükçe, küçük köylü gübre kullanamayacak, ilaçlama yapamayacak, daha düşük kalite tohumluk kullanacak, traktör kiralayamayacak, hatta zarara gireceğini düşünüp, tarlasını ekmemeye bile başlayacaktır. Ancak egemenlerin, tarımı yeniden yapılandırmak amacıyla hareket ettiklerini ve böylesi bir daralmayı göze aldıklarını söyleyebiliriz.

Tarım Üretimi- Temel Ürünler (Bin Ton)	1998	1999	2000	2001(1)
Hububat				
Buğday	21,000	18,000	21,000	19,000
Arpa	9,000	7,700	8,000	7,500
Mısır	2,320	2,297	2,300	2,200
Baklagiller				
Mercimek	540	380	353	520
Nohut	625	560	548	535
Kuru Fasulye	236	237	230	225
Sanayi Bitkileri				
Şeker Pancarı	22,283	16,854	18,821	12,550
Pamuk	876	886	904	935
Tütün	251	251	200	154
Yağlı Tohumlar				
Pamuk Tohumu	1,400	1,415	1,357	1,404
Ayçiçeği	860	950	800	650
Yerfıstığı	90	95	78	72
Yumur Bitkiler				
Patates	5,250	6,000	5,370	5,000
Soğan (Kuru)	2,270	2,500	2,200	2,150
Meyvesi Yenen Sebzeler				
Karpuz-Kavun	5,815	5,725	5,805	5,795
Domates	8,290	8,956	8,890	8,425
Meyveler				
Üzüm ve İncir	3,855	3,675	3,840	3,485
Turunçgiller	1,944	2,263	2,222	2,478
Fındık	580	530	470	625
Elma	2,450	2,500	2,400	2,450
Zeytin	1,650	600	1,800	600
Çay	979	1,096	758	872
Tarım Katma Değeri (1987 Fiyatlarıyla Milyar TL.)	16,176	15,369	15,962	14,994

"(Kaynak: www.dpt.gov.tr, Temel Ekonomik Göstergeler)"

(1) 2001 Yılı Rakamları İkinci Tahmine Göredir.

*) Toplum ve Bilim, sayı 88, bahar 2001, "Tarım ve Köylülük" özel sayısı, sf. 123

Anadolu kırsı, kapitalist ilişkilerin büyük oranda sızdığı ve nüfuz ettiği bir yapıya sahiptir: Üretimin büyük bir kısmı (yüzde 90'ı) pazarda satılmak için yapılıyor. İşletmelerin çoğu traktör kullanıyor (yüzde 69). (Ancak traktör kullananların dörtte üçü traktörü kir alıyor) Tarımsal nüfusun büyük kısmı küçük araziler sürüyor. (yüzde 55'i 20 dekardan küçük, yüzde 67'si 50 dekardan daha küçük, yüzde 85'i 100 dekardan daha küçük) Tarım nüfusunun sahip olduğu ve işlediği ortalama toprak alanı giderek küçülüyor (1980'de 62 dekar, 1991'de 57 dekar). Mevsimlik ücretli işçi istihdamı, 1980'de işletmelerin yüzde 30'unda görülürken, bu oran 1990'da yüzde 45'e çıktı." 500 dekardan büyük işletme sayısı: 1991'de 36 bin 838 idi. Bunlar, toplam toprağın yüzde 17'sini işliyorlardı. 5000 dekardan büyük işletmelerin sayısı ise 441'di.(1) Bu verilerin söyledikleri şunlar: Birincisi, tarımsal üretim esas olarak meta üretimi biçiminde gerçekleşir. Ürünü pazara getiren köylü, bunu satarak ihtiyaçlarını satın alır. (Feodalizmde ise köylü, doğrudan kendi ihtiyaçlarını üretiyor, pazarla ilişkiye girmiyordu.) Makineli üretim tarıma önemli oranda girmiştir. Kapitalizme özgü ücretli işçilik olgusu ise önemli ölçüde tarımsal üretimle bütünleşmiştir. Büyük işletmelerin oranı ve tarımda tuttuğu yer önemsiz değildir. Ancak diğer yandan, tarımsal üretimde egemen olan, küçük meta üretimidir. Küçük köylü ailesinin, geçim amaçlı tarımıdır bu. Pazarda satılan üründen elde edilen gelir, ailenin geçimine harcanır ve sermayeye dönüşmez. Küçük üretimin amacı, sermayenin genişlemesi, yani artıdeğer elde etmek değil, köylü ailesinin geçiminin sağlanmasıdır. Daha yakından bakıldığında, bu küçük üretimin her yandan kuşatılmış olduğu görülür. Küçük köylünün gübre, zirai ilaç ve tohumluk satın aldığı toptancı sermayesi; ürününü sattığı tekeller, toptancılar ve kapitalist devlet, üretim için kredi aldığı bankalar, küçük köylüyü kuşatan ticari ve mali bir ağ oluşturuyor. En genelde, neyin nasıl üretileceği, küçük köylünün kendisi tarafından değil, bu ağ tarafından belirlenir. Tekeller, bu ticari ve mali ilişkiler ağı sayesinde, küçük köylünün hemen tüm artı-ürününe el koyuyorlar. Hatta sermaye, küçük köylünün gerekli emeğinin (yani onu ve ailesini geçindirecek miktarın) bile bir kısmına el koyabiliyor. 2001 Şubat'ından sonra yaşanan gelişmeler bunun çarpıcı bir görünümü oldu. Küçük işletmelerde yabancı emeğin ücretli

çalıştırılması, yer yer görülür. Ancak küçük üretimin çapı ve iç mantığı gereği, ücretli emek istihdamı büyük boyutlara varmaz. Dolayısıyla, tarımsal üretimin bütününün penceresinden bakıldığında, artıdeğer üretiminin oldukça sınırlı bir ölçekte gerçekleştiği, üretimin geniş bir ölçeğinin küçük meta üretimi biçimini aldığı görülür. İşte sermayenin, milyonlarca küçük/orta köylü ile birlikte kırdan sürmek istediği, bu üretim biçimidir. Anadolu kırsının geniş tarım arazileri, burjuvazinin artıdeğer üretiminin içine doğru emildikçe, küçük köylülük de mülksüzleşerek şehirlere sürülüyor. Küçük köylülükle birlikte tasfiye edilen küçük meta üretiminin yerini kapitalist çiftlik tarımı, yani tarımda artıdeğer üretimi alıyor, alması hedefleniyor. Kısacası, emperyalist tarım tekelleri ve yerli işbirlikçi burjuvazi, sermaye birikimine dahil edilecek yeni bir alan yaratıyorlar, ve bunu milyonlarca köylünün dayanılmaz acılar içinde kıvranaacağı sancılı bir süreç içinde gerçekleştirmeyi hedefliyorlar.

Tasfiyenin Araçları

"(Meksika'da), hükümetlerin kırsal topluma yönelik neoliberal politikası, genelde düşük verimlilikteki aktörlerin varlığını zorlaştırmaya yöneliktir. Bu amaca ulaşmak için, zaten ağır olan yaşama koşullarının daha da dayanılmaz hale getirilmesi stratejisi izlendi." (Toplum ve Bilim, agd, sf. 128)

Bizde de neoliberal tarım politikaları aynı yoldan yürüyor. Devlet desteğinin kesilmesi biçiminde toparlayacağımız sayısız uygulamanın arka planındaki genel hedef, küçük köylüyü ayakta tutan tüm ekonomi dışı faktörlerin tasfiye edilmesidir.

Uzun süreli bir evrim süreci içinde; önce, belli tarım ürünlerinin alım satımındaki devlet tekeli kaldırıldı (çay, tütün). Köylüden ürün satın alan ve ona hammadde satan tüm devlet kurumları adım adım özelleştirildi ya da özelleştirme listesine alındı. (SEK'in tümü ve Et Balık Kurumu'nun önemli bir kısmı özelleştirildi, Çaykur, TÜGSAŞ (gübre sektöründe), TİGEM (tohumculukta) gibi işletmeler de özelleştirme listesinde bulunuyor. Bu işletmelerin yutulması ya da kapatılması, nesnel olarak, küçük köylülüğün tasfiyesini hızlandırıcı bir rol oynadı. Emekçi köylülüğün, ürün fiyatları vb. üzerine devlete baskı yapma olanağı ortadan kalkıyor. Devlet, tarım ürünleri ve hammadde ticaretinden adım

adım geriye çekildi. Tarım ürünleri ithalatına uygulanan gümrükler önemli oranda azaltıldı. Böylece ABD ve Avrupa sermayelerinin yüksek sermaye yatırımlarıyla ucuza mal ettikleri tarım ve hayvancılık ürünleri iç pazara akmaya başladı. Bu dönem boyunca, yabancı sermayenin tarım sektörüne akışı da gelişti. 1987-98 arasında yabancı sermayeli kuruluş sayısı tarımda 32'den 65'e, gıda sanayiinde ise 38'den 139'a yükseldi. (Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının Yabancı Sermaye Raporları'ndan aktaran, N. Zafer Yenal, Toplum ve Bilim, agd. sf. 41)

Bu sürecin genel doğrultusu neoliberal düzenlemenin adım adım hayata geçişi yönünde olsa da, sürecin inişli çıkışlı bir seyir izlediğini belirtmeliyiz. Burjuva medya bu durumu "hükümet partilerinin popülist politikalarına" bağlasa da, gerçek durum bundan daha farklıdır. Toplumsal maddi gerçeğin derin bir analizi, bize, burjuva düzenin dayandığı "istikrar"ın toplumsal temelinin önemli ölçüde küçük ve orta köylülüğe bağlı olduğunu gösterir. Kürdistan'da bir ulusal devrimin patlak verdiği, Kürt halkının devrimci başkaldırısının faşist rejimi köşeye sıkıştırdığı, Batı'da açılacak ikinci bir cephe korkusunun burjuva egemenliğini tir tir titrettiği bir dönemde, egemenlerin toplumsal dayanaklarının öncelikli bir ögesi, şovenizmin derin biçimde etkilediği köylü nüfusu olmuştur. '90'lı yılları kapsayan ve giderek bir rejim bunalımına doğru ilerleyen bu gelişmelerin basıncı altında, rejimin milyonlarca köylüyü yıkıma sürüklemesi ciddi bir "güvenlik sorunu" yarattı. Tersine, bu dönemde Türk burjuva devletinin ana yönelimi, küçük köylülüğü sisteme bağlamaya çalışmak, bunun için bir dizi ekonomik taviz vermek biçiminde olmuştur. Bu yönelimle beraber, adım adım özelleştirme ve neoliberalleştirme uygulamaları da yürürlüğe sokulmuştur. Ancak, küçük köylülükle kesin ve köklü bir hesaplaşmayı getirmeyecek ölçüde... Kuşkusuz bu genel zemin üzerinde şu ya da bu burjuva parti, kendine oy toplama amaçlı harcamalar da yapmıştır. Ancak son IMF reformları sürecinin de gösterdiği gibi, burjuva partiler, burjuvazinin ve emperyalizmin genel yönelimine aykırı bir yönde yürüme şansına sahip değiller. Onların görece özerkliği ancak bu genel yönelime aykırı düşmemek koşuluna bağlıdır.

Özellikle 1999'dan itibaren, Türk burjuva devleti ve emperyalistler, sağladıklarını düşündük-

leri "siyasal istikrar"a dayanarak, küçük köylülüğü radikal biçimde tasfiye etmeye giriştiler.

9 Aralık 1999'da IMF'ye sunulan niyet mektubunda verilen taahhüt şuydu: "Reform programımızın orta vadeli amacı, var olan destekleme politikalarını safhalar halinde ortadan kaldırmak ve fakir çiftçileri hedef alan doğrudan gelir desteği sistemi ile değiştirmektir."

10 Mart 2000'de Dünya Bankası'na verilen bir diğer niyet mektubu da şöyle diyordu: "Tarımsal reform programı, devletin tarımsal üretim ile tarımsal sanayi üretiminde doğrudan bir rol oynamaktan çekilmesine yönelik orta vadeli hedef doğrultusunda, sektördeki devlet arlıklarının ticarileştirilmesi ve özelleştirilmesini kapsamaktadır." (Aktaran: iktisat dergisi, sayı 412, Oğuz Oyan, sf. 28)

Bu çerçeve içinde, Bakanlar Kurulu'nun 14 Mart 2000 tarihli bir kararı ile, 2002'den itibaren doğrudan gelir desteği sistemine geçileceği kararlaştırıldı. Devletin köylüyü destekleme amaçlı alımları, düşük faizli krediler, girdi desteği, üretimi teşvik amaçlı prim desteği kaldırılıyor, yerine doğrudan gelir desteği (DGD) sistemi getiriliyordu. DGD, köylüye, arazi büyüklüğüne göre, dekar başına para yardımı yapılmasını öngörüyor. Şu anda DGD, dekar başına 5 dolarlık para yardımı öngörüyor. En fazla 199 dekarlık bir yardım ödeniyor. Yani, geçmişte hammadde temininden ucuz krediye, satış desteğine kadar sürecin her aşamasında devlet desteği gören küçük köylü, bunlardan mahrum bırakılarak, senede bir defalık para yardımı alıyor. Örneğin 30 dekarlık bir arazi için bu yardım senede 150 dolardır (225 milyon lira). 2001/2002 ekonomik krizinin ilk günlerinden bu yana ağır bir ekonomik baskı altında tutulan küçük köylülüğün DGD'ye geçilmesiyle birlikte hızlı bir mülksüzleşme yaşayacağı açık. 2001 yılının Ocak ayında 78 bin 500 lira olan yüzde 21 azotlu amonyum sülfat (bir tür kimyasal gübre), Mayıs'ta 158 bin 500 lira oldu (yüzde 100 artış). Lebaycid isimli tarım ilacının litresi, Ocakta 17 milyon iken, Mayıs'ta 28 milyon oldu. Ancak burjuva hükümeti, ürün alım fiyatlarını belirlerken, "hedeflenen enflasyon" oranında artış yaptı (yüzde 30-40). Ziraat Bankası çiftçi kredi faizleri görülmedik düzeylere çıktı (yüzde 120'ler). Fabrikaların ürünlerini almadığı çok sayıda üretici iflas etti veya eşiğine geldi. Borçlarını ödeyemeyen çok sayıda emekçi köy-

lü hapse atıldı. Bütün bu sürecin toplam verileri üzerinden şunu söyleyebiliriz: DGD'nin "fakir çiftçilere yardım" amacı taşıdığı basit bir aldatmacadan ibarettir. DGD uygulamasına geçilmesiyle birlikte kırdaki şiddetli bir mülksüzleşme ve yıkım dalgası yaşanacaktır. Devlet desteğinin aniden çekilmesiyle oluşan şok durumu, 2001 kriziyle başlayan sürecin keskin bir dönüm noktası olacaktır. Sanayi ve ticaret tekelleri, bankalar, büyük kapitalist toprak sahipleri ve zengin köylülük, iflas eden küçük köylülüğün topraklarına el koyacaktır. İşte ancak o zaman, Doğrudan Gelir Desteği sistemi de yeniden yapılandırılacak ve kapitalist çiftçiyi desteklemek biçimindeki gerçek işlevine kavuşacaktır. Kapitalizmin "devletin tarımdan desteği çekmesi" gibi genel bir yönelimi yoktur. Tarımsal üretim kapitalistlerce gerçekleştirildiği oranda burjuva devletlerin önemli ekonomik yardımına kavuşuyor. Örneğin Avrupa Birliği burjuva devletlerinin tarıma yaptıkları destek: 1986-88 döneminde 102 180 milyon ECU iken; 1991-1993 döneminde 123 308 milyon ECU'ye; 1998 yılında ise 127 156 milyon ECU'ya çıkararak, sürekli artış göstermiştir (Globus dergisi, sayı: 2001-08). Kapitalizmin yönelimi, devletin küçük ölçekli tarımı ayakta tutmasına karşıdır, yoksa, sanayide ve bankacılıkta olduğu gibi, tarımda da sermaye tabii ki burjuva devlet tarafından desteklenecektir!!

İhracat Tarımı

Neo-liberal tarım politikalarının dünya ölçeğindeki uygulamalarının sonuçları ve ülkemizdeki hedeflerinin penceresinden bakıldığında, bu politikanın, tarımsal üretimin bileşimini de dönüştürmeyi hedeflediği görülür. Geleneksel ürünlerden, yeni ve dış pazarlarda satılmaya elverişli ürünlere doğru bir dönüşüm söz konusudur. "Senegal'de meyve plantasyonları tahıl üretimini; Bangladeş'te tatlı su karidesi üretimi pirinç tarımını; Mozambik'te pamuk, yerli küçük köylü ünitelerini yıktı" (The Economist 25 Eylül 1993'ten aktaran, Ergin Yıldızoğlu, Globalleşme ve Kriz, sf 202). Türk burjuva devleti de tarımı, ihracata dönük tarıma doğru dönüştürmek için, "alternatif ürün projesini" geliştirdi. Proje, Dünya Bankası'ndan alınan 171.5 milyon dolarlık krediyle yürütülüyor. IMF'ye verilen son gözden geçirme mektubunda sadece soya ve kanola bitkilerinin üretiminin destekleneceği belirtildi. Kanola; Avrupa ve ABD'de yağ üre-

timinde kullanılan bir bitkidir. Kanolayı Türkiye'ye getiren, ABD'li tarım tekeli Cargill'dir. Bunlar dışında, sanayi yağlarının üretiminde kullanılan Raps bitkisi, muz, kivi, kesme çiçek, ayçiçeği, ihraç edilebilecek türde üzüm, pamuk, vb. ürünlerin ekimi burjuva devlet tarafından destekleniyor. Bir ticaret dergisiyle röportaj yapan Ege Çiftçiler Derneği başkanı Hulusi Tanman, tarıma yatırım yapacaklara şu öneride bulunuyor: "Dünya pazarlarında son yıllarda gözde olan fakat Türkiye'de üretilmeyen ürünlerin tercih edilmesi doğru olur". Cine Tarım şirketi genel müdürü Kemal Erdoğan da; "özellikle ihraç edilebilecek ve katma değer yaratan ürünlere yatırım yapılması doğru olur" diyor. (Globus dergisi, sayı: 2001-08)

1991 DİE tarım sayımı sonuçlarına göre, tarımsal işletmelerin yüzde 70'i buğday üretiyor. Emperyalist IMF ve Türk burjuvazisi, bu gerçekliği dönüştürmek istiyorlar. Bir yandan, geniş ölçekli kapitalist çiftliklerde üretilmiş, dolayısıyla maliyeti ve fiyatı düşük ABD tahılı ile Avrupa hayvancılık ürünleri iç pazara pompalanıyor. Bu ürünlerle rekabete sokulan küçük köylü iflasa sürükleniyor. Yıkılan küçük ölçekli üretimin yerine, orta ve geniş ölçekli, ihraç ürünlerinin imalatına dayanan yeni bir tarımsal yapılaşma oluşuyor. Pek çok yeni sömürge ülkenin yürümek zorunda bırakıldığı bu yoldan, biz de adım adım geçiriliyoruz. Tarımın ihracat tarımına dönüştürülmesi süreci, sermayenin uluslararasılaşması süreciyle doğrudan bağlantılıdır. Yeni uluslararası işbölümünde: tahıl, et gibi temel besin maddeleri, emperyalist ülkelerce yüksek teknoloji ve sermaye-yoğun biçimde üretiliyor. Yeni sömürge ülkeler ise, Amerikan ve Avrupa pazarlarında alıcı bulacak ürünler üretiyorlar. İklimsel olarak Kuzey Amerika'da ve Avrupa'da yetişmeyecek ürünlere ağırlık veriyorlar. Özgün meyveler, sanayi bitkileri, kesme çiçekler gibi ürünlere yoğunlaştırılıyor yeni sömürgeler. Bunun yanı sıra, ABD'li Cargill tekelinin en tanınmış örneğini oluşturduğu dünya tarım tekelleri, tohum, gübre vb. sektörlerde emperyalist burjuvazinin tam egemenliğini sağlıyorlar. Bu şirketler, ürettikleri genetik yapıyla oynanmış tohumlarla, köylüyü kendilerine bağımlı kılıyorlar. Cargill'in dünyada 67 ayrı ülkede faaliyet gösterdiğini; ve Cargill'in ülkelere giriş tarihleriyle bu ülkelerin IMF tarım "reformları"na uygulamaya başladıkları tarihin örtüşüğünü de ek bir not olarak düşelim.(2)

Yeni sömürge ülkelerin kendini besleyebilirliği ağır biçimde tahrip ediliyor. Tarımsal üretimin uluslararasılaşması tıpkı sanayide olduğu gibi, tarımda da belli ürünlere dönük üretimde uzmanlaşmayı getiriyor. Dünyanın temel besin kaynaklarının üretiminin merkezi ABD ve Avrupa'ya doğru kayıyor. Yeni sömürgelelere kendi iç pazarlarının ihtiyacı olan ürünleri üretmeyi dayatan emperyalistler, insanlığın vazgeçilmez ihtiyacı olan besinlerin üretimini kendilerinde merkezileştirerek, dünya egemenliklerini de pekiştiriyorlar. Bu konuda Türkiye tarımının kendine yeterliğindeki gerilemeyi gösteren veriler dipnotta gösterilmiştir”.

Diğer yandan, geleneksel tarımın ihracat tarımına doğru dönüşümüyle, küçük tarımın yıkımı arasında bir paralellik olduğunu da vurgulamak gerekir. İhracata dönük ürünlerin birçoğu önemli sermaye yatırımları gerektiriyor. Sulama kanalları, toprak verimliliğinin artırılması, bazı ürünlerde seracılık gibi. Küçük tarım, artideğer üretimi gerçekleştirmediği için, böylesi yatırımlar da yapamaz. Dolayısıyla, ihracat tarımı, ancak geniş ölçekli ve artı değer üretimine dayalı tarım tarafından gerçekleştirilebilir.

Sosyal Ve Sınıfsal Sonuçlar

Neoliberal tarım politikalarının mülksüz bıraktığı geniş bir köylü yığınının geçinmek için satacak yegane metası işgücü olacaktır. Bu mülksüz kitlenin bir kısmı, kırdan kalarak, yeni bir tarım işçisi kümeleşmesi doğuracaktır. Ancak, mülksüz kalan nüfusun çok daha büyük bir bölümü, kent proletaryasının saflarına katılacaktır. Dolayısıyla neoliberal tarım politikasının ikinci sonucu, proletaryanın (şehir ve kır proletaryası) nüfusunda gelişme olacaktır. Proletaryanın içine giren bu yeni kitle, işgüçleri arasındaki rekabeti de büyütecektir. Kırdan, açlık ve yoksulluk içinde kentlere akan bu kitle, en kötü şartlarda ve en ucuza çalışmaya hazır bir emekçi nüfus olarak, işçi sınıfının çalışma ve yaşam koşullarında genel bir düşüşe neden olacaktır. İşsiz ordusu kabarcaktır. Aynı zamanda küçük köylülüğün kültürel değerleri ve yaşam tarzının da proletarya saflarına taşınacağından bahsedebiliriz.

Kır nüfusunun kentlere sürülmesinin bütünlüklü bir neoliberal proje içinde değerlendirilmesi gerekir. Burjuvazi, bu yeni işgücü akınım, yabancı sermayeyi çekmekte ve Türk burjuvazisinin gelişiminde kaldıraç olarak kullanmayı ta-

sarlıyor. Bu gerçek karşısında, örneğin akademisyen Türkel Minibaş'ın: “Tarımda yer almakta olanlar, büyük kentlere göç ettikleri zaman sanayide istihdam edilmeyecekler, çünkü bu yeni ekonominin ne yeni sektörlerine, ne de eski ekonominin artık gelenekselleşmiş sektörlerine uyum yapabilecek nitelikte değiller. Artı, sistemin de buna ihtiyacı yok.” değerlendirmesi, dünya sisteminin işleyişini kavramaktan ne denli uzak kalıyor! Sayısız yeni sömürge, ucuz üretime dayalı sanayideki her atılım, köylü nüfusta bir çözümlenmenin üzerinden gelişmiştir. Güney Kore'nin, Tayland'ın serbest bölgelerinden, Bangladeş'in konfeksiyon sanayiine kadar, emperyalist dünya sisteminin ucuz işgücü merkezlerinin yaratılmasında küçük köylülüğün mülksüzleştirilmesi belirleyici bir noktada durur. İşgüçlerinin sürekli ve aşırı yoğun yıpratılmasına dayanan ucuz üretim, kırdan sürekli akan taze işgüçleri olmadan sürdürülemez. İşbirlikçi Türk burjuvazisi de, 3-4 milyonluk dev bir köylü kitlesini şehirlere sürerek, ücret düzeyinde çarpıcı bir düşüş sağlamak, emperyalist sermayeyi cezbedecek bir düzeye çekmek istiyor. Yabancı yatırımlar için bürokrasinin azaltılması, hiçbir yasanın işlemeyeceği “endüstri bölgeleri” kurulması için kanun çıkarılması, esnek çalışmanın yasal hale getirilmek istenmesi, bunu besleyen yan adımlardır.

Ancak burjuvazinin planları yaşam karşısında sınıanacaktır. Burjuvazinin planlarını gelişmenin kaçınılmaz yolu olarak gören determinist yaklaşımdan kopuşmak gerekir. Kuşkusuz; kapitalizmin gelişmesinin nesnel yönü, kırsal nüfusun mülksüzleşmesine doğrudur. Ancak küçük köylü sınıfının kendisini bir sınıf olarak tasfiye etmeye yönelik bu vahşi saldırı karşısında takınacağı tutum ve bu sınıfla tekeli burjuvazi arasındaki mücadelenin gelişimi, olayların gidişatı üzerinde mutlaka etkide bulunacaktır.

Türkiye kır, 12 Eylül cuntasından bu yana suskunluğunu koruyor. Suskunluk, ilk defa olarak, IMF “tarım reformlarını” protesto eden köylü yığınları tarafından bozuldu. Tarımsal üretim bölgelerinin merkezindeki kentlerde yapılan kitle gösterileri biçiminde gelişen protestoları bunlar. Bu mücadelenin özellikle kitlesel iflasların gerçekleştiği ve topraklara bankalar ya da devlet tarafından el konulduğu anlarda keskinleşeceği ve oldukça sert biçimler alabileceği öngörülmelidir. Devlet güçleriyle çatışmalar, dev-

let arazilerinin işgali gibi kitle zoruna dayanan mücadele biçimlerinin açığa çıkması olasıdır. Neoliberalizmin mülksüz bıraktığı köylüler, Brezilya’da MST (Topraksız Köylüler Hareketi) etrafında bir araya geliyorlar ve devlete ait, kullanılmayan arazileri işgal ederek el koyuyorlar. Bizde de böyleleri gelişmeler görülebilir.

Küçük ve orta köylü kitlelerinin kapitalist saldırı karşısında takınacağı tutum çok önemlidir. Süreç, direnmesiz ve suskun biçimde toprağını yitirmiş yığınlar da yaratabilir, sermayenin topraksız bırakma saldırısına karşı dişe diş karşı koymuş yığınlar da yaratabilir. Kuşkusuz, küçük köylülük, bir bütün olarak kapitalizme, bir bütün olarak özel mülkiyete karşı değildir. Zira bizzat kendisi özel mülk sahibidir. Küçük köylülük, özel mülkiyete karşı değil, kendi küçük özel mülkiyetini korumak için, büyük özel mülkiyete karşı savaşıyor. Ancak proletaryanın devrimci öncüleri kapitalizme ve onun neoliberal saldırganlığına karşı etkin bir mücadele yürütürse, mülksüzleşme korkusu içindeki küçük ve orta köylü yığınları demokratik devrimin tarım programı temelinde mücadeleye kanalize edilebilir. Neoliberal tarım politikalarıyla bu düne göre çok daha elverişli hale gelmiştir.

Kuşkusuz, komünistler de küçük tarım üretimini yüceltmezler, idealize etmezler. Sosyalizm de küçük tarım üretiminin kolektifleştirilerek makinelik modern tarım yöntemlerine geçişi sağlamayı öngörür. Ancak sosyalizmin çözümü, küçük köylü kitlelerini mülksüzleştirmek değil; küçük köylü işletmelerini kooperatifler içinde birleştirmektir. Giderek bu kooperatif tarım üretiminin içinden tarımsal üretim komünlerinin (tarımda toplumsal mülkiyetin) ortaya çıkışını örgütlemektir. Bu, görece uzun bir evrim süreci içinde başarılabilir.

“Aç Tavuk Ambarı Deler”

Küçük köylülüğe karşı girişilen bu yıkım saldırısıyla birlikte, burjuva egemenler, “istikrarın toplumsal temelini dinamitliyorlar. Burjuva iktidara pasif ya da etkin biçimde destek olmuş küçük köylülüğün geniş katmanlarının sınıfsal olarak tasfiye edilmesi, tüm toplumsal yapıda bir alt üst oluşa doğru götürecektir. Bu gerçek durum, burjuvazinin, kendi iktidarının pasif ya da etkin destekleyicisi olan toplumsal öğeleri dahi ortadan kaldıracak denli sıkışmış olduğunu gösteriyor. Küçük tarımın tasfiyesi sermaye

birikimine yeni bir alan açacaktır; tarımda dönen kredi hacmini misliyle artıracak, dolayısıyla banka kârı da misliyle artacaktır; tarımsal ticaret katlanacaktır; kentlerin sanayi burjuvazisi hem yeni bir yatırım alanına, hem de taze bir ucuz işgücü stoğuna kavuşacaktır. Kısacası krizler içinde debelenen; ve düşen kâr oranıyla birlikte belirli bir tıkanıklık yaşayan sermayenin tüm unsurları açısından ortaklaşılacak bir programdır küçük tarımın tasfiyesi. Kuşkusuz, emperyalistler ve Türk burjuvazisi, bu politikanın sosyal sonuçlarının az çok bilincindedir. Burjuvazinin ortak korkusunu bir kapitalist çiftçinin, Ege Çiftçiler Derneği başkanı Hulusi Tanman’ın ağzından dinleyelim: “Ege bölgesinde derler ki: ‘aç tavuk ambarı deler’. Siz bu insanları aç bir şekilde, bu şehirlerin, bu varoşların içerisine doldurursanız, yarın öbür gün, fabrikaları, köşkleri, yatları işgal ederler. (iktisat, agd, sf. 4)

Bazı tedbirler de daha bu politikanın yürürlüğe sokulduğu ilk günlerde alınmaya başlandı: Henüz 2000 başlarında, İstanbul valiliği ve il jandarma komutanlığı, gecekondulaşmaya uygun bölgeleri, göç akınına karşı “korumaya” almışlardı. Sermayenin yaşadığı tıkanıklığı aşmanın toplumsal maliyetinin burjuvaları korkuttuğunu söyleyebiliriz. Kentlere gelecek yoksullaşmış yığınlar burjuvaziyi korkutuyor. Köylerde mülksüzleşmeye karşı direniş ne ölçüde gelişkin olursa, kentlere akan kitle de o denli mücadeleci ve devrimci bir potansiyel taşıyacaktır. Neoliberalizme karşı köylü direnişi, proletaryanın saflarına da direniş kıvılcımları taşıyacaktır. Diğer yandan, direnişin gücü oranında, önemli bir köylü kitlesinin kırdarda barınmayı başarması ve çeşitli biçimlerde mülksüzleşmeye direnmeleri olanaklıdır. Brezilya’da on binlerce topraksız kalmış köylü ailesi, devlet topraklarını işgal ederek kırdarda tutunmayı başardı.

Kırdarda gelişmenin yönü, devrimci stratejinin üzerine eğilmesi gereken yeni bir durum yaratıyor. Bugüne değin (Kürdistan hariç) kentlerdeki mücadelenin pasif bir seyircisi durumunda olan emekçi köylülük, toprağını korumak için hareketleniyor. Proletaryanın devrimci stratejisi bakımından, fiilen kapitalist sistemle karşı karşıya bulunan geniş köylü yığınlarının hareketi mutlaka hesaba katılması gereken bir durumdur. Bu yeni hareketin kentlerdeki proletaryanın, gençliğin, küçük esnafın ve kent yoksullarının neoli-

beral kapitalist saldırganlığa karşı mücadelesiy-
le aynı kanaldan akması, giderek stratejinin
önemli bir sorunu haline geliyor. Sorunu neoli-
beralizme karşı birleşik toplumsal direnişin
örülmesi çerçevesi içinde tartışmak gerekir.
Türkiye devrimci hareketinin üzerine çokça
tartıştığı “işçi-köylü ittifakının” maddi bir ger-
çeğe dönüşmesi, giderek pratik eylemin çözece-
ği bir sorun haline geliyor. “Suskun” köylü yı-
ğınlarının yıllar boyu biriktirdikleri potansiyel
enerjinin fiili mücadele gücüne dönüşmesi,
önemli bir kuvveti düzen güçlerinin karşısına
çıkacaktır.

Yeni durum, Kürdistan ve Türkiye kırı arasin-
daki çarpıcı farklılığın ve karşıtlığın, ortadan
kalkışı için olanaklar sunuyor. ‘90’lar boyunca
Kürdistan’da esas olarak yoksul ve küçük köy-
lülüğün omuzlarında yükselen ulusal devrim
karşısında Türkiye kırı şoven etkiler altında
kalmıştı. Özellikle Karadeniz ve İç Anadolu kırı
açısından belirgin biçimde; Kür-
distan’daki mücadelenin her atılımı Türkiye kırında öfke ve
tepki yarattı. Şimdi farklı ve özgün biçimlerde
Kuzey Kürdistan kırını da etkileyecek ve sarsa-
cak olan neoliberal tarım politikası koşullarında,
Türk ve Kürt emekçi köylülüğü arasında kardeş-
leşmenin, ortak mücadelenin yeni olanakları
doğuyor.(3)

Dipnotlar

1- 1991 Tarım sayımı sonuçları, www.die.gov.tr. Tarım
sayımları on yılda bir yapılıyor. 2001’de yapılan tarım
sayımının sonuçları henüz açıklanmadığı için, “nuh nebi-
den kalma” veriler kullanıyoruz. 1991’den bu yana kuş-
kusuz ki bu veriler önemsenmesi gereken değişimlere
uğramıştır.

2- Cargill’in ürettiği ‘intihar tohumları’nın özelliği; bu
tohumdan çıkan ürünün tohumluk olarak kullanılmama-
sıdır. Bu kısırlaştırılmış tohumlardan bir yıl alan çiftçi, bir
dahaki sene yine tüm tohumu piyasadan satın almak zo-
runda kalıyor. Mercimek: 1990’da 906 bin hektar olan
ekili alan, bugün 517 bin hektara düştü. 1990’daki üretim
846 bin ton, ihracat 242 bin tondur. Bugün 180 bin ton
üretim, 100 bin ton ithalat var. Kırmızı mercimek ABD ve
Kana- da’dan, yeşil mercimek Kanada’dan ithal ediliyor.
(insan televizyonda yeşil mercimek tüketimini teşvik
etmek için yapılan programları anımsıyor!)

Nohut: 1990’da üretim 850 bin ton, ihracat 277 bin tondur.
2000’de 300 bin tona düştü. Meksika’dan ithal ediliyor.

Buğday: 1990’larda 20 milyon tonluk buğday üreti-
mi, son beş yıldır 15-18 milyon tonda kaldı. 1999’da 1.8
milyon ton ihraç edildi, 1.6 milyon ton ise ithal edildi.

Pirinç: Toplam 700 bin tonluk tüketimin üçte ikisi ithal
ediliyor.

Fasulye: 1990’larda, 300 bine yakın olan üretim, 80 bin
tona düştü. Yılda 70-80 bin ton fasulye ithal ediliyor.

3- Kuzey Kürdistan’da GAP ve kapitalist tarımın geliştiri-
lmesiyle el ele yürüyen gelişmelerin mutlaka ayrı bi-
çimde incelenmesi gerekiyor. Çünkü Kürdistan kırındaki
gelişmeler sadece neoliberal tarım politikaları çerçevesi
içinde değerlendirilemez; sömürgeciliğin yeniden yapı-
landırılması gibi çok belirgin bir diğer çerçeve vardır.
Bunu ayrı bir inceleme konusu yapacağız.

Sola Yeniçeri Operasyonu

H. Erdem

I

Yapı Kredi Yayınları komünist eylem adamı ve komünist şair Nazım Hikmet'in eserlerinin yayım hakkını satın aldı. Kitapların yeni haliyle ilk baskısı piyasaya jet hızıyla sürüldü bile.

Bu satın alma ticari değil, siyasidir. İşbirlikçi tekelci burjuvazinin yeni yönelimine uygundur. Birkaç yıldır çeşitli biçimler altında süregelen bu yönelim son dönemlerde giderek yoğunlaştı. Tekelci burjuvazi solu vulgarize etmek, sulandırmak, yumuşatmak istiyor. Ki buna solun beyin zararını yumuşatma operasyonu demek daha doğru olur. İsmet Berkan'ın sol üzerine başlattığı tartışma, Can Dündar'ın Taner Akçam röportajı ve röportaj üzerine yayımlanan makaleler bu operasyonun günceldeki görünümlerindedir.

Sola yönelik üç sac ayağından söz edilebilir. Birincisi, satın alma oluşturuyor. Satın alma yoluyla burjuvazinin safına geçen bu tiplere çorbacılar, ya da çorbacı solcular diyoruz. Çorbaları arttıkça küfürleri bollaşıyor. TV kanalları, gazete köşeleri bunlarla doludur. Osmanlı padişahı Fatih, devletin güvenliğini yeniçeri ordusuna teslim etmişti. Yeniçeriler Balkanlar'daki hristiyan topluluklarının çocuklarından oluşuyordu. Kimsesiz ya da aileleri tarafından bakılmayan çocuklar toplanıyor, Osmanlı okullarında eğitiliyor ve sadık askerler olarak yetiştiriliyordu. Bu çocuklar hem ailelerini, hem dinle-

rini unutuyorlardı. Köksüzlük egemenler için en büyük güven kaynağıydı. Ne Türk olarak kabul ediliyorlardı, ne de müslüman. Dinsiz olmamaları için de Bektaşî tarikatına yönlendiriliyorlardı. Yeniçeriler için ana da baba da devletti. Devlet de onlara ulufe (maaş) dağıtırdı. Ulufe, Farsça ve Kürtçe'den gelir. Hayvanlara verilen kesme, saman (alif) anlamındadır. Alıf, en çok katırlar içindir. Köksüzlükleri bir yana beslenme biçimleri de yeniçerilerle örtüşmektedir. Taner Akçam gibileri de hem geçmişlerinin unutturulmaları, hem de inançsızlaştırılmaları bakımından yeniçerilere fazlasıyla benzeşmektedir. Ve bunlara en çok alıfist ismi yakışıyor. Burjuvazi alıfistleri çoğaltma kampanyası başlatmış bulunuyor. Bunların çoğalması burjuvaziyi pek memnun eder.

İdeolojik deformasyon (şeklini bozma, çirkinleştirme) ve dejenerasyon (soysuzlaşma, alçalma) saldırının ikinci ayağını oluşturuyor. Kavramların içeriksizleştirilmesi ya da ters yüz edilmesi başvurulan en temel yöntem. Örneğin reform, ıslah etmek, iyileştirmek anlamını içerirken, en gerici yasalar "reform" adıyla piyasaya sürülüyor. Emperyalist küreselleşmenin ne kadar dümen suyuna girersen o ölçüde ilerici olursun. "Devrim" için de aynı şeyler söylenebilir. İnsanlığa birkaç on yıl, hatta yüzyıl gerilere götüren adımlar "devrim" olarak ilan edilebiliyor. Burjuvazi soysuzlaştırılmış bu kavramlara

dayanarak solcuları reformlara sırt çevirmek, yeterince ilerici ve devrimci olmamakla eleştiriyor. Yetmiyor, solu, en çok da devrimcileri tutuculukla damgalıyor. Buna kavramların pogromu diyebiliriz.

Burjuvazinin ideolojik saldırılarını karşı saldırıyla yanıtlamak, iki yüzlülüğünü teşhir ederek kavramlarımızı gerçek içeriğiyle sahiplenmek her zamankinden çok daha önemlidir. Yine de bu saldırı kampanyasından hoşnut olmamız gereken yanlar var. Burjuvazi öylesine bir kısırlık içindedir ki, çünkü, çürümüştür ve hiçbir üretken yeteneği kalmamıştır. Kadrolarını ve kavramlarını ilerici insanlığın, solun kaynaklarından devşirmektedir. Kendisine ait olanla insanlığın karşısına çıkma cüretinden yoksundur. Burjuvazi kan ve irinle beslenen korkunç bir canavardır. Örtünmek zorundadır. Ve giysilerini bizden çalmaktadır. Ve bizim işimiz “kral çıplak” diyebilmektir.

Sola yönelik beyin zarını yumuşatma operasyonunun üçüncü sac ayağı fiziki terör, şiddet ve bu yolla alan daraltmadır. Yeri gelmişken sıkça yaşanan bir kavram kargaşası üzerinde durmak gerekiyor. Burjuvazi ve onun uzatmalı çavuşları, devrim ve sosyalizm söz konusu olduğunda “marjinal” kavramını ağızlarına pelesenk ediyorlar. “Marjinal fikirler”, “marjinal gruplar” en çok kullanılan sözcükler. Oysa, “marjinal” kavramı, kenara ait olan, kenarda olan anlamına geliyor. Ya da son hadde yakın olan “marjinalleşme” varlık koşulunun darlaşması, yaşam alanının nesnel olarak sınırlanması demek. Örneğin, bugünün Almanya, ABD vs. gelişmiş kapitalist ekonomilerinde küçük köylü üretimi marjinal konumdadır. Giderek daha da marjinalize olmaktadır. Bu eşyanın tabiatına uygundur. Özenel hiçbir çaba küçük köylü üretimini marjinalikten kurtaramaz. Devrim ya da sosyalizm fikri bu kavramla ifade edilebilir mi? Devrim ve sosyalizmin nesnel zemini marjinalize mi olmuştur? Sosyalizmin genelleşme olanakları ortada kalkmış mıdır? Bu kavram kargaşası öylesine etkili olmuştur ki, devrimciler kendi kendilerini marjinal, gidişatlarını da marjinalleşme olarak ilan etmeye başlamışlardır.

Doğru kavram, “alan daraltma”dır. Alan daraltmanın temel yöntemi de yoğunlaştırmış terörle baskı ve yıldırmadır. 12 Eylül’den bu yana burjuvazi ile devrimciler arasındaki temel çatışkı da buradan kaynaklanmaktadır. Devrimcilerin her

“alan genişletme” hamlesi karşı saldırıyla yanıtlamış, alan daha da daraltılmaya çalışılmıştır. F tipi üzerine şiddetlenen çatışmanın ana eksen de budur.

//

Bitmiş tükenmiş marjinal hatta taş devrinden kalmış olduğu iddia edilen sol üzerine başlatılan tartışmaları nasıl yorumlamak? Burjuva teknelci medyanın pek kıymetli kalemşorları bunca önemsiz insanların kafasını çelmek için ne demeye bu kadar çaba harcıyorlar?

Korkuyorlar mı yoksa?! Evet, korkuyorlar. Ezilenler mevcut rejimden kopuşmuştur. Fakat bu kopuşma başka bir yere bağlanmayla sonuçlanmamıştır. Deyim yerindeyse kitleler serseri mayın gibi ortalıkta gezinmektedir. Hoşnutsuzluk had safhadadır. Devrimciler, bütün kuşatma ve hunharca yok etme kampanyalarına karşın, hareket kabiliyetleri körelse de, hoşnutsuzluğu ateşleyecek bir kıvılcım olma potansiyelini korumaktadırlar. Bu nedenle devrim tehlikesi ışıldayan bir kılıç gibi egemenlerin tepesinde sallanıp durmaktadır. Tehlike bertaraf edilmediche korkulu rüya her an gerçek bir kabusu dönüşebilir. Tam da burada yeni bir soru atılabilir ortaya. Sol, nereye çekilmek isteniyor? Hemen yanıtlayalım. Soldan yeni bir yeniçeri ocağı yaratılması amaçlanıyor. Bunu başarmaları için solu devrimden ayırtmalarını ya da solu devrimsizleştirmeleri gerekiyor.

Peki neden? Yine sultan Fatih’e başvuruyoruz. Fatih’ten önceki saray vezirleri, sadrazamlar imparatorluk içindeki diğer beyliklerden biri tarafından temsil ediliyordu. Örneğin sadrazam Karaman Beyliği’nin elindeydi. İmparatorluk zımmi bir beylikler koalisyonuydu. Bu da padişah yetkilerini sınırlıyordu. “Urun kellesini” demek kolay değildi. Sadrazamın arkası kuvvetliydi. Fatih bu duruma son verdi. Fatih ve sonrasında sadrazamlar çoğunlukla hıristiyan dönmesiydi. Arkasızdılar ve istendiği an kelleleri uçurulabilirdi.

Bugüne dönelim. Yasa, yazılı ya da yazısız, egemenlik ilişkilerini tanımlar. Yasa yapma ya da , yetkisi görünürde TBMM’de olmasına karşın, gerçekte MGK’dadır. MGK Genel sekreterliği yayınladığı kırmızı kitapçıklarla çıkarılacak yasaların sınırlarını önceden çizer. TBMM fiilen MGK Genel Sekreterliği’nin ast organıdır. TBMM’nin gündemine gelen her yasa önce

MGK sekreterliğince ele alınır. Kırmızı kitapçıklara uygun hale getirilir ve meclise gönderilir. Olası bütün değişiklikler çizilen sınırların ötesine asla geçemez. Demek oluyor ki Türk devletinde egemenlik MGK'dadır. ABD emperyalizminin çıkarlarına uygun, işbirlikçi oligarşinin bir bileşeni olarak ve bu oligarşi adına devleti yönetir. MGK generallerin denetimindedir. MGK Genel Sekreteri de facto başbakandır. Genel sekreterliğe bağlı olan kontrgerilla askeri ve sivil (beyaz kuvvetler) uzantılarıyla yürütme ve yargı erkinin de gerçek egemendir. Yasama, yürütme ve yargı MGK'da merkezleşmiştir. Tam da burada "idi" demek daha doğru olur. Çünkü 2001 yılından beri yasaları Kemal Derviş yapıyor ve bozuyor. K. Derviş'in uluslararası finans oligarşisinin Türkiye sorumlusu olarak gönderildiği biliniyor. Demek oluyor ki, Türk devletinin egemen gücü bu finans oligarşisidir. MGK'nın yasama yetkisi "iç güvenlik" le sınırlanmıştır. Buradan, Türk devleti dolaylı ya da görünmez bağlarla değil, doğrudan emperyalist işgal altındadır, sonucuna ulaşabiliriz. Fakat bu işgal henüz tamamlanmadı, hızla genişliyor. TÜSİAD bu işgal hareketini kayıtsız koşulsuz desteklemektedir.

İşgal kuvvetleri Türk devletini yeniden düzenlemek istiyorlar. Çünkü, eski egemenlik ilişkilerine göre örgütlenmiş Türk devleti, yasama, yürütme ve yargı yapısı ile yeni tipte emperyalist entegrasyona uygun değildir. Generaller, sivil bürokrasinin bir bölümü ve onlarla çıkar birliği içindeki kimi siyasal partiler, entegrasyonun kendi egemenlik ilişkilerini sarsacak tonda, hızla gerçekleşmesinden yana değildirler. TÜSİAD'cılar ve generaller, AB'ciler ve karşıtları biçimine bürünen bu cepheleşme bütün devlet organlarına yansıdı. 2001 Şubat krizi ile finans oligarşisi soruna doğrudan el koydu. Entegrasyon için gerekli yasal zemin görülmedik bir hızla oluşturulmaya başlandı. Egemenlik ilişkilerindeki konumlarını kaybetmek istemeyenler, "ulusalcılık" şemsiyesinin altına sığınmaya kalktılsa da bu şemsiye öylesine delik deşik edilmişti ki korunmaları mümkün değildi. Kuşkusuz her şey bitmedi. Devletin bu yeniden düzenlemesiyle çıkarları sarsılanlar direnişlerini sürdüreceklerdi. Cepheleşme devam edecek, devlet organları arasındaki ilişki daha da gerilecek, devletten bir dizi "devletçik" türeyecektir, cephelerden yeni cepheler çıkacaktır.

Bu nedenledir ki, finans oligarşisinin çıkarları gereği, devlet yapısında bütünlüklü bir değişim zorunludur. Emperyalistler daha önce yaptıklarını şimdi yıkıyorlar. Eski tip partiler, bürokrasi ve kurumlar ve çıkarları bu eski yapıyla örtüşen kadrolar, değişimin önündeki engellerdir.

Burada şu sorun ortaya çıkıyor. Bu değişimi kiminle yapacaklar. Sultan Fatih yine çıkıyor karşımıza. Köksüzleştirilmiş ve inançsızlaştırılmış sadrazamlara ve yeniçeri ocağına ihtiyaç duyuyorlar. AKP ve soldaki yeni oluşumlar bu ihtiyaca denk düşüyor. Finans oligarşisinin yeni stratejisinde esas darbenin doğrultusu solun devrimci kanadı oluyor. Siyasal islamı kazanmış görüyorlar. Fakat, solun devrimci kanadı müthiş bir inat sergiliyor. Ezilenlerde değişime yönelik müthiş bir özlem var. Finans oligarşisi de değişimden yana. Bir farkla, bu değişim talebi zıt kutuplardadır. Kritik nokta buradadır. Değişim özlemi, devrime mi yönelecek, finans oligarşisinin suyuna mı akacak? Bu sorunun finans oligarşinin lehine çözülmesi için devrim iddiasından vazgeçmiş, küreselleşmeci, "çağdaş", AB'ci, güçlü bir solun ortaya çıkması gerekiyor. Türk sosyal demokrasisi tarihsel kökeni itibarıyla da, bugünkü yapısıyla da finans oligarşi için yeni yönelimin kurumsal ve kadrosal kaynağı olmaya yeterli değildir. Dahası, Türk sosyal demokrasisinin kimi bölükleri mevcut devlet yapısını korumaya en hevesli cephede yer alıyor.

Devrim iddiasından vazgeçmiş, emperyalizm ve işbirlikçilerinin temel politikaları ile barışık bir sol cereyan hem kitlelerde birikmiş öfkenin boşalmasını sağlayacak, böylelikle devrim tehlikesi bertaraf edilecek, hem de başta ezilenler olmak üzere bütün toplumsal katmanlarda yeni bir heyecan yaratarak finans oligarşinin çıkarlarına uygun düzenlemelere hız kazandıracaktır. İstenen ve hayal edilen budur.

Bunu başarabilirler mi? Bunun için her şeyden önce ideolojik karmaşa yaratmaları zorunludur. Düğmeye basılmış gibi başlatılan tartışmalar; siyasal çalışmanın dar alanlara sıkıştırılarak fiilen devrimci gettolar yaratılması; ölüm oruçlarında fiziki yok etme ve yıpratmayı çözümsüzlükte ısrar ederek son sınırına vardırma çabası, aynı amacın değişik cephelerdeki görünümüdür. Söz konusu olan devrim ve devrimciler oldu mu devlet üzerinde egemenlik mücadelesi veren cepheler kolaylıkla birleşebilmektedir. Bu anlaşılırdır da. Çünkü devrim, devlet üzerine ege-

menlik mücadelesi veren bütün klikler için en büyük tehlikedir.

Yalçın Küçük bir yazısında Türkiye’de “sol inada indi” diyor. Kısmen doğru. Çünkü, “inada inen” sol değil devrimdir. İşte burada yeni bir tartışmaya kapı aralıyoruz. Sol ve devrim ilişkisi ve bu kavramların günümüzdeki içeriği. Bu tartışmaya geçmeden önce “inada inmek” üzerine kısa bir not düşelim. Her ne sebeple olursa olsun yalnızca “inat”la anılmak devrimciler için talih-sizliktir. Ama bir o kadar da gerçektir. Varlığını inada indirmek ne denli eleştiriyi hak ediyorsa da, büyük öneme sahip, insanca ve soylu bir tutumdur. Çünkü inatla, koca bir bataklığın içinde bataklığın bir parçası olmadan, o pis kokular ve çürümüşlük ortasında bir nilüfer çiçeği gibi açmayı, her ne pahasına olursa olsun insani değerlerin savunucusu olmayı başarmışlardır. O inatta tarihsel atılımın potansiyel enerjisi birikmiştir. O inat atom çekirdiği gibidir. Burjuvaziyi asıl korkutanda budur.

III

1789 Fransız Devrimi’nden sonra Konvansiyon’da (o günkü meclis) krallık karşıtları, yani cumhuriyetçiler salonun sol yanında; krallık yandaşları da sağ tarafta oturuyordu. O günden beri sol, cumhuriyetçiliğin, halkçılığın, özgürlükçülüğün ve genel olarak insanlığı ileri taşıyan değerlerin ortak adı olarak anılmaya başladı. Sağ ise, tam tersi.

Egemen burjuvazinin devrimci, ilerici özünü bütünüyle yitirip gericileşmesi, emperyalist-kapitalist devletlerin dünyanın her yanında hakimiyetlerini ilan etmeleriyle birlikte sol, ezilen halkların emekçi sınıf ve tabakaların emperyalizme, gericiliğe ve kapitalizme karşı yükseltile direniş bayrağının ortak paydası oldu.

Önceleri ütöpik sosyalistler, prodhoncular, çar-tisler, anarşistler, sosyal demokratlar (komünistler), ulusal kurtuluşçular. Farklı sınıf ve tabakalara tekabül eden farklı program ve çizgilerine karşın aynı cephenin, solun farklı renkleri olarak kabul ediliyordu.

Emperyalist Paylaşım Savaşı ile birlikte Avrupa sosyal demokrasinin ihaneti su yüzüne çıktı. Komünistler sosyal demokrasi ile ayrımlarını net ifade etmek için sosyal demokrat ismini terk ettiler. Çünkü sosyal demokrasi devrim iddiasından bütünüyle vazgeçmişti.

Burada dikkat çekilmesi gereken nokta, devrim iddiasından vazgeçmek, özgürlük ve sosyalizm amacının ilanından vazgeçilmesi değildi. Sosyal demokrasi ve benzeri sol akımlar burjuva parlamentosu yoluyla kapitalizmin ehlileştirilip sosyalize edileceğini ileri sürüyorlardı. Kapitalizmin sınırlarının emekçiler lehine genişletilmesi programıyla kitlelerin önüne çıkıyorlardı. Sol içi ayırım görünürde evrim-devrim ikilemi üzerineydi.

1930’lu yıllarda faşizmin dünya halklarının baş belası kesilmesiyle birlikte, sosyal demokrasi anti-faşist özgürlük cephesinin bir bileşeni haline geldiyse de bu dönem fazla uzun sürmedi. Sosyal demokrasi, tekeller burjuvazinin yedek lastiği olma yolunda hızla ilerledi.

Emperyalist Paylaşım Savaşı’nın ertesinde Avrupanın güçlü komünist partileri devrimci özlerini yitirdiler. Tekelci sermaye ile “toplumsal uzlaşma” adı altında devrimden yüz çevirdiler. “Avrupa komünizmi” sosyal demokrasinin solunda, düzen içi, evrimci çizginin yeni adresi oldu. Bu teoride sosyalizmden vazgeçildiği anlamına gelmiyordu. Komünist adlarını koruyorlardı ve birçoğunun programlarında proletarya diktatörlüğü yazmaya devam ediyordu.

Yalnızca onlar değil, kimi sosyalist partilerin de programında proletarya diktatörlüğü bulunuyordu. Örneğin İspanya Sosyalist Partisi, 1979’a kadar programında proletarya diktatörlüğünü amaçladığını belirtiyordu.

20. yüzyılın son yıllarına değin evrimci, düzen içi sol etkinliğini sürdürdü. Daha özgür, daha insani bir toplum özleminin savunucusu olmaya devam etti. Bu savunun maddi koşulları vardı. SSCB’den sonra Çin ve birçok Avrupa ülkesinde sosyalizmin inşa çabası hız kazanmıştı. ’50’li yıllarda, aynı zamanda ulusal kurtuluş savaşları art arda zafarla sonuçlanıyordu. Batı Avrupa ve ABD’de gençliğin, işçi sınıfının militan mücadelesi ’60’lı yıllarda yükselişe geçmişti. Siyahlar, emperyalist savaş karşıtları, kadın hakları savunucuları sol yumrukları havada özgürlük şarkıları söylüyor, sokakları fethediyordu. Kitlelerin militan mücadelesi, devrim ve sosyalizm korkusu kapitalistlere geri adım attırıyor, siyasal özgürlükler genişliyor, ekonomik kazanımlar artıyordu.

Bugün durum bambaşkadır. ’70’lerde karşı saldırıya geçen emperyalistler ve onların işbirlikçi-

leri, SSCB ve sosyalist devlet iddiasındaki diğerlerinin yıkılmasıyla gemi azıya aldılar. Karşı devrim güç kazandı, pervasızlaştı.

Bu aynı zamanda kaçınılmazdı. Kapitalizmi sınırlayan bir “sosyalist sistem” yoktu artık. Sınıf perspektifinden yoksun, devrimle politik iktidarı ele geçirme iddiasından uzak ilerici grup ve partiler etkinliklerini yitirmişti. Dahası bunların birçoğu düzene eklenmişti.

İşçi sınıfı ve ezilenler kazanılmış mevzilerden bir bir püskürtülmeye başlandı. Tekelci kapitalist rekabet emperyalist saldırganlığı tırmandırdı. Sömürü daha da yoğunlaştı. İşsizlik ve sefalet arttı. Siyasal özgürlüklerin genişlemesi bir yana her geçen gün yeni bir gerici yasayla tırpanlandı.

İşçi sınıfının, ilerici insanlığın yüzyıllık tecrübesiyle sabittir ki, evrimci yol çıkmazdır ve siyasal bakımdan da iflası doğru sürüklenmektedir. Emekçilerin yaşam düzeyinin yükseltilmesi, siyasal özgürlüklerin genişletilmesi dahi evrimci yoldan başarılmaz. Çevrenin korunması, silahsızlanma, kadın hakları mücadelesi için de aynı şeyler söylenebilir.

Sol’un evrimci ve devrimci ikiliği ile açıklanma dönemi geride kaldı. Sol, artık yalnızca devrimdir. Devrimi savunmayan ve devrim için mücadele etmeyen bir sol en sıradan bir toplumsal ilerlemeyi bile başarma yeteneğinden yoksundur.

Sol, devrime inmiştir. Solculuk devrimle eşitlenmek zorundadır. Sol ve devrim ilişkisi proletarya ile burjuvazi arasındaki ideolojik mücadelenin sırat köprüsüdür. Burjuvazi solu devrimsizleştirmeye; proletarya da, ilerici olan ne varsa devrimle bütünleştirmeye çalışacaktır.

Sol bir kez devrimle eşitlendi mi -ki nesnel şartlar bunu zorunlu kılıyor- “sol” kavramı farklılık haline gelecek ve devrim her türlü ilerlemenin, özgürlüğün, sosyalizmin adresi olacaktır.

Burjuvazinin güçsüzlüğü ve proletaryanın gücü burada yatıyor. Dün, evrimci yolla insanlığın ilerleyebileceğine inananlar bugün sol ırmakla devrime akmaktadır. Çünkü, tecrübeyle sabittir ki kapitalizm insanlığa barbarlık ya da sosyalizmden başka bir seçenek sunmuyor.

Sömürgeciliğin Sol Milliyetçi Kolu

Kürtçe anadilde eğitim talebi önce devleti harekete geçirdi. Dilekçeler ve basın açıklamaları polis zorbalığı, gözaltılar, işkence ve tutuklamalarla yanıtlandı. Demokratik bir talep zorbalıkla bastırılıyordu. Devlet anadilde eğitim talebini bölücü örgütün oyunu olarak görüyor, bölücü örgüte yardım yataklıktan DGM’lerde yargılayarak sömürgeci faşist terörle bastırma yolunu deniyordu.

Sol milliyetçi İP, devletten bir adım geride kaldıysa bu onun anadilde eğitim talebine devletten farklı yaklaşmasından kaynaklanmıyordu. Faşist rejim, devlet gücünü konuşturuyordu. Perinçek’in İşçi Partisi Merkez Komitesi “Kürtçe Eğitim Kampanyası”na ilişkin kararları ve izlediği çizgi ile karşı hareketin ideolojik savaş cephesinde mevziletti. Kürtçe eğitimin ne kadar gereksiz ve zararlı olduğunu açıklama görevini üstlenmişti. Ezen ulusun ayrıcalıklarının sol görünümlü gönüllü savunuculuğu, sosyal şovenizm hatta düpedüz şovenizm bayraktarlığı sol milliyetçiliğin çizgisi olarak berraklaşıyordu.

Cumhuriyetin Karakteristik Bir Çizgisi

Hakkını yemeyelim, İP kararlarının ilanı için Tevhidi Tedrisat Kanunu’nun 78. yıldönümü isabetli bir seçimdir. Sol milliyetçilik tarihsel kaynaklarıyla tutarlılıkla buluşarak tencere kapak diyalektiğine çarpıcı bir örnek sunmaktadır. Kürt ulusal varlığının inkarı “Cumhuriyet Devrimi”nin ayırıcı çizgilerinden birisidir. Cumhu-

riyet Osmanlı’nın temellerini attığı sömürgeci mirası devralmakla kalmaz, onu inkar, imha ve asimilasyon siyasetiyle de birleştirerek derinleştirir ve zaman içerisinde sömürgeci amaçlarına ulaştırır. İP/Aydınlık çizgisinin sahiplendiği, Türk burjuvazisinin ayrıcalıklarını savunmak için Kürt ulusuna karşı bir dizi katliam ve sayısız suçların işlendiği bir tarih mirasıdır. Onlar buna layıktır.

Tevhidi Tedrisat Kanunu bir yandan Türk uluslaşmasını ilerleten bir etken iken, diğer yandan, Kürt ulusal varlığının inkarı ve Türkleştirme siyasetinin kilometre taşlarından birisi olarak, Cumhuriyet tarihi boyunca Kürtlere uygulanan zulmün hukuki bir dayanağı olmuştur. Kürtleri kendi dillerinden, kültürlerinden ve tarihlerinden koparmak için uygulanan zulüm ve zorbalığın böylesine fütursuz savunusunu ancak Türk burjuvazisinin bilinçli temsilcileri üstlenebilir. Kürt ulusunun Cumhuriyet tarihi boyunca çektiği derin acıların böylesine küstahça hiçe sayılması için ona yabancılaşmak bile yetmez, düpedüz düşmanlaşmak gerekir. İP/Aydınlık çevresinin pozisyon ve çizgisi tam da budur. Zaten Türk burjuvazisinin ayrıcalıklarını savunmanın başkaca yolu da yoktur.

Türk burjuvazisinin ulusal ayrıcalıklarını anti-emperyalist söylemle süslemesi İP/Aydınlık çevresinin izleyegeldiği çizginin milliyetçi ve özgürlük düşmanı antidemokratik karakterini gizlemeye yetmiyor.

Kim Kimin Güdümünde?

İP/MK, “Kürtçe eğitim kampanyası”nın “batı devletlerinin güdümünde yürütülmeye çalışıldığı”(Polemik yürütülen tüm alıntılar Aydınlık dergisininin 10 Mart 2002 tarihli 764 sayısından alınmıştır.) iddiasını kararların girişine yerleştirilmesi raslantı değil. Bunun kasıtlı olduğu hemen sırtıyor. Ezen ulusun ayrıcalıklarını savunabilmek, ezen ulusun ayrıcalıklarını kutsayan kararları formüle edebilmek için bunları haklı gösterecek, inandırıcılık sağlayacak gerekçelere ihtiyaç duyuluyor. Ve bu, ilkin, “Kürtçe eğitim kampanyasının” Batı devletlerinin güdümünde yürütülmeye çalışıldığı gerekçesinin “imalat”ıyla sağlanıyor.

İP/Aydınlık tarihinin ayırıcı çizgilerinden birisinin gerçekleri çarpıtma ve “çamur atma” yeteneği ve sicili olduğunu bilenler için bunun saptanması zor değil. Burjuva milliyetçi karakterinin bir tezahürü olarak doğasına uygundur. Anadilde eğitim talebinin demokratik niteliğini çarpıtmak için, her zamanki yöntemlerine başvurması, Kürt halkının mücadelesi karşısında, burjuva milliyetçiliğinin içerisine yuvarlandığı çaresizliği ve zavallı çırpınışları yansıtır.

İP/MK, Kürtçe anadilde eğitim talebinin demokratik niteliğini, haklılık ve meşruiyetini gizlemek için “Kürtçe eğitim kampanyasının “Batı devletlerinin güdümünde yürütülmeye çalışıldığını” iddia ediyor. Fakat gerçekte “Batı devletlerinin güdümünde olan” kim? İP’in dört elle sarıldığı burjuva Cumhuriyet NATO içerisinde yer almıyor mu? AB’nin Gümrük Birliği’ne üstelik tek yanlı teslim olmadı mı? Ya AB üyeliği için harcanan çabalar? İP/Aydınlık çevresinin toz kondurmadığı MGK, son toplantısında AB üyelik sürecinin hızlandırmasını kararlaştırmadı mı? Hem sahi Kürt ulusal sorunu, anadilde eğitim vb. gibi konularda İP kimin güdümünde? Sakın militarizmin ve ülkücü faşistlerin ve onların ağa babası ABD’nin güdümünde olmasın?

Batı devletlerinin güdümü ne kelime, İP / Aydınlık çevresinin ulusal ayrıcalıklarının gönüllü savunuculuğunu yaptığı Türk egemen sınıfları ve onların egemenlik aygıtı mevcut burjuva devlet emperyalizme göbekten bağlıdır. Faşist MGK diktatörlüğününün bağımsız olduğu iddiası İP çizgisinin dayandığı temeldir. Sol milliyetçilik, Kürt ulusunun ulusal demokratik talep-

lerine var gücüyle karşı çıkışını sözde ulusal bağımsızlıkçılıkla gerekçelendirmeye çalışırken, MGK diktatörlüğünün de bağımsız olduğunu iddia etmekte ve bu sözde bağımsızlığı savunmayı temel almaktadır. Bu, esasen İP/Aydınlık çizgisinin bütün tarihi boyunca değişmeyen içeriğidir. Dün, kötü ünlü “Üç Dünya Teorisi” ile bunu, “devletlerin bağımsızlık istediği” belirlemeyle gerekçelendiriyordu. Şimdi ise düpedüz işbirlikçi tekelci burjuvazinin egemenlik aygıtı devletin bağımsız olduğu iddiasına dayandırılıyor.

Gerçekleri Çarpıtma Yeteneği

İP/MK kararları, “Kürt sorunu demokratik haklar açısından çözüldü” tesbitini yapıyor. “Türkiye’de Kürt sorunu, demokratik haklar açısından esas olarak fiilen çözülmüş bulunuyor. ‘Kürt gerçekliğinin’ kabulü; Kürtçe konuşma, yazma, öğrenme, yayın yapma; Kürt dilini, tarihini ve kültürünü araştırma gibi özgürlükler; uzun ve çetin demokratik mücadelelerden sonra, Partimizin önemli katkılarıyla artık esas olarak hayata geçmiştir.” Teoriyi, gerçekleri ve tarihi çarpıtmada İP’ini koparan MK, gerçeklerle alay edercesine, “öte yandan Kürt yurttaşlarımıza karşı eşitsiz uygulamalar ve çeşitli haksızlıklar, büyük ölçüde giderilmiştir ve Türk ve Kürt tekmil milletimizin birlik ve barış içerisinde ilerlemesinin koşulları özgürlükler açısından esas olarak sağlanmıştır” diyebilecek denli cüretkar. Uzağa gitmeye, sayısız gerçeklere başvurmaya gerek yok. Anadilde eğitim için dilekçe verenlere devletin reva gördüğü bunca zulüm orta yerdeyken bütün bunları, ancak ar damarı çatlamış burjuva milliyetçiler yazıp iddia edebilirler.

“Kürt sorunu” nedir milliyetçi baylar, kuş mu deve mi? “Kürt sorunu”nun ulusal bir sorun olduğunun gizlenmesi, emperyalistlerin, sömürgecilerin, sol milliyetçilerin ve Kürt reformistlerinin günümüzde birleştiği ortak nokta oluyor. Kürt ulusunun varlığı ve bütün diğer uluslarla eşit ulusal hakları kabul edilmeden “Kürt sorunu”nun çözüldüğünden bahsetmek bir yalan ve kandırmacadan, gerçeklerin caniyane biçimde ters yüz edilmesinden başka bir şey değildir. Ama gerçekler kapıdan kovsanız pencereden, oradan kovsanız bacadan girerler ve önünde sonunda kendilerini kabul ettirirler. Evet anayasal ve hukuki bir çerçeveye kavuşmamış olmak-

la birlikte “Kürt realitesi” dayatılmıştır. Bu “çetin demokratik mücadelelerden sonra” değil, Kürt Ulusal Devrimi’nin bir yan ürünü olarak daha 90’lı yılların başında belirmiştir. İP/Aydınlık çevresinin tarihi boyunca Kürt ulusal sorunundaki duruş, ulusal kurtuluş mücadelesinin seyrine göre dalgalanmış olmakla birlikte daima icazetlidir; ezen, egemen Türk ulusunun ayrıcalıklarının korunması ve savunulmasına kilitlenmiş sosyal şoven, şoven, milliyetçi bir çizgi olagelmıştır. “Demokratik haklar bakımından” sorunun esas olarak çözüldüğü kuşkusuz esaslı bir yalandır. Fakat İP’in “uzun ve çetin demokratik mücadelelere” “önemli katkıları”nın olduğu ise onun da ötesinde yalanın kuyrukusudur.

Bırakınız kendi kaderini tayin etme hakkını, Kürt ulusunun bütün ulusal demokratik hakları emperyalizm ve sömürgeciliğin işbirliği ile bastırılmaktadır. Hal böyle iken, “Türkiye’de Kürt sorunu, demokratik haklar açısından esas olarak fiilen çözüldü” iddiası, Kürt ulusal varlığının reddedilmesine ve konunun bireysel haklar sorununa indirgenmesine dayanmaktadır.

Kürt ulusal sorunu karşısında sosyal şoven, ama Kürt ulusal devriminin kimi kazanımlarını da “Partimizin önemli katkılarıyla” hayata geçtiğini söyleyecek kadar küstahlaşan Perinçek ve şürekası, Kürt sorununun ne olduğundan ısrarla kaçınırken anadil sorununda başvurduğu cambazlıkları burada da tekrarlamaktadır. Onlar, satır aralarında Kürt ulusal haklarını “yurttaşlık hakları” düzeyine indirgeyerek hem bir ulusun kendi kaderini özgürce belirleme hakkını elinden alıyor, hem de emperyalistlerin ve gerici bölge devletlerinin sömürge siyasetine, Kürdistan topraklarının ilhak edilmesine ve bu topraklar üzerinde yaşanan yağma ve vahşet rejimine onay veriyorlar. Yurttaşlık ya da bir başka biçimiyle vatandaşlık, tek ülke, tek ulus gerçeğine dayanmakta, uygulamalar ve haklar bu esas üzerinden anayasa ve yasalarla belirlenmektedir. İP MK’sının “Kürt yurttaşlarımız” kavramı özenle seçilmiş, ulusal inkarcılık ve asimilasyon politikasının inceltilmiş bir versiyonudur.

“Özgürlükler açısından” esasen bir sorunun kalmadığını ileri sürmek de faşist MGK diktatörlüğünün yalakalığından ve aklanmasından başka bir şey değildir.

İP/MK “tekmil milletimizin birlik ve barış içerisinde ilerlemesinin koşulları” özgürlükler “açı-

sından” hallolmuştur derken, Türkler ve Kürtlerin bir tek ulus oluşturduğunu ya da Kürt ulusunun varlığını ve “Kürt sorunu”nun ulusal bir sorun olduğunu reddetmektedir. Böyle olduğu içindir ki, “birlik ve barış içerisinde ilerleme” Kürt ulusunun sömürgeci boyunduruğa vurulmasından başka bir anlama gelmiyor.

İP/MK kararlarının 2. maddesi bu defa “Kürt sorunu(nu), artık emperyalizme karşı birlik ve mücadele sorunu” biçiminde tanımlıyor. “Kazanılan özgürlükleri pekiştirecek tavır” ın bu olacağı ileri sürülüyor. Emperyalistler “ayrılıkçılığı” kışkırtabilirler. Tarih bunun sayısız örneklerine tanıklık eder. Fakat bugün emperyalistlerin ayrılıkçılığı kışkırttığı, Türk sömürgeciliğinin ve yordakçılarının kocaman bir yalandır. Ayrılıkçılığı AB mi; ABD mi kışkırtıyor? Kürt ulusal devrimini faşist MGK diktatörlüğü tam da işte bu Batılı emperyalistlerin işbirliği ve desteği sayesinde bastırabilmiştir. Emperyalistler, Türkiye’de Kürtlerin varlığını ve sınırlı haklarını ulusal devrimin baskısı, dayatması altında kabul etmek zorunda kalmışlardır. Bunu bile sindiremeyen Türk milliyetçiliği, eğer olanaklı olsa, devrimin yenilgisi koşullarından yararlanarak emperyalistlere Türkiye’de “Kürt sorunu”nu olmadığını dayatmaya kalkışacaktır. Ama Newrozlarda ve diğer anlarda meydanlara dökülen milyonlar bunun önündeki aşılabilir engeldir.

Türk ve Kürt uluslarının emperyalizme karşı devrimci birliği sorunu her şeyden önce Kürt ulusunun, ulusal varlığının ve en başta devlet kurma hakkı olmak üzere ulusal demokratik haklarının eksiksiz tanınması sorunudur. Çünkü demokratik birlik ve keza demokratik barış asla ulusal boyunduruk ve köleliğin dayatılmasıyla sağlanamaz. Kürt ulusunun da diğer bütün onurlu uluslar gibi, kendine dayatılan sömürgeciliğe ve ulusal boyunduruğa başkaldırması, hakları için savaşması kaçınılmazdır. Köleleştirmeye dayandırılan her “barış” en fazlasından başkaldırılar ve savaşlar arasında mola dönemi olmaya mahkûmdur.

Milliyetçi bir görüş açısından ve ezen ulusun ulusal ayrıcalıklarının savunulması temelinde emperyalizme karşı birlik olanaklı değildir. Gerçekte sol milliyetçilik emperyalizme karşı halklarımızın birleşmesinin önündeki başlıca engellerden birisidir

Emperyalizme karşı “tekmil milletin birliği” Türk egemen sınıflarına karşı yalnızca Kürt

ulusal kurtuluş mücadelesinin değil aynı zamanda proletarya ve emekçilerin kapitalist sömürden kurtuluşları mücadelesinin de tatil edilmesine çağrıdır. Günümüz koşullarında işbirlikçi burjuvazi ve egemen sınıfları hedef almayan antiemperyalist mücadele sol milliyetçiliğin bir palavrasıdır. Antiemperyalist lafazanlık arkasında gizlenmeye ve korunmaya çalışılan kapitalist düzen ve burjuvazinin egemenliğidir.

İp İcadı Anadil Tanımı

İP/MK, ülkücü faşistlerin arayıp da bulamadıkları bir yeni “anadil” tanımı icad ediyor: “4. Anadil, herkesin en iyi bildiği ve toplum hayatının her alanında en iyi konumda olmasını sağlayan dildir.” Tanım böyle olunca “sorun” çözülüyor! Tanıma göre Kürtçe, Kürtlerin anadili değildir. Kürtlerin anadili de Türkçe’dir. Artık “Anadilde eğitim(in) kuşkusuz evrensel bir hak” ilan edilmesinin bir sakıncası kalmıyor! İP’in dil profesörleri guruğu öyle bir “anadil” tanımı yapıyorlar ki, tam evlere şenlik. İP’in tanımının, eski MHP bakanlarından Abdülhaluk Çay’ı bile kıskandıracığından kuşku duyamayız. Sol milliyetçi siyaset şaklabanı Perinçek ve taifesinin denklemi, “öyle bir anadil tanım geliştirelim ki, Kürtçe eğitim bir hak olarak ileri sürülemez” hesabıyla kurduğu kabaca sırtıyor.

Bu bakımdan ilk tanımın boşluklar yaratabileceği varsayıldığı için pekiştirici bir ikinci tanım daha yapıyor:

“Anadilde eğitim, kuşkusuz evrensel bir haktır. Ancak anadil, bir insanın ırksal kökenindeki dil değil, en iyi bildiği ve toplum hayatının her alanında en iyi konumda olmasını sağlayan dildir.” Dil ve ırksal köken üzerine imal edilmiş sol milliyetçi palavalara buyrun! Dillerin gelişiminde ırksal kökenin rolü bilimsel bakımdan nedir? Sol milliyetçiler, ırkçı teoriler geliştirinceye dek bilim, dili, dilleri sosyal bir olgu olarak kabul ediyordu. Perinçekgiller öyle bir tanım geliştiriyorlar ki, Kürtçe anadilde eğitim talebi ırkçılık oluyor. Kürtler’e Türkçe’nin zorla dayatılması ise demokratik ve bilimsellik!

İP’in Türkçe’nin ayrıcalıklılığını savunmak üzere kurulmuş, bu nedenle de milliyetçi olmanın da ötesinde bir bakıma ırkçı anadil tanımını Kürtçe’nin aşağılanması izliyor. Bilgiç baylarımız, “Kürtçe’nin çeşitli lehçelerinin devlet okullarında öğretilmesinin, iş ve kamu hayatında bir karşılığı, uygulama kabiliyeti ve işlevi yoktur.”

“Bu nedenle bütün yurttaşlarımız gibi Kürt yurttaşlarımızın refahı, mutluluğu ve gelişmeleri de, her yurttaşın en iyi bildiği, ortak dilimiz Türkçe’yi daha iyi öğrenmelerine, daha iyi eğitilmelerine ve eşitliğin her alanda gerçekleştirilmesi için gerekli imkanların devletçe sağlanmasına bağlıdır” diyorlar.

Perinçek ve avanesi halklarımızı aptal yerine koyuyor. Bulgaristan ve ya Yunanistan’da Türk azınlıktan halklarımızın çocuklarının kendi doğal aile ortamlarında öğrendikleri anadilleri Türkçe değil de Yunanca ya da Bulgarca eğitim almalarının insani gelişimleri bakımından daha iyi ve gerekli olduğuna ikna etmeye çalışıyorlar. Okul çağına kadar köyünde, kentinde, aile ve arkadaş ortamında Kürtçe konuşmuş yüz binlerce ve milyonlarca çocuğun zorla Türkçe eğitilmesi yalnızca zorbalık ve zulüm de değildir, bu aynı zamanda insani gelişmelerinin dumura uğratılması ve kişilik yapılarının parçalanması demektir. Batılı sömürgecilerin, beyaz adamın sömürgelere uygarlık götürdüğü klasik tezi sol milliyetçiler tarafından aynen benimsenmekte ve tekrarlanmaktadır.

İP/MK, Kürt ulusunu o kadar çok düşünüyor ki, onları Kürtçe eğitim gibi zararlı bir talep ve uygulamadan korumaya ve kollamaya çalışıyor. Sol milliyetçiler Türk militarizminin geleneksel mantığından bir milim bile ileride değiller. Tutarlı eşitliğin, demokrasinin gereği olduğu ve bunun da dillerin eşitliğine denk düştüğü sol milliyetçilerimizi ilgilendirmez. Onlar bu türden durumlarda marksızmden, demokrasiden habermiş gibi, keza ülkücü faşistler ve sıradan gericiler gibi davranmayı bilerek ve isteyerek tercih etmektedirler. Demek ki, Kürt ulusal sorununda sol milliyetçiler demokrat bile değillerdir.

Belki de İP’in Kürtçe eğitim konusundaki “tezleri”nin onun kuracağı bir “bağımsızlıkçı ve halkçı hükümetin görevleri” olduğuna özellikle dikkat çekmek gerekiyor. Bir an için İP’in bir “bağımsızlıkçı ve halkçı hükümet” kurduğunu varsayınız!!? Kürtlerin anadilde eğitim talebinin MGK diktatörlüğünü aratacak biçimde yanıtlanacağından ve her şeyin “bağımsızlıkçılık ve halkçılık” ve hatta “devrimcilik” adına yapılacağından emin olabilirsiniz. Bu bakımdan İP’in Kürtçe eğitim için dilekçe veren öğrenciler ve velilerin karşılaştığı polis ve DGM terörüne en küçük bir itirazda bulunmaması oldukça anlamlıdır.

İP/MK gerekli yolları döşedikten sonra saadete geliyor:“6. Okullarda Kürtçe öğretim imkansız ve işlevsizdir.

“Ancak okullarda Kürtçe öğretim sisteminin getirilmesi, hem mümkün değildir, hem de Kürt yurttaşlarımızın gelişmesine hizmet etmez.”

İyi de baylar hiç değilse buna “Kürt yurttaşlarımız” karar versinler. Kendileri için neyin iyi neyin kötü olduğunu, keza neyin geliştirilip neyin geliştirmeyeceğini herhalde kendileri ayırt edebilir ve kararlaştırabilirler! Sömürgeci mantık bunu asla kabul edemez. Uygarlığın taşıyıcısı beyaz adamın ayrıcalığıdır; sömürgeler adına karar vermek ve yönetmek! Ülkücü faşistleri ve militaristleri kıskançlıktan çatlatacak gerekçeler sıralayan sol milliyetçiler, “Türkiye’de Kürtçe’nin herhangi bir lehçesiyle iş hayatına katılmak, kamu hizmetinden yararlanmak ve kamu görevi yapmak, bugün için de yarın için de mümkün ve mantıklı değildir” diyorlar. Görüldüğü gibi Kürtçe için tarih durmuştur ya da tarihin sonu gelmiş bulunuyor! Emperyalistler de aynı şeyleri sosyalizm için iddia ediyorlar; onlar sosyalizmin yenilgisinden; sol milliyetçiler ise Kürt ulusal devriminin yenilgisinden güç alıyorlar.

Eğer itlerin duaları kabul edilseydi kuşkusuz gökten kemik yağardı. Ama öyle olmuyor işte, tarih kendi yolunu açarak ilerliyor. İP’in militarist efendileri daha 15 yıl önce Kürt yoktur, onlar dağlı Türklerdir diyor ve de Kürtçe diye bir dilin olmadığını bilimi iğdiş etmenin bütün yol ve yöntemlerini tüketerek kanıtlamak için her şeyi yapıyorlardı.

Okuyucunun da dikkatini çekmiş olmalı. İP’in dili, “Milli Güvenlik Siyaset Belgesi”ni hatırlatıyor insana. Orada mahalli kültürlerin kabul edileceği, ama kamu yaşamına girmelerine izin verilmeyeceği ilan ediliyordu. İP aynı şeyleri bildik militarist üslupla tekrarlamakla kalmıyor, Türkçe dışındaki dillerin kamusal alana girmesinin “mümkün” olamayacağını, yani izin verilmeyeceğini kuvvetle vurguluyor.

Ulusal sorunda tutarlı demokratiğin gereği nedir? Sol milliyetçiler Kürt ulusal sorununda "tutarlı"lık şurada kalsın demokrat bile değil. Sol milliyetçi İP’nin Kürtçe anadilde eğitim talebi karşısındaki tavrı dolaysız biçimde Türk ulusunun ulusal ayrıcalıklarını savunan şoven duruşun teori ve pratiğidir.

Dillerin eşitliğinin savunulması, demokratiğin gerekleri arasındadır. Her bir dilin ne kadar geliştiği konusunun dillerin eşitliği ile bir bağıntısı yoktur. Her kim ki, dillerin gelişme düzeyleri arasında yaptığı cahilane ya da bilimsel değerlendirmelerden hareketle ezen ulusun dili için var olan ayrıcalıkları savunuyorsa o, egemen ulusun burjuvazisinin demokrasiden nasiplene-memiş bir uşağıdır.

Milliyetçilerin En Büyük Korkusu

İP/MK sonunda baklayı ağzından çıkartıyor:

“7. Okullarda Kürtçe öğretim, ancak ayrı devlet amacıyla açıklanabilir.

“Bu gerçekler ışığında, ‘okullarda Kürtçe öğretim’ talebi... Kürt yurttaşlarımızı kuruluşuna asli unsur olarak katıldıkları Türkiye Cumhuriyetinden ayırmaya ve emperyalizmin güdümünde ayn bir devlet kurmaya yöneltmekten başka bir anlam taşımaz.”

“Kürtler dahil bütün Türkiye halkına, milli boğazlaşmalar, emperyalizme esaret, ortaçağ karanlığı, felaket ve acıdan başka hiçbir şey getirmeyecek olan böyle bir faaliyete karşı sınımsız kenetlenmek ve Türkiye’mizin birliğini savunmak; her yurttaşımızın görevi ve sorumluluğudur.”

Sol milliyetçilik Kürt ulusu için ya “emperyalizmin güdümü” ya da sömürgeci boyunduruk, bu iki kölelik yolu dışında başka hiçbir seçenek tanımıyor. Bu durumda Kürtçe öğretim sol milliyetçiliğe felaketlerin en büyüğü olarak görünüyor. Çünkü onlara göre, Kürtçe’nin özgürleşmesi ve diğer dillerle eşit haklara kavuşması Kürt ulusal devletine giden yolun döşenmesi ve Türk sömürgeciliğinin sonu demek oluyor. İşledikleri suçların bilincinde oldukları için Kürt ulusuna güvenmiyorlar. Bu durum onların milliyetçi saldırganlığını, gericiliğini koyulaştırıyor.

Bütün bu milliyetçi gevezelikler, aynı zamanda Türkiye’nin “bağımsız” olduğu iddiasına dayanıyor. Sol milliyetçiler bir yandan Kürt ulusuna Türk sömürgeciliğini kabullendirmeye, diğer yandan da Türk işçi ve emekçilerini Türkiye’nin “bağımsız” olduğu yalanına inandırarak işbirlikçi kapitalist düzeni benimsetmeye çalışıyorlar. Fakat onlar böylelikle anti-emperyalist palavralarının ötesinde esasen mevcut emperyalist düzeni de kabulleniyorlar. Bağımsızlıkçılıkları

da, halkçılıkları da mevcut dünya ve Türkiye düzeninin savunulmasından ibarettir.

Peki neden Türk ulusu ve diğer uluslar bağımsız olabiliyorlar da bu yol Kürt ulusu için kapalı olsun? Türk burjuvazisinin temsilcilerine ulusal ayrıcalıkları bir tanrısal yazgı görünüyor. Sınıfsal çıkarları düşüncülerinin sınırlarını çiziyor; ötesini göremiyorlar ve görmek de istemiyorlar.

Bağımsız Kürt ulusal devleti talebinin ulusal boğazlaşmalara yol açacağını sol milliyetçiler nereden biliyorlar? Nasıl bu kadar emin konuşabiliyorlar? Bırakınız ülkücü faşist, militarist vb. Türk milliyetçilerini, sol milliyetçiler bile Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını kabule yanaşmıyorlar. Böyle olduğu içindir ki, ayrı Kürt devleti talebi ulusal boğazlaşmalara yol açar derken aslında Kürt ulusunu ve bütün ilerici, yurtsever, devrimci ve komünist güçleri ulusal boğazlaşmalarla tehdit ediyorlar. Cumhurbaşkanı sıfatıyla Amerikan yalakası Demirel, Roma sürecinde Kürt ulusunu ve bütün dünyayı “etnik temizlikle” tehdit ederek aynı şeyi yapmıştı.

Yeni Bir Cumhuriyet İçin

Sol milliyetçiliğin çizdiği korku ve felaket senaryolarına karşın, Türk ve Kürt halkının, bölgemiz halklarıyla enternasyonal devrimci işbirliğine dayanarak emperyalizmi ve işbirlikçisi sömürgeciliği yere serecek birleşik devrim seçeneği vardır. Marksist leninist komünistlerin Balkan, Kafkas/Hazar ve Ortadoğu halklarıyla demokratik ya da sosyalist federasyonlar öngö-

ren programları Türkiye’de Kürt ulusal sorununa halkçı-devrimci çözümü devrimci proletaryanın görüş açısından formüle etmektedir:

“12- Kürt ulusuna uygulanan asimilasyon ve sömürgeci faşist terör siyasetine ve kirli savaşa son verilecek, Kürt ulusunun kendi devletini kurma hakkını kullanmasının ve bu amaçla ajitasyon, propaganda ve örgütlenme özgürlüğünün önündeki tüm engeller kaldırılacak, Kürt ulusunun birleşme hakkı tanınacak ve savunulacaktır.

13- Kürtlerle Türkler arasında, her alanda tam hak eşitliği sağlanacak, tüm dil ve kültürler üzerindeki baskılara son verilecek, Türk milliyetçiliğine karşı sistemli bir savaşım sürdürülecek, Kürt ve Türk halklarının; Laz, Çingene, Abhaz, Gürcü, Çeçen, Arap, Ermeni, Rum ve diğer ulusal toplulukların tam hak eşitliği temelinde özgür iradeleriyle ayrılma hakkının korunduğu İşçi-Emekçi Sovyet Cumhuriyetler Birliği’nde birlikte yaşaması için çaba harcanacaktır.”

“İşçi-Emekçi Sovyet Cumhuriyetler Birliği”, Türk ve Kürt proletaryasının devrimci önderliği altında emperyalizmi, sömürgeciliği ve işbirlikçi kapitalizmi yere serecek birleşik devrimizin eseri olacak bu yeni bir cumhuriyete uzanan yolda marksist leninist komünistler, her şart altında Türk ulusunun ayrıcalıklarını teşhir ve protesto edecekler, Kürt ulusunun bütün ulusal demokratik talepleri için mücadele ederek Türk ve Kürt proletaryasının devrimci sınıf birliğini inşa etmek için çalışacaklardır.”